

# ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΠΜΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Κατεύθυνση: Επικοινωνία και Ρητορική των Μέσων

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

## Νέα Μέσα, Πολιτική και Σύγχρονο Άτομο· το παράδειγμα του Momentum και του Jeremy Corbyn

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ ΖΕΡΗ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ:

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΗΚΑΣ (ΑΜ: 4115Μ018)



Αθήνα 2017



ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ  
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

## Περίληψη

Το κείμενο θα αξιοποιήσει μια σειρά από σκέψεις και θεωρίες που σχετίζονται με την πολιτική συμπεριφορά των Βρετανών πολιτών που συνδέονται με το Labour Party και τον επικεφαλής του, Jeremy Corbyn, καθώς και με το κίνημα Momentum. Το τελευταίο, ως ένα κοινωνικο-πολιτικό κίνημα με σοσιαλιστική ατζέντα φέρεται να χρησιμοποιεί μια σειρά από τεχνικές στο πλαίσιο της αξιοποίησης των Νέων Μέσων για την επίτευξη απόκτησης αναγνώρισης και πολιτικής δυναμικής. Οι τεχνικές που χρησιμοποιεί βρίσκουν έρεισμα σε κοινωνικο-πολιτικο-οικονομικές αλλαγές που σχετίζονται με τη διαδικασία διαμόρφωσης ταυτότητας -και δη πολιτικής- από πολίτες που ζουν και δρουν στη μεταμοντέρνα κοινωνία, που χαρακτηρίζεται από την εναλλαγή ψηφιακού και μη περιβάλλοντος. Επιπροσθέτως, η ιστορία του Εργατικού Κόμματος του Ηνωμένου Βασιλείου θα παρατεθεί αναλυτικά με σκοπό την κατανόηση της ιδεολογικής πορείας του, αλλά και της πορείας των εργατικών – σοσιαλδημοκρατικών αξιών τον τελευταίο αιώνα στη συγκεκριμένη χώρα. Η πλαisiώση του ψηφιακού λόγου του Momentum και του Jeremy Corbyn στο Twitter θα βρεθούν στο επίκεντρο της ανάλυσης, ύστερα από την αξιοποίηση των δύο παραπάνω θεωρητικών πυλώνων που θα προσφέρουν το απαραίτητο θεωρητικό υπόβαθρο στον αναγνώστη, ώστε ο τελευταίος να αντιληφθεί το συλλογισμό και τη λογική πορεία της εργασίας.

**Λέξεις Κλειδιά:** Momentum, Jeremy Corbyn, Labour Party ή Εργατικό Κόμμα ή Εργατικοί, Πολιτική ως Θέαμα, Συναίσθημα, Λαϊκισμός, Προσωποποιημένη Πολιτική, Νέα Μέσα, Framing, Eco-chambers, Ιδεολογική Πόλωση, Twitter, Πολιτικός Καταναλωτισμός, Εξατομικευμένη συλλογική δράση, Ταυτότητα, Μεταβιομηχανική κοινωνία, Σύγχρονο άτομο, Μεγάλη Βρετανία, Ιδεολογία, Lifestyle Politics ή Προσωπικό-Πολιτικό, Brexit, Ρητορική, Σοσιαλδημοκρατία, Αριστερά, Social Media, Κοινωνικός κατακερματισμός, Νεοφιλελευθερισμός, Ομάδες Συμφερόντων, Copeland, Stoke

*Στη μνήμη της Jo Cox*

## Περιεχόμενα

### Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη.....	1
Εισαγωγή.....	4
Μέθοδος.....	5
Η Ιστορία και η Ταυτότητα του Εργατικού Κόμματος· Από την Ίδρυση έως την Επικράτηση του Jeremy Corbyn.....	12
Σύγχρονο Άτομο, Νέα Μέσα και Πολιτική.....	26
Η ενδυνάμωση του Jeremy Corbyn μέσω του διαδικτύου· το framing στο λόγο του Momentum στα Νέα Μέσα.....	45
Περιορισμοί.....	83
Συμπεράσματα .....	84
Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	86

## Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια προσπάθεια εξέτασης των συνθηκών υπό τις οποίες το πολιτικό κίνημα Momentum προκαλεί πολιτικό πάθος και κινεί συναισθήματα με τη χρήση λαϊκιστικού λόγου στα Νέα Μέσα, με σκοπό την απόκτηση πολιτικής ισχύος και αναγνώρισης, αλλά και υποστήριξης του ηγέτη των Εργατικών της Βρετανίας, Jeremy Corbyn. Η υπόθεση αυτή θα ερευνηθεί υπό το πρίσμα της μελέτης ιστορικών και θεωρητικών προσεγγίσεων και μιας εμπειρικής έρευνας με βάση τις οποίες μπορεί να αναδειχθεί και να αιτιολογηθεί αυτή η θεώρηση. Η εμπειρική έρευνα θα πραγματοποιηθεί αξιοποιώντας δημοσιεύσεις του κινήματος στην ψηφιακή πλατφόρμα του Twitter, ενώ η μέθοδος με την οποία θα εξεταστούν τα δείγματα είναι η πλαισίωση (*framing*) του μιντιακού λόγου που χρησιμοποιείται από το Momentum. Η ανάλυση της έννοιας του *framing* και οι λόγοι για την επιλογή της συγκεκριμένης μεθόδου ακολουθούν αναλυτικά στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο. Ύστερα από την ανάλυση της μεθοδολογίας, παρατίθενται ιστορικές εξελίξεις και γεγονότα με σκοπό να δοθεί η δυνατότητα στον αναγνώστη να αντιληφθεί την ιδεολογική πορεία του Labour Party, να κατανοήσει την ταυτότητα του κόμματος και να γνωρίσει πως ως πολιτικός οργανισμός φέρει στους κόλπους του διαφορετικές προσεγγίσεις που ξεκινούν από την αριστερά και φτάνουν έως το κέντρο, χωρίς να εκφράζεται στα τόσα χρόνια η άποψη πως οποιαδήποτε τάση κρατάει τα σκύπτρα και το ηθικό πλεονέκτημα, όπως συνέβη πρόσφατα με το κίνημα του Momentum και την ομάδα του Corbyn. Επίσης, ο αναγνώστης θα καταλάβει τους λόγους για τους οποίους η αριστερή αντισυστημική ατζέντα δεν ήταν ποτέ αποτελεσματική για το Labour Party, ενώ ήταν ελάχιστες οι φορές που επιχειρήθηκε να εφαρμοστεί· πάντοτε με αποτυχία. Η λογική αυτή θα διευκολύνει να καταλάβει κανείς γιατί η σημερινή ηγεσία του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος δεν μπορεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για τη διεύρυνση και ιδεολογική επικράτηση των Εργατικών στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπως η ίδια ισχυρίζεται. Περνώντας στο θεωρητικό «πυλώνα» αναπτύσσονται μια σειρά από θεωρίες που θέλουν το σύγχρονο άτομο των μεταμοντέρνων κοινωνιών να βιώνει μια σύγχυση ως προς τη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής ταυτότητας, ιδίως με την εμφάνιση των Νέων Μέσων ως εργαλείων στην πολιτική κινητοποίηση. Φαινόμενα όπως η προσωποποίηση της πολιτικής, των έντονων συναισθημάτων και του πολιτικού πάθους, της εξατομικευμένης συλλογικής δράσης, της ιδεολογικής πόλωσης και των καταναλωτικών συνηθειών που εξαπλώνονται και στην πολιτική επικοινωνία, θα μας απασχολήσουν.

Σκοπός της εργασίας είναι να αναδειχθεί η άποψη πως στις σύγχρονες κοινωνίες ο ατομικισμός και η ανάδειξη των κοινωνιών του διαδικτύου και της πληροφορίας συνδυάζονται με την κουλτούρα του ναρκισσισμού και των προσωπικών κριτηρίων για την επιλογή πολιτικών ιδεών και προσώπων, ενώ ο «αντισυστημικός» λαϊκισμός λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις ως τρόπος πολιτικής έκφρασης λόγω των οικονομικο-κοινωνικο-πολιτικών αλλαγών που σημειώνονται στις μεταβιομηχανικές κοινωνίες αλλά και λόγω των συνθηκών πόλωσης που επικρατούν στο διαδίκτυο και τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Ως αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής έχουμε την ανάδειξη φαινομένων και τάσεων όπως ο πολιτικός κυνισμός, η αμφισβήτηση των υπαρχόντων θεσμών, η εξιδανίκευση της «λαϊκής σοφίας» αλλά και η δαιμονοποίηση των πνευματικών και οικονομικών ελίτ.

Η πολιτική κινητοποίηση μέσω των ψηφιακών Μέσων επικοινωνίας έχει επιφέρει αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τα άτομα τα καθήκοντα και τον τρόπο με τον οποίο δρουν· η ευκολία επικοινωνίας, η θόλωση των ορίων δημοσίου – ιδιωτικού και η μη ιεραρχική δόμηση της επικοινωνίας στο δημόσιο λόγο έχει μεταφερθεί και στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα αντιλαμβάνονται τη συμμετοχή τους σε τέτοιου τύπου διαδικασίες. Λόγω της διάδρασης μεταξύ πομπών και δεκτών των μηνυμάτων, αλλά και λόγω της δυνατότητας για στόχευση κοινού, παρατηρείται το φαινόμενο των κατακερματισμένων και πολωμένων κοινών που ενημερώνονται και επικοινωνούν εντός δικτύων με χαλαρούς δεσμούς, αλλά με μονόπλευρη προσέγγιση και κοσμοθεωρία· στις εξελίξεις αυτές έχουν συνδράμει τα Νέα Μέσα και γι' αυτό η ανάπτυξη των παραπάνω ιδεών γίνεται στο πλαίσιο της μελέτης των πολιτικών ιδεών ενός κινήματος που δημιουργείται, επιβιώνει και σχηματοποιεί το λόγο του εντός ψηφιακού περιβάλλοντος. Τέλος, αξίζει να τονιστεί πως δεν επιχειρείται σε καμία περίπτωση η δαιμονοποίηση των Νέων Μέσων, ωστόσο παρατίθενται μια σειρά από απόψεις που παρατηρούν δομικές αλλαγές στις κοινωνίες και τα άτομα λόγω μιας σειράς παραγόντων, μεταξύ άλλων και τα Νέα Μέσα ψηφιακής επικοινωνίας.

## **Μέθοδος**

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στη μέθοδο που θα χρησιμοποιηθεί για να μελετηθούν τα αντικείμενα προς έρευνα που βρίσκονται στο διαδίκτυο και συγκεκριμένα στο λογαριασμό του Twitter που διατηρεί το Momentum· το πολιτικό κίνημα που διάκειται φιλικά προς το Εργατικό Κόμμα της Βρετανίας. Παρακάτω, λοιπόν, θα αναλυθεί ως έννοια και θα γίνει αναφορά στους λόγους για τους οποίους επιλέχθηκε η μέθοδος αυτή. Εν συνεχεία, θα περιγραφεί ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η έρευνα, οι λόγοι που επιλέχθηκε το Twitter ως πηγή πληροφοριών, τα δείγματα, η χρονική περίοδος και η διαδικασία συγγραφής της εργασίας.

Δεδομένου, λοιπόν, ότι η παρούσα εργασία αποτελεί πόνημα που εντάσσεται στην επιστήμη της Επικοινωνίας, θεωρήθηκε θεμιτό ως εργαλείο πραγματοποίησης της έρευνας να χρησιμοποιηθεί η θεωρία των frames (*framing theory*), η οποία βρίσκεται σε συγχρονισμό με την επιστήμη αυτή. Το framing ενός κειμένου είναι αυτό που, κατά τον Robert Entman, επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο εκλαμβάνεται το μήνυμα από τον δέκτη, ενώ παράλληλα αναδεικνύει και τη δύναμη που φέρει το ίδιο το κείμενο που επικοινωνείται· είτε προφορικά, είτε γραπτά (Entman, 1993). Για να δοθεί ο ορισμός των frames, θα παρατεθεί η άποψη του George Lakoff, σύμφωνα με τον οποίο, αυτά αποτελούν νοητικές κατασκευές που διαμορφώνουν τον τρόπο κατά τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο (Lakoff, 2004). Ο Charles Fillmore, επίσης, το 1985 καταθέτει την άποψη πως το frame είναι ένας τρόπος σχηματοποίησης της εμπειρίας ή αλλιώς μια γνωστική κατασκευή η οποία αποθηκεύεται στη μακρόχρονη μνήμη και σχετίζει τα στοιχεία που επικοινωνούνται με μια πολιτισμική κατασκευή που προέρχεται από τα βιώματα του ανθρώπου.

Οι λεκτικές και γραμματικές έννοιες συνδέονται πάντοτε με ένα πλαίσιο στο οποίο αποτυπώνονται (frame), γεγονός που μας οδηγεί στη σκέψη πως ένα νόημα που συνδέεται με μια λέξη ή ένα γραμματικό στοιχείο δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό εκτός του πλαισίου αυτού. Δανειζόμενος από την θεωρία της Gestalt, ο Fillmore χρησιμοποιεί τους όρους *figure* και *ground* για να διαχωρίσει το λεκτικό στοιχείο που προσδίδει νόημα σε μια λέξη και το υπόβαθρο στο οποίο εντάσσεται το πρώτο για να αποκτά το νόημά του (Fillmore, 1985). Ο Lakoff σημειώνει πως τα frames οδηγούν το άτομο στη διαμόρφωση των στόχων, του τρόπου σκέψης, των αξιών και της αξιολόγησης των καταστάσεων, ενώ υπενθυμίζει πως κάθε φορά που ακούμε ή διαβάζουμε μια λέξη, το πλαίσιο (frame) αυτής ενεργοποιείται στον εγκέφαλό μας, ώστε να υπάρξει η άμεση νοηματοδότησή της, αφού το τελευταίο συνεισφέρει στη δημιουργία ενός κοινά αποδεκτού επικοινωνιακού κώδικα· μιας κοινά αποδεκτής αντίληψης των σημασιών (Lakoff, 2004).

Η Lawrence Barsalou το 1992 βασισμένη στη θεωρία των *σχημάτων* του Bartlett, αναγνώρισε τα frames ως σύνθετες εννοιολογικές κατασκευές που χρησιμοποιούνται για να πλαισιώσουν κάθε είδους κατάσταση. Σύμφωνα με τη λογική της Barsalou, τα frames λειτουργούν ως βάση για την γνωστική απεικόνιση των εμπειριών των ανθρώπων, τα οποία ανανεώνονται συνεχώς, ώστε να ενεργοποιούνται νέα συμπεράσματα και νοήματα (Barsalou, 1992). Παραδείγματα τα οποία θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην κατανόηση της έννοιας του frame και του κατά πόσο συνεισφέρει αυτό στη δημιουργία συγκεκριμένης οπτικής γωνίας, θα μπορούσε να είναι τα παρακάτω. Μια διαδικασία άμβλωσης θα μπορούσε να έχει διαφορετική σημασία για δύο είδη ακτιβιστών.

Αρχικά, θα πρέπει να αντιληφθούμε πως για να δημιουργηθεί το frame, αναγνωρίζουν και οι δύο την έννοια της άμβλωσης. Ο ένας ακτιβιστής που μάχεται για το δικαίωμα στη ζωή (pro-life) υποστηρίζει πως δε θα πρέπει να πραγματοποιείται η θανάτωση του εμβρίου. Ο δεύτερος ακτιβιστής που υπερασπίζει το δικαίωμα στην επιλογή και την αυτοδιάθεση του σώματος ενός ανθρώπου (pro-choice), τοποθετείται υπέρ της. Τα δύο αυτά πρόσωπα, λοιπόν, αναφέρονται στο ίδιο γεγονός, ωστόσο το πλαισιώνουν με διαφορετικό τρόπο, διότι φέρουν αξίες, ιδανικά, τρόπο σκέψης και αξιολόγησης καταστάσεων που βρίσκονται σε αντίθετη κατεύθυνση.

Ένα άλλο παράδειγμα θα μπορούσε να είναι ένα αντικείμενο που διατίθεται προς πώληση και φέρει άλλη σημασία για τον πωλητή που το αναγνωρίζει ως *εμπόρευμα* και άλλη για τον αγοραστή που το αναγνωρίζει ως *αγαθό*. Τέλος, το παράδειγμα των Evans και Green αναφέρεται στην ακτογραμμή, η οποία ονομάζεται *αλλιώς* όταν κάποιος την παρατηρεί από τη θάλασσα (*στεριά/shore*) και *αλλιώς* όταν βρίσκεται σε ηπειρωτική περιοχή (*παραλία-ακτή/coast*) (Evans & Green, 2006). Ερχόμενος να επιβεβαιώσει τις παραπάνω αναφορές, ο Lakoff εστιάζει στο γεγονός ότι η πλαισίωση ή *αλλιώς* framing έχει να κάνει με τις ιδέες και το ρόλο της γλώσσας, η οποία τις φέρει· τις εκθέτει. Ακόμη, το framing μας επιτρέπει να επιλέγουμε ορισμένες εκδοχές μιας αντιληπτής πραγματικότητας και να τους δίνουμε μεγαλύτερη έμφαση σε ένα επικοινωνιακό σχήμα ώστε μια πληροφορία να γίνεται πιο διακριτή, αξιωματική ή ουσιαστική για το κοινό. Έτσι, οι δέκτες είναι πιο πιθανό να συγκρατήσουν και να απομνημονεύσουν την πληροφορία που θα δεχθούν (Fiske & Taylor, 1991).

Ο Entman κάνει λόγο για ορισμένα βήματα που ακολουθούνται κατά τη διαδικασία του framing. Αρχικά, τα frames συγκεκριμενοποιούν το «πρόβλημα»: ορίζουν το τι κάνει ένας αιτιολογικός παράγοντας και με τι αποτέλεσμα, με όρους που εφάπτονται των κοινών πολιτισμικών αξιών. Ύστερα, διαγιγνώσκουν το «πρόβλημα», ορίζοντας τους παράγοντες που το δημιουργούν. Εν συνεχεία προχωρούν σε ηθικές κρίσεις, αξιολογώντας τους αιτιολογικούς παράγοντες και τις επιδράσεις τους, ενώ τέλος, προτείνουν τρόπους αντιμετώπισης, προσφέροντας λύσεις για τα προβλήματα και προβλέπουν τις πιθανές επιδράσεις αυτών. Ο Entman υποδεικνύει, επίσης, πως τα πλαίσια (frames) έχουν τέσσερα στοιχεία που συνθέτουν τη δομή τους: τον *πομπό*, το *κείμενο*, το *δέκτη* και την *κουλτούρα* – το πολιτισμικό υπόβαθρο. Οι *πομποί* προχωρούν σε συνειδητές ή μη σχηματικές αξιολογήσεις, ώστε να αποφασίζουν τι θα επικοινωνήσουν, καθοδηγούμενοι από τα frames ή schemata (πλαίσια ή σχήματα), τα οποία διαμορφώνουν – οργανώνουν το σύστημα αξιών και τη σκέψη τους. Το *κείμενο* εμπεριέχει το πλαίσιο το οποίο εμφανίζεται – εκδηλώνεται από την παρουσία ή απουσία συγκεκριμένων λέξεων, φράσεων, στερεοτυπικών αναφορών, πηγές πληροφοριών και προτάσεις που συστηματικά προωθούν σύνολα γεγονότων ή κρίσεων.



Τα frames που σχηματοποιούν την κοσμοθεωρία του *δέκτη*, άρα και οι σκέψεις και τα συμπεράσματά του, είναι πιθανό να διαφέρουν από εκείνα του *πομπού*, καθώς μπορεί να φέρουν διαφορετικά συστήματα αξιών και θεώρησης του κόσμου. Το πολιτισμικό υπόβαθρο – *κουλτούρα* αποτελεί την κοινή βάση των επικαλούμενων πλαισίων, εκείνων που συναποτελούν τα κοινά σημεία αναφοράς ανθρώπων σε μια κοινωνική συναναστροφή, *ασχέτως αν ταυτίζονται οι απόψεις τους ή όχι*. Κάτι αξιοσημείωτο που αναφέρεται στο κείμενο του Entman είναι το γεγονός ότι ένα σχετικά δυσδιάκριτο στοιχείο εντός ενός κειμένου θα μπορούσε να έχει μεγάλη σημασία εάν συσχετίζεται με τα ήδη υπάρχοντα *σχήματα* στο νού ενός *δέκτη* (Entman, 1993).

Η σημασία των frames αναδεικνύεται και κατά τους Kahneman και Tversky, καθώς οι ίδιοι αναφέρουν πως σύμφωνα με πείραμα που πραγματοποίησαν, τα πρώτα αποσπούν και οδηγούν την προσοχή σε συγκεκριμένα στοιχεία μιας περιγραφόμενης πραγματικότητας, ενώ παράλληλα αποτρέπουν την προσοχή από το να εστιάσει σε άλλα σημεία (Kahneman & Tversky, 1984). Σύμφωνα με τον Edelman τα χαρακτηριστικά, οι αιτίες και οι συνέπειες ενός γεγονότος ή φαινομένου διαφέρουν κάθε φορά, ανάλογα με το πώς επικοινωνούνται τα στοιχεία· άλλα υπερτονίζονται, άλλα αποσιωπούνται. Ανάλογα με την οπτική γωνία όσων επικοινωνούν, ελευθερώνεται μια σειρά από πιθανές πραγματικότητες (Edelman, 1993).

Η οπτική γωνία και η εστίαση σε ένα στοιχείο και η υποβάθμιση ενός άλλου οδηγεί σε διαφορετική στάση και τους *δέκτες*, καθώς κατά τους Sniderman, Brody και Tetlock, όταν το framing είναι διαφορετικό, επηρεάζεται άμεσα και το συμπέρασμα. Σε μια έρευνα που στοχεύει στην ενίσχυση των πολιτικών ελευθεριών, οι οροθετικοί έχουν την κοινή γνώμη μαζί τους σχετικά με το ιατρικό απόρρητο, ενώ εάν η έρευνα στοχεύει στην ενίσχυση της διαφύλαξης της δημόσιας υγείας, οι απαντήσεις κλίνουν προς την υποχρεωτική εξέταση των πιθανών φορέων (Sniderman, Brody & Tetlock 1991). Επομένως, ανάλογα με το framing, το κοινό οδηγείται, κατά κύριο λόγο, σε διαφορετικές αντιδράσεις και συμπεριφορές, ενώ όπως σημειώνει ο Gamson το 1992, η δύναμη του framing στην επικοινωνία, είναι αντίστοιχη εκείνης της γλώσσας (Gamson, 1992). Σημειωτέον πως τα πέντε εργαλεία της πλαισίωσης – framing είναι οι *μεταφορές*, τα *πρότυπα*, τα *συνθήματα* – *τσιτάτα*, οι *απεικονίσεις* και οι *οπτικές εικόνες* (Gitlin, 1980).

Η κατανόηση της έννοιας και της διαδικασίας του framing μας οδηγεί στη μελέτη των λεπτομερειών σχετικά με τον τρόπο που ένα επικοινωνημένο κείμενο αποκτά δυναμική. Αυτό θα μας βοηθήσει στη διαδικασία της έρευνας, αλλά και στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων, καθώς θα αναλυθεί το σύστημα αξιών και σκέψεων του κινήματος που εξετάζεται (Momentum) και ο θεσμικός λόγος που χρησιμοποιείται από τους διαχειριστές του λογαριασμού στο Twitter. Σε επίπεδο περιεχομένου, θα εστιάσουμε στα στοιχεία του κειμένου που υπερτονίζονται και σε εκείνα που αποσιωπούνται από τον *πομπό* του μηνύματος στο λογαριασμό του Momentum στο Twitter, ενώ θα γίνει η προσπάθεια να κατανοήσουμε και το κατά πόσο το framing του κινήματος έρχεται σε επαφή με το framing των οπαδών του και του ευρύτερου κοινού της Μεγάλης Βρετανίας· αυτό θα επιχειρηθεί με την εξέταση ερευνών γνώμης και ενδείξεις πόλωσης ή μη στο κοινό.

Ο Zaller το 1992 κάνει λόγο για τη δύναμη των πολιτικών ελίτ που φέρουν δημόσιο λόγο, να χρησιμοποιούν τα frames για να διαμορφώσουν την κοινή γνώμη, κατέχοντας η διαδικασία αυτή κεντρικό ρόλο στις δημοκρατικές διαδικασίες (Zaller, 1992). Το Momentum, όντας πλέον μια σχετικά ισχυρή ομάδα ανήκει στην κατηγορία των πολιτικών κινήματων που διαμορφώνουν γνώμη μέσω του δημόσιου λόγου, γι' αυτό και το framing theory αφορά άμεσα την έρευνά μας. Δε θα πρέπει, ωστόσο, να γίνει παρερμηνεία της σκέψης αυτής, αφού η Swidler επισημαίνει παράλληλα πως όσο και «εξαρτώμενο» να είναι το κοινό, δε σημαίνει πως τα Media μετατρέπουν τους ανθρώπους σε παθητικούς δέκτες μηνυμάτων που αφουγκράζονται τα τελευταία αυτομάτως· ενεργά τα χρησιμοποιούν ώστε να κατασκευάσουν νοήματα (Swidler, 1986)· τα Μέσα όμως προσφέρουν το framing.

Επανερχόμενοι στην έρευνα, αυτή θα εξετάζει κείμενα που δημοσιοποιούνται σε ψηφιακό – μιντιακό περιβάλλον, γι' αυτό και η παρούσα θεωρία μπορεί να μας προσφέρει ορισμένες ενδείξεις για τη σύνδεση της χρήσης των Νέων Μέσων στην πολιτική και του κοινού που «καταναλώνει» τα κειμενικά στοιχεία. Σε αυτήν την άποψη έρχονται να συνεισφέρουν οι Gamson και Modigliani, οι οποίοι υποστηρίζουν πως οι αλλαγές στο πεδίο των Media επιφέρουν αλλαγές και στην «κοινή γνώμη» καταγράφοντας μια αλληλεπίδραση. Οι δύο καθηγητές θεωρούν πως το πεδίο των Media αποτελεί μέρος της διαδικασίας κατά την οποία τα άτομα κατασκευάζουν νοήματα, ενώ παράλληλα, η «κοινή γνώμη» αποτελεί κομμάτι της διαδικασίας που τροφοδοτεί τους δημοσιογράφους και άλλους που έχουν πρόσβαση στο δημόσιο λόγο να αναπτύξουν και να αποκρυσταλλώσουν νοήματα στη δημόσια σφαίρα. Θα πρέπει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο πως τα frames δε θα πρέπει να συσχετίζονται με τις απόψεις. Μια διαφωνία δε σημαίνει απαραίτητα διαφωνία επί του πλαισίου (Gamson, Modigliani 1989).

Ο Ervin Goffman προσθέτει σε όλα τα παραπάνω πως τα κοινωνικά κατασκευασμένα πλαίσια (frameworks ή frames) προσφέρουν μια βάση για να γίνονται αντιληπτά δημόσια γεγονότα (events) τα οποία περιλαμβάνουν το στόχο, την πρόθεση και την τάση για έλεγχο των καταστάσεων που φέρει ο άνθρωπος. Τα κύρια πλαίσια (frameworks ή frames) μιας κοινωνικής ομάδας διαμορφώνουν το κεντρικό στοιχείο της κουλτούρας που τη διέπει, αναφέρει ο ίδιος (Goffman, 1974).

Τα δημόσια συμβάντα θα μας απασχολήσουν επίσης, καθώς κατά την πραγματοποίηση της έρευνας θα μελετηθεί σχετικά εκτενώς η περίπτωση των τοπικών εκλογών στην περιοχή του Copeland και του Stoke του Ηνωμένου Βασιλείου. Ως δημόσια συμβάντα ορίζονται από τους Neveu και Quere τα παράγωγα ή τα αποτελέσματα δραστηριοτήτων, συνήθων πρακτικών και στρατηγικών πολυάριθμων κοινωνικών παραγόντων, που σχετίζονται με τη διαμόρφωση αυτών (συμβάντων ή events) (Neveu & Quere, 1997). Για παράδειγμα, στο event των εθνικών εκλογών μιας αστικής δημοκρατίας εμπλέκονται δρώντες/παράγοντες όπως τα πολιτικά κόμματα που διαθέτουν υποψηφίους, οι ίδιοι οι υποψήφιοι, οι πολίτες, τα Μέσα, οι σύμβουλοι επικοινωνίας των πολιτικών κομμάτων, οι συνδικαλιστές, οι θεσμοί του κράτους, οι ακτιβιστικές ομάδες που ενισχύουν τον πολιτικό αγώνα του εκάστοτε κόμματος και άλλοι.

Στην περίπτωση των Μέσων -όπου μας αφορά, γιατί θα μας απασχολήσει το Twitter-, οι Neveu και Quere αναγνωρίζουν πως κατά την κωνστρουκτιβιστική προσέγγιση, τα Μέσα δεν περιγράφουν μια απτή πραγματικότητα, παρά την κατασκευάζουν· μια κατασκευασμένη πραγματικότητα που φέρει το δικό της frame κάθε φορά, είναι αυτή που προβάλλουν τα Media (Neveu & Quere, 1997).

Ένα δημόσιο συμβάν επανακαθορίζεται -σε σχέση με το παρελθόν- όντας πλέον αναπαραγωγίμο από τα Μέσα, αφού φέρει διαφορετική μορφή και εμπλέκονται παραπάνω παράγοντες (Dayan & Katz, 1992). Ακόμη, στο κείμενο των Neveu και Quere, υπάρχει η αντίληψη πως τα Μέσα επιλέγουν ανάμεσα στα περιστατικά που συμβαίνουν στη δημόσια σφαίρα, να προβάλλουν εκείνα που θεωρούν πως θα έχουν μεγαλύτερη σημασία για το κοινό, του οποίου την προσοχή θέλουν έλξουν. Στο δικό μας παράδειγμα, η ομάδα διαχείρισης των κοινωνικών δικτύων του Momentum φαίνεται πως εστιάζει σε γεγονότα που θεωρεί ότι μπορούν να δημιουργήσουν συναίσθημα στο κοινό και να του έλξουν την προσοχή, ενώ αναδεικνύουν ορισμένα σημεία ενός γεγονότος αποσιωπώντας άλλα με τη βοήθεια του framing. Σύντομο και δραματοποιημένο, το σύγχρονο event προβάλλεται από το Twitter, ακολουθώντας τη μέθοδο που απαιτείται στη διαμόρφωση μιας ρητορικής που αποτελεί εργαλείο για την απεύθυνση στο κοινό.

Το χαρακτηριστικό στοιχείο ενός συμβάντος - event είναι ότι συμβαίνει κάπου, σε μια δεδομένη χρονική στιγμή με μια σειρά από τρόπους (συγκεκριμένο ρυθμό, τυχαιότητα, κοκ), ενώ μπορεί να παρατηρηθεί, πράγμα που σημαίνει πως έχει αρχή, μέση και τέλος (Neveu & Quere, 1997).

Όπως και οι δημοσιογράφοι, έτσι και οι διαχειριστές του λογαριασμού του Momentum στο Twitter που χειρίζονται το δημόσιο λόγο και απευθύνονται σε κοινό συμμετέχοντας στη διαμόρφωση γνώμης, χειρίζονται με συγκεκριμένο τρόπο την πληθώρα των δημόσιων συμβάντων των events. Στηριζόμενοι σε μορφές αφήγησης, πολιτισμικές αναφορές, λεξιλόγιο, στερεότυπα και frames της κουλτούρας τους, εντάσσουν κάθε νέο γεγονός σε ένα ήδη υπάρχον πλαίσιο νοηματοδότησης του κόσμου, απλοποιώντας τα μηνύματα και οδηγώντας το κοινό να επικοινωνήσει μέσω στερεοτυπικών αναφορών (Schudson, 2007). Η ανάγκη για να ορίσουν το συμβάν (event) δεν μειώνει την ανάγκη να μη χάσουν την προσοχή των χρηστών του διαδικτύου· εξ' ου και η απλοποίηση, η δραματοποίηση και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά που κατέχουν σημαντικό ρόλο στην πλαισίωση ενός εκπεμπόμενου κειμένου.

Δεδομένου, λοιπόν, ότι αναλύθηκε η έννοια του framing ως κύριας μεθόδου ανάλυσης των δειγμάτων προς έρευνα, και εφόσον αναδείχθηκε η σημασία της μεθόδου αυτής για την κατανόηση και ερμηνεία των κειμένων, θα γίνει αναφορά στη διαδικασία επεξεργασίας των ανηρημένων κειμένων του Momentum στο Twitter ή αλλιώς των *tweets*. Εξετάστηκαν όλες οι αναρτήσεις από την 1η Δεκεμβρίου 2016 έως το πρώτο δεκαήμερο του Μαρτίου του 2017. Στο σύνολό τους ήταν περί τα χίλια tweets, ωστόσο η έρευνα θα εστιάσει σε 32 αναρτήσεις, λόγω των περιορισμών που τίθενται κατά τη συγγραφή του παρόντος κειμένου. Δεδομένου ότι αποτελεί διπλωματική εργασία μεταπτυχιακού προγράμματος, δεν προσφέρει τη δυνατότητα για μελέτη παραπάνω δειγμάτων. Επίσης, η έρευνα χρησιμοποιεί ποιοτική μέθοδο ανάλυσης, ενώ παράλληλα δεν αποσκοπεί στη διατύπωση μιας γενικής και μοναδικής αλήθειας, αλλά στην κατάθεση μιας οπτικής γωνίας.

Η επιλογή των αναρτήσεων που θα αναλυθούν, έγιναν με γνώμονα το framing που γίνεται στο εκάστοτε μήνυμα, το περιεχόμενο του κειμένου, την πληθώρα ενδείξεων που μπορεί να παρέχει κάθε φορά, ώστε να πλησιάζει το πόνημα πιο κοντά στον ερευνητικό του στόχο. Επίσης, οι ημερομηνίες των αναρτήσεων επιλέχθηκαν με βάση την σπουδαιότητα των γεγονότων που εκτυλίσσονταν κατά την περίοδο εκείνη, την πυκνότητα της δραστηριότητας του λογαριασμού του Momentum, των δημόσιων τοποθετήσεων του αρχηγού του Εργατικού Κόμματος, Jeremy Corbyn, και της εντονότητας της πολιτικού διαλόγου στο Ηνωμένο Βασίλειο, σε μια περίοδο που περιλαμβάνει ζητήματα όπως η έξοδος της Μεγάλης Βρετανίας από την

Ευρωπαϊκή Ένωση, τις τοπικές εκλογές στο Copeland και το Stoke, την αβεβαιότητα στην οικονομία της χώρας και μια σειρά άλλων ζητημάτων.

Το Twitter επιλέχθηκε ως πηγή πληροφοριών, καθώς αποτελεί ένα σύγχρονο εργαλείο για το δημόσιο διάλογο, τόσο σε επίπεδο πολιτών, όσο και σε επίπεδο θεσμικών προσώπων, αλλά και των ίδιων των θεσμών. Σύμφωνα και με τον Jeremy Wilson, στην περίπτωση του Momentum είναι πιο δόκιμο να εξεταστεί η πλατφόρμα του Twitter, διότι έχει κανείς τη δυνατότητα να ακολουθήσει τις τάσεις και τις συζητήσεις, ενώ τα tweets είναι πιο σύντομα και περιεκτικά σε σχέση με τις εκτενείς συζητήσεις που λαμβάνουν χώρα στο χαοτικό Facebook (Wilson, 2016).

Κατά τη διάρκεια της έρευνας, μελετήθηκαν μια σειρά από κείμενα που αφορούν στο σύγχρονο άτομο, την πολιτική ταυτότητα, τα Νέα Μέσα και την περίπτωση του Εργατικού Κόμματος, του Jeremy Corbyn και του Momentum, ώστε να καταστεί εφικτή μια σύνθεση που θα περιλαμβάνει τις σκέψεις του ερευνητή, σύμφωνα με τις οποίες το Momentum χρησιμοποιεί ορισμένα εργαλεία, με σκοπό την απόκτηση δυναμικής, ωθούμενο από τη συνθετότητα των καταστάσεων και τη σύγχυση που επικρατεί στο πεδίο της διαμόρφωσης της ταυτότητας του σύγχρονου ατόμου, επικοινωνώντας μια γλώσσα που δεν προσφέρει επί της ουσίας πολιτικές λύσεις, αλλά στοχεύει στη συναισθηματική κινητοποίηση των ατόμων και απεικονίζει μονάχα το ιδεολογικό υπόβαθρό του εστιάζοντας στην πόλωση. Με τη μέθοδο του framing θα αναλυθεί το πλαίσιο στο οποίο επικοινωνείται κάθε μήνυμα, ώστε να μπορέσουμε να προχωρήσουμε σε συμπεράσματα σχετικά με τη ρητορική του κινήματος.

## ***Η Ιστορία και η Ταυτότητα του Εργατικού Κόμματος· Από την Ίδρυση έως την Επικράτηση του Jeremy Corbyn***

Το Εργατικό κόμμα του Ηνωμένου Βασιλείου αποτελεί τον κύριο εκπρόσωπο της Κεντροαριστεράς στη χώρα. Εντός των κύκλων του μπορεί να εντοπίσει κανείς από συντηρητικούς σοσιαλιστές, μέχρι μετριοπαθείς σοσιαλδημοκράτες, εκσυγχρονιστές, αλλά και τροτσκιστές. Το κόμμα δημιουργήθηκε το 1900, σε μια περίοδο κατά την οποία ο αστικός πληθυσμός και οι εργαζόμενοι στα εργοστάσια αυξάνονταν, οπότε και τα εργατικά συνδικάτα ενδυναμώνονταν και χρειάζονταν εκπροσώπηση στο κέντρο λήψης πολιτικών αποφάσεων· το κοινοβούλιο.

Το *Ανεξάρτητο Εργατικό Κόμμα (Independent Labour Party)*, η *Σοσιαλδημοκρατική Ομοσπονδία (Social Democratic Federation)* και οι *Φαβιανοί (Fabians)* υποστήριξαν τη δημιουργία του φορέα, ο οποίος μετουσίωσε την τάση που είχε δημιουργηθεί στα εργατικά κινήματα, τα οποία προσπαθούσαν να προστατέψουν τα δικαιώματα των εργατών, ύστερα και από την αποδυνάμωση του Chartist Movement το 1848, που μέχρι τότε είχε αναλάβει δυναμικά αυτόν το ρόλο. Η τάση αυτή στηριζόταν από τους *Φιλελεύθερους (Liberal Party)* μέχρι τη δημιουργία του Labour Party (Flett, 2006).

Θα πρέπει σε αυτό το σημείο να τονιστεί πως επειδή δεν είναι δυνατό να γίνει αναφορά σε ολόκληρη την ιστορία και πορεία του εν λόγω πολιτικού φορέα, θα εστιάσουμε στην πρόσφατη ιστορία του και σε γεγονότα που χρειάζεται να επισημανθούν, με σκοπό να γίνουν αντιληπτές μια σειρά από διαδικασίες που οδήγησαν στην ηγεσία του κόμματος τον Jeremy Corbyn· έναν τροτσκιστή στην ηγεσία ενός κόμματος που εναλλάσσει τη θέση του στη διακυβέρνηση της Μεγάλης Βρετανίας με το Συντηρητικό κόμμα. Βέβαια, το Εργατικό Κόμμα, ή αλλιώς Labour Party ή αλλιώς Labours έχει μια ειδοποιό διαφορά από τους σοσιαλιστές, ριζοσπάστες και φιλελεύθερους στην υπόλοιπη Ευρώπη· ιστορικά έχει σταθεί υποστηρικτικά στην Εκκλησία, από τους Μεθοδιστές έως τους Καθολικούς, κάτι που κάνει τους υπόλοιπους Ευρωπαίους σοσιαλιστές να δυσκολεύονται να κατανοήσουν την ιδιαιτερότητα του κόμματος αυτού (Pugh, 2010)· ενός αριστερού – κεντροαριστερού κόμματος σε μια χώρα με συντηρητική παράδοση όπου ακόμη και οι γάμοι των ομόφυλων ζευγαριών πραγματοποιούνται στο όνομα του συντηρητισμού, όπου γάμος ισούται με παράδοση.

Οι Labours, σύμφωνα και με τον Ralph Miliband, από την αρχή της δημιουργίας τους δεν μπορούσαν να απαντήσουν στο ερώτημα εάν τάσσονται με το πολιτικό σύστημα και εντός του δουλεύουν για να εφαρμόσουν τις πολιτικές τους, διαθέτοντας και μια οπορτουνιστική διάθεση, είτε προσπαθούν να αλλάξουν το πολιτικό σύστημα και να το ριζοσπαστικοποιήσουν (Miliband, 1964). Αυτή η διττή φύση του κόμματος καταγράφεται ήδη από τη δεκαετία του '30, όπου επικρατούσε διαμάχη μεταξύ των «ορθόδοξων» Εργατικών και των αριστεριστών και κομμουνιστών του κόμματος στο πλαίσιο της καμπάνιας του κινήματος *Popular Front*. Το τελευταίο αποτελούσε μια σύμπραξη μεταξύ αριστερών και κεντροαριστερών στο Ηνωμένο Βασίλειο κατά το τέλος της δεκαετίας του 1930, με σκοπό να αντιμετωπιστούν οι φιλικές προς το ναζισμό και φασισμό πολιτικές του τότε συντηρητικού πρωθυπουργού Neville Chamberlain.

Οι ιστορικοί καταγράφουν αυτήν την εσωτερική διαμάχη ως μια προσπάθεια ισορροπίας μεταξύ των αφετηριακών αξιών του κόμματος: της Βικτωριανής παράδοσης και του Ριζοσπαστικού Φιλελευθερισμού, ο οποίος τελευταίος μεταπήδησε στους Εργατικούς από το Κόμμα των Φιλελευθέρων, ύστερα από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και την εμφάνιση του Φαβιανού Σοσιαλισμού που αναδείχθηκε κατά την περίοδο 1880-1914 (Pugh, 2010). Παρόλο που οι Labours περιελάμβαναν από τότε αριστερούς ακτιβιστές στους κόλπους τους, κατά τον Gordon Phillips, ο σκοπός του κόμματος δεν ήταν να μετενσαρκώσουν τις ακτιβιστικές δράσεις των αναδεικνυόμενων εργατικών κινημάτων της εποχής, αλλά να ασκήσουν πίεση στους Φιλελευθέρους, τάση που δημιούργησε εν τέλει το Labour Party (Phillips, 1992).

Ο Gregory Elliot αναφέρει πως η νέα -τότε- ηγεσία του κόμματος υποστήριξε πως θα συνταχθούν «στη γραμμή της προοδευτικής αποστολικής διαδοχής των Φιλελευθέρων» (Elliott, 1993). Για να γίνει αντιληπτή η αστοχία στο λόγο όσων επικαλούνται τις αξίες του Labour Party για να σταθούν απέναντι στα εξοπλιστικά προγράμματα της Μεγάλης Βρετανίας ή στη στενή σχέση με τις ΗΠΑ ή ακόμη και για να επικαλεστούν την «πάλη των τάξεων», θα παρατεθούν τα παρακάτω.

Κατά τον Ralph Miliband, ίδως κατά τη διάρκεια των πολεμικών συρράξεων του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, οι Εργατικοί στήριζαν τις θέσεις τους στο πλαίσιο του «έθνους» και στην προστασία του με πολεμικά μέσα. Παρόλο που απέρριπταν τις εθνικιστικές προσεγγίσεις και το πάθος για τον πόλεμο, στήριζαν τη συμμετοχή της Βρετανίας όταν αποφασίστηκε ότι η χώρα θα εμπλακεί (Miliband, 1964). Στο επίπεδο των δικαιωμάτων των εργαζομένων, υπήρχε μια προσέγγιση μετριοπαθής, όπου προσπαθούσε να μετριάσει τις αντιδράσεις και απαιτήσεις τόσο των εργοδοτών, όσο και των υπαλλήλων· η διαμεσολάβηση γινόταν με σκοπό τη συνεννόηση και όχι τη ρήξη. Την εποχή των πολεμικών συγκρούσεων, το κόμμα, πλέον, είχε πάψει να αποτελεί αποκλειστικά ένα μέσο έκφρασης των εργατών, καθώς προσπάθησε να επικοινωνήσει και τις απαιτήσεις της πολιτείας στους εργάτες κατά τη διάρκεια της σύρραξης· πλέον διέθετε -και επισήμως- και συστημικό-θεσμικό ρόλο, αλλά και μετριοπαθή ακτιβιστικό (Seymour, 2016).

Ο εντονότερος διαχωρισμός στο σοσιαλιστικό κίνημα υπήρξε μετά την Ρωσική Επανάσταση, καθώς τότε οι αριστεριστές και κομμουνιστές αποχώρησαν από τα σοσιαλιστικά κινήματα με σκοπό να δημιουργήσουν κομμουνιστικά κόμματα. Από την άλλη, ο πόλεμος έδωσε την ευκαιρία να διαχωριστεί το Labour Party και από τους Liberals και να διαμορφώσουν μια πρόταση διακυβέρνησης, διαθέτοντας πια μια ιδεολογία που ξεχώριζε και από τους κομμουνιστές και από τους φιλελεύθερους.

Η συστημική του υπόσταση και ο στόχος της διακυβέρνησης της χώρας και όχι της θεσμοθετημένης διαμαρτυρίας έπαιρνε σάρκα και οστά (McKibbin, 2010). Επιπροσθέτως, για να γίνει πιο κατανοητή η ανάδειξη του Tony Blair στα μετέπειτα χρόνια, είναι σημαντικό να αντιληφθεί κανείς τη σύνδεση μεταξύ του Labour Party και των Συντηρητικών (Conservatives), ήδη πριν από μια εκατονταετία. Πολλοί συμμετέχοντες και στελέχη στο κεντροαριστερό κόμμα προέρχονταν από συντηρητικό μεσοαστικό υπόβαθρο, ιδίως την περίοδο μεταξύ του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και τη δεκαετία του 1930.

Σύμφωνα με τον Martin Pugh, άνθρωποι με σπουδαία μόρφωση που υπήρξαν συντηρητικοί και μεταπήδησαν στο Εργατικό Κόμμα, αποτέλεσαν σημαντικό κεφάλαιο για τη διαμόρφωση της σοσιαλιστικής ατζέντας εντός του φορέα. Επίσης, κατά την εποχή εκείνη, οι Tories (Συντηρητικοί) και οι Σοσιαλιστές μοιράζονταν τις ίδιες απόψεις σε μια σειρά από ζητήματα, όπως η μετανάστευση, ο προστατευτισμός, η μοναρχία, οι αποικίες, το αλκοόλ, οι πολιτικές ελευθερίες, τα συνταγματικά και εκλογικά θέματα, η ένωση με την Σκωτία και την Ουαλία και αργότερα με την Ευρώπη· οι ιδέες τους βρίσκονταν κοντά, ενώ έβρισκαν αντίθετους τους Φιλελεύθερους και τους Ριζοσπάστες.

Ακόμη, οι πρώην συντηρητικοί ψηφοφόροι έδωσαν μεγάλη ώθηση στο κόμμα, το οποίο εστίαζε στην εκάστοτε περιοχή ανάλογα με τις εκλογικές της συνήθειες και προσάρμοζε την ατζέντα του κατάλληλα· κάτι που εξηγεί και τη δυναμική του Tony Blair το 1997, οπότε και υιοθέτησε μια πιο συντηρητική πολιτική, που ομοίαζε σε αυτήν της δεξιάς Margaret Thatcher (Pugh, 2010). Και καθώς οι σχέσεις μεταξύ συντηρητικών και σοσιαλιστών γίνονται πιο εμφανείς, ήδη από εκείνη την εποχή, μπορεί κανείς να θεωρήσει πως η αντίληψη πολλών υποστηρικτών του Jeremy Corbyn και του Momentum σχετικά με την πολιτική του Blair, θα μπορούσε να είναι λιγότερο ευσταθής. Χωρίς αυτό να σημαίνει πως ο συντάκτης του παρόντος κειμένου υιοθετεί ή στηρίζει οποιαδήποτε πολιτική του πρώην Βρετανού πρωθυπουργού -θα ασκηθεί κριτική στον ίδιο στη συνέχεια-, θα πρέπει να μη λησμονούμε πως η Μεγάλη Βρετανία είναι μια χώρα με συντηρητικές αξίες, στην οποία όπως αποδεικνύεται στην πορεία, Συντηρητικοί και Κεντροαριστεροί φέρουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά· η συγκεκριμένη θεώρηση αφορά μόνο στην εν λόγω χώρα, μιας και δεν εξετάζονται οι δύο ιδεολογίες σε πανευρωπαϊκό ή παγκόσμιο επίπεδο. Η «επιστροφή στις αξίες» των Labours λοιπόν, φαίνεται να μη συμβαδίζει σε απόλυτο βαθμό με τη ριζοσπαστικοποίηση των πολιτικών θεσμών και αποφάσεων.



Και βέβαια, όπως θα δούμε και παρακάτω, υπήρχαν και υπάρχουν αριστερές και κομμουνιστικές επιρροές εντός του κόμματος, παρόλα αυτά αυτό δε σημαίνει πως κουβαλούν την «αυθεντική» και «ηθική» αξία του φορέα, παρά μόνο εκφράζουν ένα μέρος αυτού. Αντιθέτως, το κίνημα Momentum επικοινωνεί πως το ίδιο φέρει την «αυθεντική φωνή» των Εργατικών και πως η πεμπτουσία της πολιτικής του Labour Party είναι να «ανατρέψουν» το σύστημα και να αποβάλουν κάθε τι που θυμίζει τη συντηρητική πολιτική του Tony Blair και του Gordon Brown, οι οποίες -λανθασμένα- εμφανίζονται ως τυχαίες ή αντίθετες με τις αξίες του κόμματος.

Σύμφωνα με τον Martin Pugh, δίχως και τις αξίες και την εν μέρει συντηρητική οπτική που χαρακτήρισε και την τάση του New Labour του Blair, οι οποίες υπήρχαν από τις πρώτες στιγμές ύπαρξης των Εργατικών, οι τελευταίοι δε θα είχαν εξελιχθεί σε ένα ικανό κόμμα διακυβέρνησης που δραστηριοποιείται σε πανεθνικό επίπεδο. Η διττή ταυτότητα των σοσιαλδημοκρατών της χώρας φαίνεται και σε ακόμη ένα παράδειγμα. Η αντίδραση κατά του πολέμου το 1920 τους έφερε πιο κοντά στους φιλελεύθερους, ενώ κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και την περίοδο από το 1945 κι έπειτα, το κόμμα στράφηκε σε μια πιο εθνοκεντρική και δεξιά προσέγγιση (Pugh, 2010). Η δυναμική που απέκτησαν οι Labours από το 1945 και μετά, μεταφράζεται και σε αύξηση των μελών τους.

Μια από τις πρώτες κινήσεις της κυβέρνησης Attlee ήταν να αποσύρει νομοθεσία σχετική με τα εργατικά συνδικάτα, κάτι που οδήγησε σε μια εκρηκτική αύξηση μελών και οικονομικών συνεισφορών· μέχρι το 1950 τα μέλη είχαν φτάσει τις 908.000, ενώ το 1952 έφτασαν το 1.014.000 και η οικονομική ενίσχυση από τις 200.000 λίρες το 1945 έφτασε τις 800.000 μέχρι το 1958 (Pugh, 2010).

Ένα ακόμη ζήτημα που έχει διαχρονικότητα και το κίνημα Momentum επιμένει πολύ σε αυτό, είναι αυτό των κρατικοποιήσεων. Σύμφωνα με στοιχεία του ίδιου του κόμματος, οι κρατικοποιήσεις ήταν μη δημοφιλείς ήδη από τη δεκαετία του '50 στο Ηνωμένο Βασίλειο. Μόλις το 38% των υποστηρικτών του κόμματος ήταν φιλικό προς την κρατικοποίηση της παραγωγής της ζάχαρης, το 45% προς την κρατικοποίηση της παραγωγής σιδήρου και του χάλυβα και το 21% θεωρούσε πως οι ήδη υπάρχουσες κρατικοποιήσεις ήταν επιτυχημένες.

Η δεκαετία του '50, επίσης, αποδείχθηκε μια σκληρή περίοδος για τους Εργατικούς. Η αδύναμη ηγεσία, οι τακτικές των πολιτικών αντιπάλων και κυρίως οι εσωτερικές διαμάχες αποδυνάμωσαν για ένα διάστημα το κόμμα. Μια ομάδα 47 ανθρώπων, ανάμεσά τους οι Barbara Castle, Harold Wilson, Richard Crossman, Ian Mikardo, Tom Driberg και Michael Foot, κατέθεσαν έντονα τις διαφωνίες τους με την ιδεολογική πορεία των Labours, κυρίως σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής, όπως οι σχέσεις της χώρας με τη συμμαχία του NATO και η παραγωγή πυρηνικών όπλων. Παρόμοιες δυσαρέσκειες με τη σύγχρονη περίοδο που διατυπώθηκαν για το Momentum από βουλευτές του Labour Party, διατυπώθηκαν και τότε· «ένα κόμμα μέσα στο κόμμα» χαρακτήρισε ο Attlee την ομάδα των 47 το 1954, αλλά και ο Chuka Umunna το Momentum (Pugh 2010, Sabur 2016).

Παρόλο που η διαμάχη αυτή καταγράφεται και ως ιδεολογική ανάμεσα σε αριστεριστές και πιο συντηρητικούς, θα μπορούσε να τη χαρακτηρίσει κανείς και ως μια προσωπική κόντρα μεταξύ του τροτσικιστή Bevan και του Gaitskell, ο οποίος ήταν και αυτός που εξελέγη ανάμεσα στους δύο ως ταμίας. Κάποιος θα μπορούσε να αναγνωρίσει παρόμοια χαρακτηριστικά σε αυτήν την προσωπική κόντρα με αυτή των Corbyn και Blair. Οι αριστεροί *Bevanites* αντικαταστάθηκαν από τους *Corbynistas* και οι συντηρητικοί *Gaitskellites* από τους *Blairites*. Αυτό που πρέπει να γίνει κατανοητό, ωστόσο, είναι πως αυτές οι ιδεολογικές διαφορές υπήρχαν και συνεχίζουν να υπάρχουν και συντελούν στη διαμόρφωση της ταυτότητας των Εργατικών· η συνεννόηση των ανθρώπων με διαφορετικό ιδεολογικό υπόβαθρο αλλά εν τέλει κοινούς στόχους, είναι αυτό που συνθέτει και δίνει αναπνοή στο κεντροαριστερό κόμμα· παρόλα αυτά, κάποιες φορές οι αντιθέσεις εξελίσσονταν σε προσωπικές διαφορές με πολύ άσχημα αποτελέσματα.

Βέβαια, σύμφωνα με ορισμένους, οι υποχωρήσεις και η συμφωνία με τους Tories ήταν άλλος ένας λόγος που έφθειρε το κόμμα ανά διαστήματα. Η συμφωνία του 1945 σταδιακά κατέστησε δύσκολο το διαχωρισμό των Labours από τους Conservatives. Ο Gaitskell υποστήριξε πως οι κοινοβουλευτικοί εκπρόσωποι του Labour Party είχαν παραμείνει αδρανείς και υστερούσαν σε σχέση με αυτούς του Conservative Party, ενώ τόνισε πως πλέον τα προγράμματα των δύο πολιτικών φορέων ήταν δύσκολο να έχουν φανερές διαφορές σε ένα γενικό πλαίσιο. Ο Gaitskell όταν ανέλαβε την ηγεσία τον Δεκέμβριο του 1955, δεν προσπάθησε να φέρει ενότητα στην κεντροαριστερή δύναμη, εξαπολύοντας δριμείες επιθέσεις στις «κομμουνιστικές» επιρροές, γεγονός που του εξασφάλισε υποστήριξη από μια ομάδα δεξιών συνδικαλιστών (Pugh, 2010).

Οι Mark Abrams και Richard Rose κάνουν λόγο για μια υποχώρηση του Labour Party το 1959 κι έπειτα και για έναν επιπλέον λόγο· η μείωση των εργατών (*blue-collars*) και η αύξηση των εργαζομένων στα γραφεία που εντάσσονταν πλέον στη μεσαία τάξη (*white-collars*) έφερε δυσκολίες. Από τη στιγμή που το 87% των ψηφοφόρων των Εργατικών προέρχονταν από την εργατική τάξη, η μείωσή της επέφερε δυσάρεστες επιπτώσεις. Χαρακτηριστικό είναι πως οι εργάτες μειώθηκαν κατά μισό εκατομμύριο μόνο κατά την περίοδο 1951 – 1959 (Abrams & Rose, 1960).

Ο Abrams καταγράφει και ένα άλλο εντυπωσιακό -ιδίως για την εποχή- στοιχείο· τη διαδικασία της αστικοποίησης της εργατικής τάξης και στο νου των ψηφοφόρων της εργατικής τάξης. Έρευνα του '59 καταδεικνύει πως το 40% των εν λόγω ψηφοφόρων αυτοπροσδιορίζονταν ως μεσοαστοί, με αποτέλεσμα να καθίσταται δύσκολη η σύνδεση μεταξύ της πίστης τους στο κεντροαριστερό κόμμα και τις μεσοαστικές αξίες που αποκτούσαν και τους έφεραν πιο κοντά στο κόμμα των Συντηρητικών (Abrams, 1961).

Ακόμη, οι Συντηρητικοί έδειχναν να αντιλαμβάνονται πιο γρήγορα τις αλλαγές στη βρετανική κοινωνία και να ανταποκρίνονται με οξυδερκή τρόπο στις ανάγκες των νεόπλουτων εργαζομένων· η προώθηση της ιδιοκατοίκησης, οι διευκολύνσεις στις δανειοδοτήσεις, η μείωση του φόρου εισοδήματος και η απελευθέρωση των συνδικαλιστικών ενώσεων, ώστε να εστιάσουν στην πλήρη απασχόληση αξιώνοντας υψηλότερες μισθοδοσίες, τους έφεραν ένα βήμα μπροστά από τους κεντροαριστερούς αντιπάλους τους. Οι τελευταίοι αντιμετώπισαν με άκρως επιφυλακτικό τρόπο τις νέες τάσεις στην κοινωνία, επισημαίνοντας πως η αύξηση των καταναλωτικών αναγκών, η πληθώρα των τηλεοπτικών διαφημίσεων και οι νέες συνήθειες της νεολαίας ήταν φαινόμενα που σχετίζονται με την «εισβολή» των αμερικανικών αξιών στη Βρετανία· η στάση αυτή δε βοήθησε το κόμμα (Pugh, 2010).

Θα μπορούσε να αντιληφθεί κανείς τι μπορεί να σημαίνει για τους Labours η δαιμονοποίηση της ελεύθερης αγοράς στη συγκεκριμένη χώρα στη σύγχρονη εποχή. Δε θα πρέπει παρόλα αυτά να αγνοηθεί ότι ύστερα από την «έκρηξη» του καταναλωτισμού και τη σταδιακή μείωσή του κατά τη δεκαετία του '60, η εργατική τάξη απέσυρε την εμπιστοσύνη της από την ιδέα του καταναλωτισμού και επανέφερε τις ελπίδες στο Labour Party για επανάκαμψη (Pugh, 2010)· αυτό δε σημαίνει όμως ότι υιοθετήθηκαν κομμουνιστικές ή αμιγώς σοσιαλιστικές αξίες από τους Βρετανούς.

Πριν την ανάδειξη του Corbyn στην ηγεσία του Labour Party, η τελευταία εποχή όπου κάποιος από την άκρα αριστερά πτέρυγα ανέλαβε καθήκοντα ως ηγετική μορφή, ήταν επί εποχής Tony Benn, ο οποίος υπήρξε και ιδεολογικός προπάτορας του πρώτου. Ο Benn ανέλαβε αρχικά το Υπουργείο Ενέργειας υπό την πρωθυπουργία Callaghan την περίοδο '76-'79, ο οποίος και ήθελε να αποφύγει να τον τοποθετήσει στο Υπουργείο Εργασίας, αλλά έπρεπε να τον συμπεριλάβει στο Υπουργικό Συμβούλιο λόγω των ιδεολογικών τάσεων και πιέσεων που υπήρχαν εκείνη την εποχή. Το εντυπωσιακό στην υπόθεση του Benn είναι ότι ο ίδιος είχε ξεκινήσει ως Gaitskellite που υποστήριζε τους ευρωπαϊκούς θεσμούς και το NATO, ενώ ύστερα από το 1970 έκανε μια απότομη «στροφή» προς τα αριστερά (Pugh, 2010). Οι Bennites το 1981 είχαν καταφέρει να κατέχουν τις δεκαπέντε από τις εικοσιεννέα θέσεις στην Εθνική Εκτελεστική Επιτροπή του κόμματος, αφήνοντας στους κεντροαριστερούς ή αλλιώς “*soft left*” οκτώ θέσεις και έξι για τους «δεξιούς». Από τους Bennites προέκυψε και ο σημερινός επικεφαλής των Εργατικών. Το έτος του 1983 αποδείχθηκε καταστροφικό για την αριστερή ατζέντα του Labour Party και αποδεικνύει πως η βρετανική κοινή γνώμη δεν είχε πειστεί ακόμη για τις δυνατότητες τις «αντισυστημικής – σοσιαλιστικής» ατζέντας.

Ύστερα από την προκήρυξη των εκλογών από την Margaret Thatcher το ίδιο έτος, στις 10 Μαΐου συνήλθε το Σκιώδες Υπουργικό Συμβούλιο (*Shadow Cabinet*), το οποίο υπό την αρχηγία του Foot υιοθέτησε ένα κείμενο – μανιφέστο, στο οποίο συμπεριλαμβανόταν και μια εισαγωγή από τον τελευταίο. Η ατζέντα περιελάμβανε αποχώρηση από την Βορειοατλαντική Συμμαχία (NATO), την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, την εγκατάλειψη της ανάπτυξης πυρηνικών όπλων, αποχώρηση των αμερικανικών στρατιωτικών βάσεων και προώθηση σειράς κρατικοποιήσεων. Οι Kaufman, Hattersley και Hearley αποδοκίμασαν το κείμενο και ισχυρίστηκαν πως είναι υπερβολικά εκτενές και χωρίς όραμα, ενώ θεωρούσαν πως προορίζεται για εσωτερική κατανάλωση και δεν ανταποκρίνεται στη βρετανική πραγματικότητα. Προς υπεράσπιση του εκλογικού προγράμματος ο Benn υποστήριξε πως σε αυτό ενσωματώνονται δέκα χρόνια πολιτικής στάσης των Εργατικών, ενώ ο Foot ανέφερε πως το κείμενο διέθετε την έγκριση της Εθνικής Κεντρικής Επιτροπής (*NEC*) και του σκιώδους υπουργικού συμβουλίου. Ο πρώην πρωθυπουργός Callaghan ήταν ακόμη ένα από τα πολλά μέλη του κόμματος που χαρακτήρισαν το μανιφέστο καταστροφή, ενώ τα ποσοστά του κόμματος συρρικνώθηκαν στο 28% -από 36%- μέσα σε διάστημα ενός μήνα.

Ο Foot υιοθέτησε μια ατζέντα με γενικό αντισυστημικό περιεχόμενο που δεν είχε σχέση με τη θέση της Βρετανίας στον πλανήτη και την ισχύ της χώρας, γι' αυτό και το αίτημά του για αποχώρηση από τα πυρηνικά στρατιωτικά προγράμματα και για γενικότερη αναθέωρηση της αμυντικής πολιτικής έπεσε στο κενό. Σημείο στο οποίο οι Συντηρητικοί υστερούσαν και οι Εργατικοί θα μπορούσαν να επενδύσουν, ήταν τα εργασιακά. Στο συγκεκριμένο τομέα η Thatcher κατέστησε στη σκέψη των Βρετανών τόσο δύσκολη -έως αδύνατη- την πλήρη απασχόληση, όπου ο Foot δεν μπόρεσε να ανατρέψει αυτήν τη θεώρηση. Επίσης, η επιθυμία των Labours να αποχωρήσουν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, οδηγούσε τους πολίτες στο συμπέρασμα ότι τα εργασιακά προβλήματα θα ενταθούν. Η κακή διαχείριση τόσο σημαντικών ζητημάτων από την ηγεσία Foot και η υιοθέτηση ενός ιδεοληπτικού κειμένου οδήγησε στην απόλυτη καταστροφή με απώλεια εξήντα εδρών. Ο παραλληλισμός του καταστροφικού μανιφέστο με την προσέγγιση του Jeremy Corbyn στις σύγχρονες ημέρες θα γίνει περισσότερο από ενδεικτικός στη συνέχεια της παρούσας εργασίας. Η καμπάνια του κόμματος έπεισε τους τότε ακτιβιστές που αρνούνταν να αντιληφθούν την κοινωνική πραγματικότητα, ενώ δεν είχε απήχηση στους υπόλοιπους ψηφοφόρους. Ο Denis Healey ανέφερε πως το Labour Party εξέπεμπε μηνύματα διχασμού, εξτρεμιστικών ιδεών και ανικανότητα διακυβέρνησης. Οι πολίτες δεν θεώρησαν ικανό το κεντροαριστερό φορέα να εφαρμόσει μια αποτελεσματική αμυντική πολιτική, ενώ οι χειρονάκτες εργαζόμενοι απέσυραν την εμπιστοσύνη τους που έφτανε το 1966 στο 69%, ενώ στις εκλογές του '83 έφτασε το 42% (Pugh, 2010).

Φτάνοντας λίγα χρόνια αργότερα, και αφού έχουν αναλυθεί οι ιδεολογικές εναλλαγές στο Εργατικό Κόμμα, θα καταγραφεί η πολιτική πορεία που ακολουθήθηκε επί Tony Blair· η τελευταία, σε συνδυασμό με τη θεωρία για το σύγχρονο άτομο και την πολιτική συμμετοχή στην ψηφιακή εποχή, θα μπορούσε για πολλούς να καταστήσει κατανοητή την ανάδειξη του Jeremy Corbyn στην ηγεσία, μέσω του παραδείγματος του ψηφιακού στίγματος του Momentum. Η περίπτωση του Tony Blair είναι ιδιαίτερη και ίσως αποτέλεσε και την αιτία για το πάθος που επιδεικνύει το κίνημα Momentum για ανατροπή και ρήξη με το «παρελθόν». Ο ίδιος, θέλοντας να διατηρήσει αποστάσεις και από τους τροτσκιστές αλλά και από τους δεξιούς των Εργατικών και δίχως να έχει διαχρονική παρουσία στο κόμμα και να γνωρίζει την ιστορία του, έγινε ο επικεφαλής με τη στήριξη του 60% των βουλευτών, το 58% των μελών και το 52% των συνδικαλιστών. Η ανάδειξη του αμφιλεγόμενου ηγέτη θα μπορούσε να ήταν αποτέλεσμα και της πολιτικής της Margaret Thatcher κατά τον Pugh. Ιδεολογικά και θεσμικά το σοσιαλδημοκρατικό κόμμα συρρικνωνόταν, καθώς η συντηρητική πρωθυπουργός εφάρμοζε πολιτικές που κατέστρεφε ή αναδιοργάνωνε θεσμούς όπως τις εργατικές – συνδικαλιστικές ενώσεις, τη βαριά βιομηχανία, την προνοιακή παροχή κατοικίας και τις τοπικές κυβερνήσεις.

Ακόμη, ήταν σχεδόν αδύνατο να αποδυναμώσουν την οικονομική της πολιτική, ενώ παράλληλα υπήρχε απροθυμία στην περαιτέρω υποστήριξη της σοσιαλιστικής οικονομικής ατζέντας. Σε αυτήν την κατάσταση ανέλαβε τα ηνία ένας άνθρωπος με συντηρητικές καταβολές που εκτόπισε -όπως θα δούμε στη συνέχεια- τους αριστερούς και τις ιδέες τους. Οι βιογράφοι του αναφέρουν πως ο ίδιος ήταν επηρεασμένος από ένα μεγάλο ιδεολογικό εύρος, το οποίο περιελάμβανε από το σοσιαλχριστιανισμό και τις σχολές B. Clinton και Thatcher, έως το φιλελευθερισμό του Roy Jenkins και το συντηρητισμό του G.W. Bush. Ο ίδιος έμοιαζε επίμονος υποστηρικτής του ατομικισμού και της ανταγωνιστικότητας, ενώ για το παρελθόν του έχει χαρακτηριστεί ως ένας νέος χωρίς πολιτική άποψη και όραμα, που ενδιαφερόταν για την καριέρα και την προσωπική του ευρωστία. Αργότερα, φαινόταν να κλίνει υπέρ των προσεγγίσεων που είχαν υιοθετηθεί από ακροδεξιούς – δεξιούς ηγέτες, όπως οι G. W. Bush, Silvio Berlusconi, Nicolas Sarkozy, Jose Maria Aznar και κυρίως τη Margaret Thatcher. Παρόλο που προηγήσαν και άλλοι συντηρητικοί στο κόμμα, οι οποίοι συνέβαλαν τα μέγιστα στη σταθερότητα και την ιδεολογική – πνευματική επάρκεια του κόμματος, ο Blair φαίνεται πως υστερούσε σε αυτόν τον τομέα· φάνηκε πως δεν προσαρμόστηκε στην ιδεολογία του κόμματος όπως αρκετοί προγενέστεροί του σαν τους Dalton, Strachey, Lawrence και Cripps.

Ο πατέρας του, Leo Blair, ένας άνθρωπος με σοσιαλιστικό περιβάλλον μεταπήδησε στους Conservatives κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου· ένα βήμα αρκετά τολμηρό για εκείνη την εποχή που αντικατόπτριζε τη φιλοδοξία και την επιθυμία του να ανελιχθεί στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα. Η εστίαση στην κοινωνική αναγνώριση, τη δύναμη επιρροής και τα χρήματα ήταν στοιχεία που είχαν επίδραση στο γιο του Tony, ο οποίος στράφηκε προς τους ισχυρούς ανθρώπους της χώρας και του πλανήτη. Η κοινωνική ανέλιξη του Leo από εργάτη σε καθηγητή νομικής και πρόεδρο της Συντηρητικής Ένωσης στο Durham University εντυπωσίασαν σε τέτοιο βαθμό το διάδοχό του, ο οποίος ενστερνίστηκε και τον ενθουσιασμό του πατέρα του για το Θατσερισμό (*Thatcherism*). Ο Pugh όταν αναφέρεται στον Blair κάνει λόγο για έναν απολιτικό συντηρητικό μέσο Εγγλέζο που ανήκει στη μεσαία τάξη. Η επικρότηση του ελεύθερου εμπορίου, της ανταγωνιστικότητας, της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και επιτυχίας και ο θαυμασμός σε όσους καταφέρνουν να κερδίζουν πολλά χρήματα συνδεύονταν από απόρριψη της υψηλής φορολογίας και των αριστερών οικονομικών πολιτικών.

Επιπροσθέτως, ο Βρετανός πολιτικός αξιολογούσε τις έκνομες, παράνομες και εγκληματικές πράξεις ως προσωπικές ή ηθικές αποτυχίες των ατόμων και αρνούταν τη σύνδεση της εγκληματικότητας με τη ανέχεια και την ανεργία, ενώ κατά τον ίδιο υπερτερούσαν οι απαιτήσεις του κράτους έναντι των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών των πολιτών (Pugh, 2010).

Οι ήττες των Εργατικών στις εκλογικές αναμετρήσεις του 1983, του 1987 και του 1992 επέτρεψαν στον ίδιο να εισέλθει στην πολιτική σκηνή ως ένας εκσυγχρονιστής που θα αναδιάρθρωνε το χώρο. Επίσης, κινήσεις με προσωπικό χαρακτήρα, όπως το να μη στείλει το γιο του σε τοπικό σχολείο του Islington, αλλά σε ακριβό Καθολικό σχολείο επειδή τα σχολεία στο Islington «δεν ήταν επαρκή» προκάλεσε δυσαρέσκεια στο επιτελείο του, καθώς θα μπορούσε να εκληφθεί ως μια κίνηση περιφρόνησης προς τη γειτονιά των Εργατικών. Μια ακόμη κίνηση που φάνηκε να ξεφεύγει από τα ιδανικά και τα ιδεώδη του κόμματος ήταν οι στενές σχέσεις που ανέπτυξε με το μεγιστάνα και ιδιοκτήτη δεξιών και ακροδεξιών Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Rupert Murdoch, καθώς και οι στενές επαφές με tabloid δεξιές εφημερίδες όπως η *Sun* και η *Daily Mail*. Ο θαυμασμός που έτρεφε για την σκληροπυρηνική Thatcher και η επίσκεψη στο γραφείο της το 1997, τρεις εβδομάδες πριν γίνει πρωθυπουργός της χώρας, δυσαρέστησε αρκετούς αριστερούς στους Labours, αλλά ενίσχυσε την εικόνα του μεσοαστού συντηρητικού που ιδεολογικά βρίσκεται κοντά στη συντηρητική πολιτικό (Pugh, 2010). Σε μια συνομιλία του με πολιτικό σύμβουλο των Εργατικών, ο ίδιος απάντησε πως «αυτό που του δίνει πραγματική ώθηση είναι ότι δεν είναι τόσο Εργατικός όσο είναι οι άλλοι» (Campbell, 2000).

Οι «αρχιτέκτονες» του New Labour, Peter Mandelson και Roger Liddle προσπάθησαν να επεκτείνουν την αποδοχή του κόμματος και στους κεντροδεξιούς πολίτες, προφανώς με την έγκριση του Blair, ενώ οι ίδιοι θεωρούσαν πως οι δαπάνες για το κοινωνικό κράτος και τα προγράμματα ανεργίας δεν ήταν κοινωνικά παραγωγικά, απηχώντας την αντίληψη των Βικτωριανών Tories όταν αντιτάσσονταν κατά του κράτους πρόνοιας που προωθούσαν οι φιλελεύθερες κυβερνήσεις. Η προσέγγιση αυτή, παρόλο που αποθάρρυνε τους παραδοσιακούς αριστερούς ψηφοφόρους του Labour Party, ενίσχυσε τη δύναμή του με το ιστορικό 43% των ψήφων να πηγαίνει στους σοσιαλδημοκράτες του Blair και οι Conservatives να αγγίζουν μόλις το 31%. Το ένα τρίτο των ψηφοφόρων του κεντροαριστερού κόμματος δεν το είχε ψηφίσει στις εκλογές του 1992. Ο αμφιλεγόμενος Εγγλέζος πολιτικός δεν έκρυψε, ακόμη, πως ήθελε να «απελευθερώσει» το κόμμα από τις στενές σχέσεις εξάρτησης με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και να ενισχύσει τα μεμονωμένα μέλη· οι συνδρομές το 1997 έφτασαν να ξεπερνούν τις 420.000 με πολλούς να μην προέρχονται πλέον μονάχα από την εργατική τάξη ή τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα, αλλά και από τα μεσαία και ανώτερα.

Επιπροσθέτως, κατάφερε να μειώσει τις πηγές χρηματοδότησης που προέρχονταν από τις συνδικαλιστικές ενώσεις από το 75% που ήταν στο 1986, στο 40% το 1997. Αυτό βέβαια κατέστη δυνατό καθώς εξασφάλισε χρηματοδοτήσεις από αρκετά εύπορους χορηγούς (Pugh, 2010).

Ο Tony Blair παρόλο που κατάφερε να κερδίσει την εμπιστοσύνη των ψηφοφόρων σε τρεις συνεχόμενες εκλογικές διαδικασίες (1997, 2001, 2005) και παρόλο που η κεντροδεξιά προσέγγισή του κέρδιζε τους συντηρητικούς Βρετανούς, προχώρησε σε μια σειρά από πρακτικές που τον κατέστησαν στόχο των αριστερών του κόμματός του. Ακόμη και αν νομοθέτησε με φιλελεύθερη ματιά υπέρ των δικαιωμάτων των ομοφυλοφίλων με την προώθηση συμφώνου συμβίωσης και άλλων πρωτοβουλιών του που τερμάτιζαν τις διακρίσεις εις βάρος των LGBTQI (*Lesbian, Gay, Bi, Trans, Queer, Intersex*) πολιτών, ακολούθησε μια σκληρή πολιτική ενάντια στους μουσουλμάνους που διέμεναν στη Γηραιά Αλβιόνα με συλλήψεις, πιέσεις στα πανεπιστήμια να καταγράψουν τους μουσουλμάνους φοιτητές και απελάσεις υπόπτων τρομοκρατών ή εγκληματιών δίχως δικαστικές διαδικασίες που θα οδηγούσαν σε μια δίκαιη δίκη (Guardian 26.9. 2014, Pugh 2010). Οι τελευταίες κινήσεις του ίδιου που στρέφονταν -σχεδόν σπασμωδικά- κατά της εγχώριας τρομοκρατίας προέκυψαν από το σφάλμα του ίδιου να υποστηρίξει τον συντηρητικό Αμερικανό πρόεδρο G.W. Bush Jr. και να συμμετάσχει στον πόλεμο κατά του Ιράκ (Seldon, 2015).

Εκτός του ότι η αφορμή για τη σύρραξη δε δικαιώθηκε ποτέ, καθώς πυρηνικά και χημικά όπλα δε βρέθηκαν εν τέλει, οι δύο ηγέτες απέτυχαν να αποκαταστήσουν την ειρήνη στη χώρα της Μ. Ανατολής, ενώ κατάφεραν να στρέψουν το βλέμμα των τρομοκρατών προς τη Μεγάλη Βρετανία (Mason, Asthana, Stewart 2016, Pugh 2010). Εκείνη την εποχή ο Jeremy Corbyn βρισκόταν στο πλευρό των διαδηλωτών κατά των πολεμικών συγκρούσεων και κατά της υπερβολικής αντίδρασης της κυβέρνησης Blair απέναντι σε τυχαίους Βρετανούς μουσουλμάνους. Οι φιλελεύθεροι ψηφοφόροι άρχισαν να στρέφονται προς διαφορετικές πολιτικές δυνάμεις όπως οι Φιλελεύθεροι Δημοκράτες (*Liberal Democrats*) και προς τους κεντροαριστερούς Σκωτσέζους Εθνικιστές (*Scottish National Party*), ενώ οι αριστεροί ριζοσπάστες πολώνονταν υπέρ των αριστεριστών Εργατικών ή αποχωρούσαν από το σοσιαλδημοκρατικό κόμμα με τις συνδρομές το 2005 να φτάνουν τις 215.000· σχεδόν τις μισές απ' ότι ήταν το 1997 (Pugh, 2010). Το αποτέλεσμα της υπερ-συντηρητικής φιλοπολεμικής στροφής του Tony Blair ήταν οι νέοι φιλελεύθεροι να στραφούν προς τους Liberal Democrats σε περιοχές που σφύζουν από φοιτητική ζωή και διανοήση, όπως το Cambridge, το δυτικό Bristol, το Manchester Withington, το βορειοδυτικό Leeds και το Hornsey. Ακόμη, η απήχηση στους συντηρητικούς ψηφοφόρους μειώθηκε δραματικά, αναγκάζοντας τον Βρετανό σοσιαλδημοκράτη να παραιτηθεί το Μάιο του 2007 και να παραδώσει τη σκυτάλη στον μέχρι πρότινος Υπουργό Οικονομικών, Gordon Brown (Pugh, 2010).



Ο Gordon Brown με τη σειρά του ανέλαβε καθήκοντα εν μέσω οικονομικής ύφεσης, γεγονός που δυσκόλεψε το έργο του. Η αύξηση του ΑΕΠ κατέγραψε τη μικρότερη ανάπτυξη, με τις μετρήσεις που δημοσιεύθηκαν στις 28 Σεπτεμβρίου του 2005 να καταδεικνύουν μόλις 1,5% αύξηση· τη χαμηλότερη της δωδεκαετίας. Ο ίδιος είχε προβλέψει ανάπτυξη της οικονομίας της τάξης του 3 – 3,5% το Μάρτιο του 2005, ενώ μετά βίας άγγιξε το 2%. Τα λάθη που έγιναν ήδη από το 1997, οπότε και ο ίδιος κατείχε τα ηνία της οικονομίας, επέφεραν σοβαρές ζημιές στο χρηματοπιστωτικό τομέα της χώρας. Η αυξανόμενη «φούσκα» της αγοράς ακινήτων ενίσχυσε τις καταναλωτικές δαπάνες, εξέλιξη που διατηρούσε την οικονομία σταθερά ενισχυόμενη. Ως αποτέλεσμα, τα νοικοκυριά κατέληξαν να δαπανούν τις αποταμιεύσεις τους και να οδηγούνται σε απόκτηση χρεών, τα οποία άγγιζαν το 150% του διαθέσιμου εισοδήματος του μέσου Βρετανού πολίτη. Ο Gordon Brown είχε να αντιμετωπίσει, λοιπόν, μια οικονομία που θα έπαυε απότομα να στηρίζεται στο δημόσιο τομέα και τις καταναλωτικές δαπάνες των πολιτών και θα στρεφόταν στη στήριξη από επενδυτές και εξαγωγές. Ωστόσο, οι επενδύσεις δε γίνονταν αφειδώς, ενώ από την άλλη οι εξαγωγείς είχαν να διαχειριστούν τη μικρή ανάπτυξη στην οικονομική ζώνη του ευρώ· τη μεγαλύτερη αγορά για τη Μεγάλη Βρετανία.

Η υπερβολικά αισιόδοξη προσέγγιση του Βρετανού πρωθυπουργού και πρώην Υπουργού Οικονομικών δεν ερχόταν σε συμφωνία με το δανεισμό των 32 δισεκατομμυρίων λιρών -ήτοι 2,6% του ΑΕΠ-, στον οποίο αναγκαστικά προέβη η χώρα την περίοδο 2005 – 2006 (The Economist, 2005). Οι κακές επιδόσεις της κυβέρνησης Brown στον τομέα της οικονομίας και οι συντηρητικές πολιτικές που εφάρμοσε ο Blair, οδήγησαν στην πώλωση των αριστερών οπαδών του κόμματος της Βρετανικής σοσιαλδημοκρατίας (Froud et al, 2010). Η λιτότητα που ακολούθησε ύστερα από τη σπασμωδική διάσωση των Βρετανικών τραπεζών άφησε στον Brown τη φήμη του «πολύ λίγο, πολύ αργά» (*too little, too late*) και οδήγησαν το κόμμα στη συντριβή του στις εκλογές του 2010 με το ιστορικό χαμηλό του 29% των ψήφων· το χαμηλότερο ποσοστό από το 1918 (Engelen 2011, Seymour 2016).

Στις εσωκομματική αναμέτρηση για την ηγεσία του κόμματος το 2010, ο Ed Miliband κέρδισε τον αδερφό του David Miliband που προερχόταν από το «στρατόπεδο» του Tony Blair. Ο Ed, υιοθετώντας μια ελαφρώς πιο αριστερή πολιτική από τους Blair και Brown και προσεγγίζοντας τα συνδικάτα, υποσχόταν το τέλος εποχής του New Labour, την επαναφορά των ψήφων της εργατικής τάξης και τον περιορισμό των νεοφιλελεύθερων πρακτικών. Η στάση του έδειχνε να μπορεί να γοητεύσει νέους ψηφοφόρους που ήθελαν μια ελαφρά «στροφή» προς τη μετριοπαθή Αριστερά. Το Μάιο του 2015 ο Ed Miliband δεν καταφέρνει να πείσει τους πολίτες της χώρας του.

Κατά τον Richard Seymour οι λόγοι είναι τρεις και αφορούν στην οργάνωση του κόμματος, στην κοινωνία και την πολιτική στρατηγική. Εσωκομματικά, δέχθηκε επίθεση και υπονομεύτηκε από τους υποστηρικτές του Blair. Η εντύπωση πως η κοινωνία στρεφόταν μαζικά κατά της λιτότητας υπό αριστερή οπτική των πραγμάτων ήταν λαθεμένη, καθώς οι μαζικές αντιδράσεις του ύστερου 2010 κατέληξαν σε ένα εξασθενημένο κίνημα -το Occupy- που δεν επηρέαζε την πολιτική ζωή της χώρας. Αντιθέτως, από το 2011 κι έπειτα αύξηση καταγράφηκε στα «αντισυστημικά» ακροδεξιά και ρατσιστικά κινήματα. Η πολιτική του ατζέντα από την άλλη, που ήθελε μια ιδανική σύνθεση μεταξύ «μπλερικής» δεξιάς και «αντισυστημικής – ακτιβιστικής» αριστεράς, έπεσε στο κενό (Seymour, 2016). Επίσης, τα θολά μηνύματα σχετικά με την εύρεση πόρων για την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης, η έλλειψη ατζέντας διεκδικήσεων και η ανίσχυρη επικοινωνιακή πολιτική του Labour Party, οδήγησαν τον Miliband σε παραίτηση (Scammel, 2015).

Με αυτόν τον τρόπο το Εργατικό Κόμμα φαίνεται να οδηγείται σε μια κρίση ταυτότητας, η οποία θα φέρει στο προσκήνιο τον τροτσικιστή πολιτικό με τον αντισυστημικό λόγο στην ηγεσία του κόμματος· ενός κόμματος εξουσίας, που εντάσσεται στο αποκαλούμενο «Σύστημα» και καλείται από την αρχή της ίδρυσής του να παράγει πλάνο διακυβέρνησης μιας ισχυρότατης χώρας που εφαρμόζεται ο καπιταλισμός και οι συντηρητικοί πολίτες του δε δείχνουν να εντυπωσιάζονται από τη αριστερή – αμιγώς σοσιαλιστική- κοσμοθεωρία.

Από την παραπάνω καταγεγραμμένη ιστορία – ιδεολογική πορεία έως τη στιγμή πριν ο Jeremy Corbyn αναλάβει να ηγηθεί του σημαντικότερου κεντροαριστερού σχηματισμού στο Ηνωμένο Βασίλειο, μπορεί να αντιληφθεί κανείς πως η ταυτότητα του Labour Party βρίσκεται στην κεντροαριστερά και οι ενίοτε αριστερές ή συντηρητικές κλίσεις βρίσκονται στο πλαίσιο της ίδιας της ιδεολογικής υπόστασης του κόμματος. Το framing του αριστερού Momentum, που θα αναλυθεί εν συνεχεία και που τεχνηέντως απορρίπτει κάθε διαφορετική ιδεολογική προσέγγιση, και η επιτυχία του Corbyn οφείλονται -κατά το γράφοντα- αφενός στην εξέλιξη της ιστορίας του κόμματος, το οποίο βρίσκεται σε μια περίοδο που ταύτισε τη λιτότητα με τις συντηρητικές πολιτικές και πολλά από τα μέλη αποζητούν μια «αντισυστημική» φωνή με «ηθικό πλεονέκτημα» να επιφέρει την κάθαρση, και αφετέρου στη σύγχυση που επικρατεί στο σύγχρονο άτομο σχετικά με την ταυτότητά του και τις πολιτικές που το γοητεύουν, αλλά και τις αλλαγές που έχει επιφέρει η ψηφιακή τεχνολογία στην άσκηση πολιτικής και στη διαμόρφωση της σύγχρονης σκέψης και ρητορικής.

## **Σύγχρονο Άτομο, Νέα Μέσα και Πολιτική**

Η ανάδειξη του Jeremy Corbyn στην ηγεσία του Labour Party ύστερα από τον Ed Miliband έχει σύνθετες και διαφορετικού τύπου αιτίες. Κατά την προσέγγιση του γράφοντα και μιας σειράς κοινωνικών επιστημόνων και θεωρητικών της επικοινωνίας, οι συνθήκες που επικρατούν στη σύγχρονη εποχή των ψηφιακών Μέσων και οι επιπτώσεις αυτών στο άτομο είναι η μια αιτία· θα πρέπει σε αυτό το σημείο να γίνει παραδεκτό πως οι συνθήκες αυτές και οι θεωρίες που τις αναδεικνύουν δεν αποτελούν μια ενιαία θεώρηση των πραγμάτων. Για το λόγο αυτό, στο κείμενο θα γίνει η προσπάθεια να συνενωθούν οι θεωρίες με τέτοιο τρόπο, ώστε να υπάρχει νοηματική συνέχεια και να εξηγείται με αποτελεσματικό τρόπο η σύνδεση των συναισθημάτων, της ταυτότητας του σύγχρονου ατόμου, των πολιτισμικών χαρακτηριστικών και της επιρροής του framing των ψηφιακών Μέσων κοινωνικής δικτύωσης με την πολιτική συμπεριφορά. Αφετέρου, τα ιστορικά στοιχεία που οδήγησαν στην ανάδειξη του Jeremy Corbyn και οι τακτικές που ακολούθησε το κίνημα του Momentum για την ιδεολογική επικράτηση θα παρατεθούν ως ένα επιπλέον στοιχείο που συμπληρώνει το σκεπτικό που θέλει την επικράτηση του τροτσικιστή πολιτικού να σχετίζεται με την ιδεολογική πόλωση, την στοχευμένη επικοινωνιακή πλαισίωση των μηνυμάτων και την επιτυχία των παραπάνω στους πολίτες που βιώνουν τις καταστάσεις που θα περιγραφούν εν συνεχεία.

Στο επίπεδο της ταυτότητας του σύγχρονου ατόμου, ο Anthony Giddens καταγράφει μια σειρά από παρατηρήσεις που θεωρείται βάσιμο να χρησιμοποιηθούν στο παρόν κείμενο. Αρχικά, κατά την εποχή που διανύουμε, το να ζει κανείς στον υπάρχοντα κόσμο περιλαμβάνει μια αίσθηση πίεσης και δυσκολιών στο επίπεδο του εαυτού. Για να καταστούν οι δυσκολίες αυτές αντιληπτές, ο Giddens τις χωρίζει σε διλήμματα, εκ των οποίων θα μας απασχολήσει αυτό του «κατακερματισμού» εναντίον της «ενοποίησης – ολότητας». Στο πεδίο της δεύτερης διαδικασίας, περιλαμβάνονται η προστασία και επανασύσταση του αφηγήματος του εαυτού στον πυρήνα της υπόστασής του αλλά και στο συνολικό περιβάλλον που αυτός υπάρχει και δρα. Στις παραδοσιακές κοινωνίες ο κατακερματισμός της εμπειρίας δεν αποτελούσε βασική πηγή σύγχυσης, καθώς οι σχέσεις εμπιστοσύνης περιοριζόνταν στις δια ζώσης διαπροσωπικές σχέσεις, ενώ στις σύγχρονες κοινωνίες υπάρχει μια πληθώρα πιθανοτήτων παρουσίασης του εαυτού στον κόσμο.

Ο κατακερματισμός τείνει να εντοπίζεται στη διαφοροποίηση των πλαισίων εντός των οποίων πραγματοποιείται διάδραση μεταξύ των ατόμων. Το άτομο, λοιπόν, καλείται να υιοθετήσει μια διαφορετική συμπεριφορά, ανάλογα με τα όσα πρόκειται να αντιμετωπίσει ή ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται. Η σκέψη αυτή θέλει το άτομο να έχει τόσες εκδοχές του εαυτού του, όσες και οι υπεράριθμες πιθανότητες διάδρασης. Βεβαίως, η μεταδομιστική αυτή προσέγγιση ενέχει και το ενδεχόμενο το άτομο να χρησιμοποιεί την ποικιλομορφία αυτή, ώστε να δημιουργήσει μια ξεχωριστή ταυτότητα, η οποία περιλαμβάνει πολλά και διαφορετικά στοιχεία που ενώνονται και συνιστούν το άτομό του (Giddens, 1991).

Κατά τον Eric Fromm στην αντίθεση μεταξύ κατακερματισμού και ενοποίησης – ολότητας εντοπίζονται δύο είδη «ακραίων» προσωπικοτήτων· αφενός, ο ένας τύπος κατασκευάζει την ταυτότητά του γύρω από μια σειρά ισχυρών κανόνων και δεσμεύσεων, κάτι που λειτουργεί ως «δίχτυ προστασίας» απέναντι σε διαφορετικά κοινωνικά περιβάλλοντα, κι έτσι καθίσταται ένα απολύτως συντηρητικό – παραδοσιακό άτομο που απορρίπτει κάθε ενδεχομενικότητα των πλαισίων στα οποία λειτουργεί. Από την άλλη, υπάρχει το άλλο «είδος» ατόμου, το οποίο διασπάται και βρίσκεται σε κάθε πλαίσιο συμπεριφοράς, κάτι που ο Fromm ονομάζει “*authoritarian conformity*” και το περιγράφει ως εξής: «*Το άτομο παύει να είναι ο εαυτός του· υιοθετεί παντελώς το είδος προσωπικότητας που του προσφέρεται από τα πολιτισμικά μοτίβα· κι έπειτα γίνεται ακριβώς όπως όλοι οι άλλοι, και όπως οι άλλοι περιμένουν ότι το άτομο θα είναι... αυτός ο μηχανισμός μπορεί να συγκριθεί με το χρωματικό καμουφλάζ που χρησιμοποιούν ορισμένα ζώα, ώστε να προστατευθούν· είναι τόσο ίδια με το περιβάλλον τους, που με δυσκολία διακρίνονται*» (Fromm, 1960). Με αυτόν τον τρόπο ο εαυτός χάνεται και υπερκαλύπτεται από τις αμέτρητες εκδοχές του και εν τέλει παραμένει μη αυθεντικός, καθώς το άτομο αυτό νιώθει ασφάλεια μόνο στο πλαίσιο της αναγνώρισης της συμπεριφοράς του από τους άλλους ως σωστή και λογική (Giddens, 1991).

Ο Giddens ισχυρίζεται πως το σύγχρονο άτομο διαμορφώνεται υπό συνθήκες καπιταλισμού και αυτό επηρεάζει την ταυτότητά του. Ο καπιταλισμός για τον ίδιο εμπορευματοποιεί σε πολλά επίπεδα, ενώ αναφερόμενος στον Marx εξηγεί πως η αόριστη έννοια του προϊόντος είναι ενδεχομένως το βασικότερο στοιχείο στο πεδίο της θεώρησης του καπιταλισμού ως ένα σύστημα παραγωγής. Παράλληλα, η εμπορευματοποίηση ως διαδικασία εντός του καπιταλισμού επηρεάζει την εικόνα του ατόμου για τον εαυτό και την υιοθέτηση τρόπων ζωής. Με άλλα λόγια ο εαυτός αποκτά υπόσταση κατά την απόκτηση των επιθυμητών αγαθών ή των τεχνητά πλαισιωμένων τρόπων ζωής (Giddens, 1991).

για παράδειγμα κάποιος μπορεί να είναι εθνικιστής με ο,τι framing αυτό περιλαμβάνει, μπορεί να είναι χορτοφάγος, αντισυστημικός, φεμινιστής, θρήσκος, λάτρης του στρατού, οπαδός μιας ομάδας κοκ. Για να συνδεθεί το παραπάνω σκεπτικό με την πολιτική συμπεριφορά, θα γίνει αναφορά στα “*life politics*” που αναφέρονται στο συνδυασμό της πολιτικής και του τρόπου ζωής. Συγκεκριμένα, τα *life politics* ή *identity politics* αφορούν πολιτικές προσεγγίσεις που πηγάζουν από την αυτοπραγμάτωση στα σύγχρονα πλαίσια ζωής, όπου οι επιρροές της παγκοσμιοποίησης ενέχονται στην αυτοπαθητική προβολή του εαυτού και αντιστρόφως όπου οι διαδικασίες αυτοσυνείδησης επηρεάζουν τις παγκόσμιες στρατηγικές. Με άλλα λόγια η προσωπική ζωή ορίζει το πολιτικό και το αντίθετο. Οι Bennett και Segerberg έκαναν προσπάθεια να ορίσουν συγκεκριμένα τα φαινόμενα που οδηγούν στο προσωπικό – πολιτικό.

Αρχικά, παρατίθεται η ηθική – δεοντολογία της διαφορετικότητας και της συμπεριληπτικότητας που χαρακτηρίζονται από ανεκτικότητα στις διαφορετικές προσεγγίσεις των πραγμάτων και που ακόμη και διαφορετικά ζητήματα συνδέονται μεταξύ τους μέσω χαλαρά ενωμένων πολιτικών δικτύων. Δεύτερον, η εμφάνιση κοινωνικών δικτύων που εμπλέκουν «*προσωπικά στοιχεία δράσης*», όπως το “We are the 99%”, και στα οποία μειώνονται τα όρια προσδιορισμού και ταύτισης. Τα εν λόγω κινήματα που χαρακτηρίζονται από προσωποποίηση της πολιτικής, έρχονται σε αντίθεση με παλαιότερες και πιο συμβατικές μορφές συλλογικής δράσης που απαιτούν περισσότερη κοινωνικοποίηση και χρηματοδότηση (*από την πλευρά των κινήματων*), ώστε να επικοινωνούν τα μηνύματά τους πιο αποτελεσματικά στο ευρύτερο κοινό. Τέλος, η συμμετοχή στα παραπάνω κινήματα απαιτεί πυκνά κοινωνικά δίκτυα εντός των οποίων οι άνθρωποι μοιράζονται τις ιδέες και τις ανησυχίες τους, ενώ η χρήση των ψηφιακών κοινωνικών δικτύων έχει καταστήσει σημαντική την προσωπική ενασχόληση των ατόμων για τις διαδικασίες και τη διάδοση των συλλογικών δράσεων, καθώς ο κάθε ένας ενεργοποιείται και ενεργοποιεί εντός του δικού του κοινωνικού δικτύου (Bennett & Segerberg, 2011).

Η αφήγηση της ταυτότητας του εαυτού φαίνεται να ακολουθεί τις σύγχρονες μεταβολές της κοινωνικής ζωής σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. Κατά τον Giddens, το άτομο θα πρέπει να αφομοιώνει τις πληροφορίες που πηγάζουν από ένα πολυδιάστατο περιβάλλον διαμεσολαβημένων εμπειριών και να μπορεί να συνδέει μελλοντικές καταστάσεις και εμπειρίες με παρελθοντικές, με ένα λογικό και σταθερό τρόπο. Το σύνθημα «*το προσωπικό είναι πολιτικό*» θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια προσπάθεια σύνδεσης των προσωπικών επιθυμιών και της ανταρσίας στον τρόπο ζωής με την απόρριψη της Πολιτείας και των λειτουργιών της.

Προσπαθώντας, λοιπόν, να ανατρέψουν τα καθημερινά μοτίβο καταδεικνύεται η προσπάθεια να «απειλήσουν» τη δύναμη της Πολιτείας. Ένα παράδειγμα του προσωπικού – πολιτικού είναι ο φεμινισμός. Καθώς η γυναίκα στο παρελθόν είχε συνδεθεί με χώρους και δραστηριότητες μη δημόσιες – μη ορατές, αλλά ιδιωτικές και εντός των κατοικιών, κάθε βήμα έξω από το σπίτι σήμαινε πως ενισχυόταν η πολιτική σημασία της προσωπικής επιλογής.

Και εφόσον άρχισε να συμβαίνει αυτό, η ταυτότητα της γυναίκας απέκτησε μεγάλη σημασία στο φεμινιστικό κίνημα, ωστόσο οι ταυτότητες των γυναικών είχαν οριστεί και διαμορφωθεί στενά εντός των ορίων της οικογένειας και του νοικοιριού, οπότε όταν ξεκίνησαν να ξεφεύγουν από τον ετεροκαθορισμό τους, οι μόνες ταυτότητες που θα μπορούσαν να έχουν ήταν αυτές που είχαν προκαθοριστεί από τα ανδρικά στερεότυπα.

Ακόμη, στο σκεπτικό του προσωπικού – πολιτικού βασίζεται και μια προσπάθεια επανηθικοποίησης της κοινωνικής ζωής, γι' αυτό και ηθικά – υπαρξιακά ζητήματα έχουν επανέλθει στο προσκήνιο, όπως το τι θα πρέπει να κάνει ένας άνθρωπος για να επιβιώσει αλλά και πώς η ίδια η ύπαρξη θα πρέπει να βιώνεται. Τα κοινωνικά κινήματα (βλέπε *Momentum*) έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ανάδειξη των προσωπικο-πολιτικών ζητημάτων στην κύρια ατζέντα συζήτησης, ενώ συνδυάζοντας την ανάδειξη αυτή με τη διαμόρφωση της σύγχρονης ταυτότητας στο όνομα της απόκτησης αγαθών και πληροφοριών, η πρόσβαση στα παραπάνω γίνεται ένα από τα κυριότερα στοιχεία μέσω των οποίων ερμηνεύεται η «*πάλη των τάξεων*» και οι ανισότητες στις σύγχρονες κοινωνίες (Melucci, 1989).

Ο Lance Bennett αναφέρει πως οι πολιτικές ταυτότητας (*identity politics*) των νέων κοινωνικών κινήματων που αναδείχθηκαν τη δεκαετία του 1960 και εστίασαν στην ταυτότητα των ομάδων υπάρχουν ακόμη, ωστόσο έχουν υποστεί αλλαγές, καθώς ετερογενείς κινητοποιήσεις που αφορούν στο περιβάλλον, τις πολεμικές συρράξεις, τις αμβλώσεις, την οικονομική δικαιοσύνη και άλλα, στοχεύουν σε μεταβαλλόμενους στόχους από το τοπικό στο εθνικό και το υπερεθνικό, και από την κυβέρνηση στις επιχειρήσεις. Αυτό που επισημαίνεται στα γραπτά του Bennett είναι πως όσο μεγαλύτερη ποικιλομορφία εντοπίζεται σε μια κινητοποίηση, τόσο πιο προσωπική γίνεται η έκφραση εντός, αφού πλέον εμπλέκονται και οι σύγχρονες τεχνολογίες επικοινωνίας που επιτρέπουν στα άτομα να ενεργοποιούν τα χαλαρά συνδεδεμένα κοινωνικά τους δίκτυα (Bennett, 2012).

Σύμφωνα με τους Beck, Bennett και Giddens, παρόλο που η προσωποποίηση στην πολιτική υπήρχε και κατά το παρελθόν όταν υπήρχαν συναισθηματικού τύπου μονόπλευροι δεσμοί με χαρισματικούς ηγέτες ή λαϊκιστές, στις σύγχρονες μεταβιομηχανικές κοινωνίες παρατηρείται μια διαφορά· στο πεδίο της συμμετοχής στα κινήματα, ο κοινωνικός κατακερματισμός έχει παράξει εξατομίκευση σε τέτοιο βαθμό, που πλέον αποτελεί τη βασική κοινωνική κατάσταση, ιδίως στη νέα γενιά. Και παρόλο που τα άτομα βρίσκονται στο επίκεντρο των δικών τους κόσμων, αυτοί οι κόσμοι ενδέχεται να είναι εξαιρετικά ευρείς λόγω των δυνατοτήτων που υπάρχουν πλέον στην κοινωνική δικτύωση μέσω των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας. (Beck 2006, Bennett 1998, Giddens 1991).

Όπως ο Robert Putnam αναφέρει, ενώ οι επίσημες ομάδες προσδιορισμού (εκκλησία, πολιτικά κόμματα, κοινωνική τάξη, κοκ) και η ιδεολογία φθίνουν ως μηχανισμοί οργάνωσης του πολίτη, τα άτομα συσχετίζουν όλο και περισσότερο τις προσωπικές επιλογές με την πολιτική που ακολουθούν, ενώ τα όρια μεταξύ της προώθησης προϊόντων και πολιτικών γίνονται θολά και απροσδιόριστα με τον καιρό (Putnam 2000, Bennett 1998, Giddens 1991). Παράδειγμα για τα παραπάνω θα μπορούσε να αποτελέσει η απορία που θα μπορούσε να εκφράσει ένας πολίτης για ένα προϊόν (*είναι η εταιρεία που παράγει το κινητό μου gay friendly;*) ή για μια πολιτική (*εκφράζει – καταλαβαίνει το Χ κίνημα ή ο Ψ πολιτικός τις προσωπικές μου αξίες, ανησυχίες, ακόμη και την οργή μου;*). Στην προσωποποιημένη πολιτική η σκέψη «είναι οι άλλοι σαν εμένα» εκφράζει τη διαδικασία της αυτοεπιβεβαίωσης μέσω της έκφρασης του προσωπικού συναισθήματος του ατόμου απέναντι σε ομάδες στις οποίες εντάσσεται ή αντιτίθεται (*πχ. γυναίκα έγχρωμη μετανάστρια ή άνδρας λευκός άνεργος ντόπιος, κοκ*) (Scocpol & Williamson 2012). Αυτό που επισημαίνεται από τους Beck και Bennett είναι η συνδρομή του νεοφιλελεύθερου εμπορικού συστήματος στη μεταμόρφωση του παγκόσμιου συστήματος παραγωγής, οικονομίας, αγοράς, τις εργασιακές σχέσεις και τις συνήθειες κατανάλωσης των πολιτών. Λόγω της μετατόπισης των γραμμών παραγωγής προς το νότο, οι βόρειες μεταβιομηχανικές -πλέον- χώρες βιώνουν μια μαζική αλλαγή σε επίπεδο αγοράς εργασίας αλλά και στο επίπεδο των κοινωνικών και πολιτικών συσχετισμών στους θεσμούς της κοινωνίας των πολιτών. Δε θα πρέπει να υποτιμηθεί η αλλαγή στην αγορά εργασίας και η μετάβαση από τις βιομηχανικές στις μεταβιομηχανικές κοινωνίες, καθώς οι εξελίξεις αυτές έχουν ως συνέπεια την αίσθηση αστάθειας στον προσωπικό και επαγγελματικό τρόπο ζωής, που συνοδεύεται από αυξημένα ποσοστά άγχους και της ατομικής αίσθησης ευθύνης για τις επιλογές και τις συνέπειες αυτών (Beck 2006, Bennett 1998).

Αυτό που τονίζεται στο κείμενο του Bennett είναι και οι μεταβολές που έχουν επέλθει στο δημόσιο τομέα των μεταμοντέρνων κρατών, με τις ιδιωτικοποιήσεις και τα υβριδικά μοντέλα αγοράς (*ιδιωτικό και δημόσιο παράλληλα*) τα οποία βρίσκουν πεδίο εφαρμογής στην εκπαίδευση, την υγεία, τις μεταφορές, την ενέργεια, ακόμη και στις δυνάμεις ασφαλείας. Αυτές οι αλλαγές, κατά το συγγραφέα, φέρουν το άτομο αντιμέτωπο με αβεβαιότητα που πηγάζει από επισφαλείς θέσεις εργασίας, μεγάλα κόστη για εκπαίδευση και υγεία, ισχυρότερη αίσθηση ρίσκου και αστάθειας, καθώς και μεγαλύτερα διαστήματα αποχής από την αγορά εργασίας και πολλαπλές εναλλαγές στην καριέρα του σύγχρονου ατόμου. Σύμφωνα με τους Giddens, Beck και Bennett, το νεοφιλελεύθερο οικονομικό μοντέλο έχει επιφέρει αλλαγή όχι μόνο στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, αλλά έχει προωθήσει στη σφαίρα της προσωπικής ζωής τις επιταγές των ιδιωτικοποιήσεων και των αγορών (Bennett 1998, Beck 2006, Giddens 1991).

Σύμφωνα με τον John Cassidy, ο Ted Kennedy αναφερόμενος στις συγκεκριμένες αλλαγές που συμβαίνουν στις κοινωνίες είχε πει σε μια πολιτική συνάντησή του «*Ωραία, δεν πιστεύω πως θα πρέπει να ανοίγουμε σαμπάνιες και να πανηγυρίζουμε, ενώ όταν γυρίζουμε πίσω σπíti αυτό που ακούμε είναι ανθρώπους να είναι φοβισμένοι πως θα χάσουν τη δουλειά και το εισόδημά τους. Ρε γαμώτο, πρέπει να καταλάβετε όλοι εσείς πως έτσι νιώθει ο κόσμος*». Και ενώ η αύξηση του πλούτου και των θέσεων εργασίας έρχεται σε αντίθεση με την αύξηση των ανασφαλειών που βιώνουν οι εργαζόμενοι στις μεταμοντέρνες κοινωνίες, η Εθνική Επιτροπή Εργασιακής Πολιτικής των ΗΠΑ κατέληξε στο εξής συμπέρασμα ύστερα από τη μελέτη εργασιακών εμπειριών τριάντα ετών: «*Η συνεχώς μειούμενη μονιμότητα των θέσεων εργασίας μπορεί να εξηγήσει πολλά για την ανασφάλεια και το άγχος που βιώνουν οι άνθρωποι, ενώ τα οικονομικά στοιχεία προβάλλουν αύξηση στην ανάπτυξη και στην απασχόληση και σταθερότητα στις τιμές της αγοράς. Η θετική πορεία των οικονομιών με την αύξηση της ανασφάλειας των εργαζομένων ίσως σημαίνει μια αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο οι οικονομίες παράγουν και αναδιανέμουν τον παραγόμενο πλούτο*» (Carnavale, 1995).

Από την άλλη, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) δεν ενισχύεται σε μεγάλο βαθμό από το δημόσιο τομέα των κρατών, αντιθέτως έχει μετατοπιστεί στις καταναλωτικές συνήθειες των πολιτών που έχουν αλλάξει κατά πολύ, δημιουργώντας μια αλυσίδα ακόρεστης κατανάλωσης οικονομικότερων προϊόντων που παράγονται με χαμηλότερο κόστος εργασίας, καθώς οι γραμμές παραγωγής και τα υλικά παρασκευής εντοπίζονται στον ασθενέστερο -οικονομικά- Νότο. Οι καταναλωτικές συνήθειες κατά τους συγγραφείς έχουν επηρεάσει και την πολιτική και την προσωποποίηση αυτής, ενώ χαρακτηριστικά τονίζουν πως ο *πολιτικός καταναλωτισμός (political consumerism)* χαρακτηρίζει πλέον την εποχή μας (Bennett 1998, Beck 2006, Giddens 1991).



Η τάση να ταυτίζουμε τους πολιτικούς και τα αιτήματα των κοινωνικών – πολιτικών κινημάτων με τις ατομικές μας συνήθειες, επιλογές, επιθυμίες και προτιμήσεις συνομολογεί μια κλίση προς την ανάμειξη πολιτικών και καταναλωτικών συνηθειών (πχ. *μου κάνει η Χ πολιτικός ως άνθρωπος; Μου είναι συμπαθής; Είναι μια από εμάς; Το Χ κίνημα συμμερίζεται τις προσωπικές μου ανησυχίες για τις ψυχασικές μου διαταραχές; Θα ψηφίσω τον Ψ διότι φαίνεται καλό παιδί, αξίζει να ενταχθεί στο κοινοβούλιο, κοκ*). Ακόμη, σύμφωνα με τον Lasch, οι πολιτικοί πλασάρονται ως προϊόντα προς κατανάλωση που, κάτι που απηχεί την επικρατούσα αίσθηση επί της πολιτικής (Lasch, 1991). Το νεοφιλελεύθερο μοντέλο της ανάπτυξης του ατόμου μέσω της αποκανονιστικοποίησης της αγοράς έχει καταστεί πλέον η καθεστηκία θεώρηση των σύγχρονων καιρών, γι' αυτό και αρκετοί πολίτες δε βρίσκουν νόημα στην ανάδειξη παραδοσιακών Αριστερών πολιτικών, ενώ οι νεότεροι έχουν την τάση να απορρίπτουν την πολιτική και τις εκάστοτε κυβερνήσεις εν συνόλω.

Αυτό που παρατηρεί ο Beck είναι πως ως αποτέλεσμα των παραπάνω εξελίξεων έχουμε φαινόμενα πολιτικής εγρήγορσης που σχετίζονται με κατάληψη χώρων και προσωποποιημένες πολιτικές επιλογές καταναλωτικού τύπου· τις επονομαζόμενες υπο-πολιτικές (Beck, 2006). Οι μαζικού τύπου εξατομικευμένες πολιτικές δράσεις έχουν την ιδιαιτερότητα της συμμετοχής πολλών ατόμων σε ένα κίνημα, με εστίαση παρόλα αυτά στον ίδιο τον εαυτό.

Συμμετέχουν ως άτομα σε όχι στενά συνδεδεμένες ομάδες ακτιβισμού, εμπλέκοντας το συναίσθημα και την αυτοπραγμάτωση ως οχήματα πολιτικής δράσης· όχι ως μέλη ομάδας, αλλά ως άτομα που συνυπάρχουν με άλλα άτομα σε μια συλλογικότητα (Micheletti, 2003). Αυτό που παρατηρούν οι Bimber, Flanagin και Stohl είναι το γεγονός της μεταβολής της σχέσης μεταξύ ατόμων και πολιτικών οργανώσεων· αυτές γίνονται λιγότερο κεντρικά διαχειριζόμενες και περισσότερο σχέσεις επιχειρηματικού τύπου με αποτέλεσμα να υπάρχουν και αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο η επικοινωνία εμπλέκεται στην οργάνωση των ομάδων και συλλογικοτήτων (Bimber, Flanagin & Stohl 2012).

Επίσης, από τη στιγμή που η κουλτούρα του καταναλωτισμού έχει διεισδύσει στην πολιτική μέσω της εμπορικής προσαρμογής (*στρατηγική*) και του marketing (*τακτικές εφαρμογής της στρατηγικής*) στους ψηφοφόρους, καταγράφεται αύξηση στην εστίαση στις λιγότερο συμβατικού τύπου πολιτικές, όπως οι ακτιβιστικές δράσεις και οι πιέσεις που ασκούνται σε μεγάλες επιχειρήσεις που ενδεχομένως αποφεύγουν την εφαρμογή εθνικών ή διεθνών κανονισμών (πχ. *συνθήκες εργασίας, υγιεινής, κοκ*) (Bennett, 2012).

Κατά τον Manuel Castells, η επικοινωνία σε τέτοιου είδους κινήματα κατέχει ρόλο ουσίας που ξεφεύγει από την απλή ανταλλαγή μηνυμάτων, ενώ οι ομάδες αυτές χαρακτηρίζονται από πολυεπίπεδα δίκτυα παρά ιεραρχική δομή (Castells, 1996). Μιλώντας για τη σχέση της τεχνολογίας με τον τρόπο οργάνωσης της προσωποποιημένης πολιτικής, οι Bennett και Segerberg αναφέρουν πως παρόλο που οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας τοποθετούν στο επίκεντρο των δικτύων του κάθε ατόμου το ίδιο το άτομο, δεν παύουν να σχετίζονται με την συμπαραγωγή και διανομή πολυμεσικού περιεχομένου με έναν μεγάλο αριθμό άλλων ατόμων. Η πολιτική συμμετοχή, λοιπόν, φαίνεται να μετουσιώνεται σε πολυμορφική δικτυωμένη ψηφιακή δράση που βρίσκει αντίκρισμα σε μεγάλου βεληνεκούς, ευέλικτα και σταθερά δίκτυα που χαρακτηρίζονται από διαφορετικά πεδία ισχύος και δραστηριοποίησης (Bennett & Segerberg, 2012).

Παρόλο που θα επανέλθουμε πιο λεπτομερώς στις θεωρίες του Manuel Castells στη συνέχεια, χρειάζεται να επισημανθεί πως ο ίδιος υποστηρίζει πως τα σύγχρονα κοινωνικά και πολιτικά δίκτυα αντικαθιστούν τους παραδοσιακούς ιεραρχικούς πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς και αποκτούν ισχύ στο χώρο της ενεργοποίησης των πολιτών.

Η κατάσταση που περιγράφεται παραπάνω θα μπορούσε να παρατηρηθεί και στον τρόπο με τον οποίο το Momentum δρα και που θα αναλυθεί σε επόμενο κεφάλαιο. Προς το παρόν, μπορεί να ειπωθεί πως το εν λόγω κίνημα λειτουργεί ως ένας μηχανισμός που επηρεάζει την πολιτική εικόνα ενός παραδοσιακού πολιτικού θεσμού και που στηρίζεται και στηρίχθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό στη χρήση του διαδικτύου για την κινητοποίηση πολιτών υπέρ της υποψηφιότητας και των πολιτικών επιλογών του Jeremy Corbyn. Ο Bennett αναφέρει πως τέτοιου είδους κολλεκτίβες μεγάλου εύρους και χαλαρών δεσμών και διαφορετικής κατεύθυνσης (βλ. *Momentum, Occupy, Indignados*, κοκ) κατέχουν εξέχοντα ρόλο -πλέον- στις πολιτικές εξελίξεις και αποτελούν μια πρόκληση για τις ήδη υπάρχουσες δομές πολιτισμού, πολιτικής και οικονομίας (Bennett, 2012). Αυτό που πολύ εύστοχα καταγράφουν οι Earl και Kimport είναι το γεγονός του συχνά θολού framing που χαρακτηρίζει την κινητοποίηση των ατόμων που συμμετέχουν σε τέτοιες ομάδες πίεσης· αντιθέτως, ο καθένας κινητοποιείται και δραστηριοποιείται βασιζόμενος στο δικό του λόγο δράσης, λόγος που προσφέρεται και περιλαμβάνεται σε ένα μεγάλο φάσμα λόγων (Earl & Kimport, 2011) (για παράδειγμα, υπό την ομπρέλα αφηρημένων εννοιών, όπως το «αντι-σύστημα» και η «κοινωνική δικαιοσύνη», άλλος είναι κατά της αύξησης της φορολογίας, άλλος κατά των περιορισμών στην είσοδο μεταναστών, άλλη κατά της αύξησης των μέτρων ασφαλείας στο διαδίκτυο, άλλη υπέρ της αποποινικοποίησης των μαλακών ναρκωτικών, άλλος κατά της κρεοφαγίας ή της εμπλοκής σε πολεμικές συγκρούσεις, κοκ·

ο καθένας για τον δικό του προσωπικό λόγο που αντικατοπτρίζει το προσωπικό *lifestyle*, επιλέγει να στηρίξει ένα κίνημα χαλαρών ιδεολογικών δεσμών μεταξύ των μελών του και με αόριστα -πολλές φορές- αιτήματα, κάτι που ενισχύεται και με τη διαμεσολάβηση των Νέων Μέσων και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης. Το παράδειγμα του *Momentum* θα μας απασχολήσει συγκεκριμένα εν συνεχεία).

Ο Bennett σε κείμενό του που δημοσιεύθηκε το 1998 αναφέρεται στην προοικονομία του Ithiel Pool, ο οποίος εύστοχα είχε θεωρήσει πως οι νέες τεχνολογίες και οι νέες μορφές επικοινωνίας θα προωθήσουν τον ατομικισμό και θα κάνουν δυσκολότερη την οργάνωση και διακυβέρνηση μιας κοινωνίας (Pool, 1990). Οι παραπάνω εκπεφρασμένες απόψεις δε σημαίνουν, πάντως, σε καμία περίπτωση και τη μείωση της ενεργοποίησης των πολιτών· μπορεί τα μέλη σε πολιτικές και κοινωνικές ομάδες να μειώνονται σε αριθμό, ωστόσο άλλες μορφές ενασχόλησης με τα κοινά δεν μειώνονται σε δημοφιλία. Ακόμη, μπορεί η εμπιστοσύνη και η εμπλοκή σε κλασσικού τύπου πολιτικούς οργανισμούς να μειώνεται, ωστόσο το ενδιαφέρον για την πολιτική σε τοπικό και εθνικό επίπεδο δε φαίνεται να ελαττώνεται. Τέλος, αρκετοί μπορεί να δηλώνουν δυσαρέσκεια με την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα τους, αλλά να δηλώνουν ευχαριστημένοι με τον τρόπο λειτουργίας των κοινοτήτων τους ή την προσωπική τους ζωή (Bennett, 1998).

Η έλλειψη εμπιστοσύνης απέναντι στους συμβατικούς θεσμούς και τις κυβερνήσεις συμβαδίζει και με την αυξανόμενη τάση να θεωρούνται αναποτελεσματικές οι τυπικές κυβερνητικές λύσεις στα καθημερινά προβλήματα (Bennett, 1998). Το *Monitoring the Future (MTF)* διαπίστωσε σε έρευνα που πραγματοποίησε πως η αύξηση της σημασίας απόκτησης χρημάτων έρχεται παράλληλα με τη μείωση της κοινωνικής εμπιστοσύνης ανάμεσα στους πολίτες και της υποστήριξης προς τις «συστημικές» λύσεις που προσφέρονται από την Πολιτεία. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να υπάρξει η υπενθύμιση πως οι λόγοι για τους οποίους γίνεται αναφορά στις αλλαγές που έχουν επέλθει στο επίπεδο της παγκόσμιας οικονομίας και της αγοράς εργασίας είναι σημαντικότεροι και καθόλου περιττοί, καθώς με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η επιχειρηματολογία υπέρ της άποψης που θέλει το σύγχρονο άτομο να βιώνει μια σύνθετη κατάσταση που μπορεί να το αποπροσανατολίζει και να το οδηγεί σε σπασμωδικές κινήσεις και αποφάσεις σχετικά με την πολιτική που θεωρεί ιδανική ως εργαλείο διακυβέρνησης.

Ύστερα από την παράθεση των ενδείξεων που υποστηρίζουν τη συγκεκριμένη θέση, θα ασχοληθούμε και με τη συνδρομή της σύγχρονης τεχνολογίας επικοινωνιών στον τρόπο με τον οποίο ασκείται η πολιτική και θα αναδειχθούν οι αιτίες με βάση τις οποίες το Momentum ως κίνημα βρήκε πρόσφορο έδαφος για να ασκήσει πολιτική· μια πολιτική που, με την ανάλυση του framing που χρησιμοποιείται στο λογαριασμό του κινήματος στο Twitter θα φανεί αόριστη και στενά συνδεδεμένη με ιδεοληψίες που ακουμπούν στο συναίσθημα του σύγχρονου συγχυσμένου ατόμου. Είναι σημαντικό, λοιπόν, να συνδεθούν αποτελεσματικά οι αλλαγές στην εργασιακή και κοινωνική ζωή με τη συναισθηματική ασφάλεια ή ανασφάλεια των πολιτών και επομένως τις κοινωνικές και ψυχολογικές αλλαγές που επηρεάζουν την πολιτική συμπεριφορά των πολιτών. Η ανησυχία αυτή που βιώνουν τα σύγχρονα άτομα προκαλεί αναταράξεις στην πολιτική συμπεριφορά, διότι, όπως και ο Bennett υποστηρίζει, τα άτομα προσπαθούν να βρουν λύσεις σε σύγχρονα προσωπικά προβλήματα που δημιουργούνται υπό πολύ νέες συνθήκες, σε παλαιούς θεσμούς και αξιακά σχήματα που προέρχονται από διαφορετικές κοινωνίες του παρελθόντος (Bennett, 1998). Ο Carnavale ισχυρίζεται πως με βάση την έρευνα που πραγματοποίησε η Εθνική Επιτροπή Εργασιακής Πολιτικής το νέο δεν είναι οι οικονομικής φύσης αλλαγές στις κοινωνίες· το καινούριο φαινόμενο είναι πως πλέον αυτές συνυπάρχουν παράλληλα με την έλλειψη εμπιστοσύνης στους θεσμούς που είναι υπεύθυνοι να προσαρμόσουν τον πολίτη σε αυτές· για παράδειγμα οι υπηρεσίες που βοηθούν τους πολίτες να αναζητήσουν εργασία, να τους στηρίξουν κατά τη διάρκεια της ζωής τους καθώς εργάζονται και να τους παρέξουν σύνταξη, βρίσκονται σε αποσύνδεση με τη σύγχρονη πραγματικότητα των οικονομικοκοινωνικών μεταβολών, γεγονός που προκαλεί σε αρκετούς πολίτες σύγχυση και οργή, αλλά και δυσανασχέτιση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι σύγχρονες δημοκρατίες.

Το συναίσθημα και η ψυχολογία μπαίνουν σε πρώτο πλάνο στις πολιτικές εξελίξεις λοιπόν (Carnavale, 1995). Έτσι, οι πολίτες στρέφονται προς πολιτικές ομάδες και συλλογικότητες που αντιμάχονται τις ελίτ και τις παραδοσιακές μορφές πολιτικής· δημιουργείται η τάση της ευρείας «αντισυστημικής δράσης» (Inglehart, 1997). Ο Bennett, από την άλλη, εκφράζει την άποψη πως η αλλαγή στη δομική οργάνωση της εργασίας στις σύγχρονες μεταμοντέρνες κοινωνίες που δημιουργεί με τη σειρά της ανασφάλειες και άγχος έχει ως αποτέλεσμα τη διαταραχή του προσωπικού χρόνου, των οικογενειακών συνηθειών και των κοινωνικών ρόλων. Οι εξελίξεις αυτές δημιουργούν αμφιβολίες κατά τη προσπάθεια του ατόμου να κατασκευάσει και να διαχειριστεί την ταυτότητά του.

Ιδίως αυτό παρατηρείται στη νέα γενιά, η οποία βιώνει πολύ πιο σύνθετες εργασιακές σχέσεις και λαμβάνει σε πολύ μικρότερο βαθμό ψυχολογική υποστήριξη από ομάδες· η σύγχυση αυτή, λοιπόν, εκφράζεται σε πολλές μορφές της προσωποποιημένης πολιτικής και του lifestyle politics. Η αφοσίωση σε μεγαλεπίβολα πολιτικά σχέδια για οικονομική ολοκλήρωση και το «χτίσιμο του έθνους» στην εποχή των βιομηχανικών δημοκρατιών έχει μεταστραφεί προς τη δημιουργία προσωπικών σχεδίων για τη διαχείριση και έκφραση των σύνθετων ταυτοτήτων στις μεταβιομηχανικές κατακερματισμένες κοινωνίες. Οι πολιτικές συμπεριφορές και δράσεις που προκύπτουν από τη συναισθηματική αυτή κατάσταση παραμένουν πιο κοντά στην ιδιωτική σφαίρα του σπιτιού, παρά στην ενασχόληση με τη διακυβέρνηση της χώρας. Οι προαναφερόμενες δομικές αλλαγές στις σύγχρονες κοινωνίες έχουν επηρεάσει το σύγχρονο άτομο σε τέτοιο βαθμό, όπου ο Giddens αναφέρει πως *«ο εαυτός στις σύγχρονες κοινωνίες είναι εύθραστος, ψαθυρός και κατακερματισμένος- κάτι τέτοιο είναι και πιθανότατα η κυρίαρχη αντίληψη που επικρατεί στη σύγχρονη συζήτηση για τον εαυτό και το νεωτερισμό»* (Giddens, 1991).

Ο Wagner περιγράφει, με τη σειρά του, αυτή την αίσθηση ανταγωνισμού και κρίσης ταυτότητας που βιώνονται στο σύγχρονο κόσμο ως συμπτώματα έλλειψης συνοχής στην κοινωνία, λέγοντας: *«Η συνοχή, με αυτόν τον τρόπο, σημαίνει πως υπάρχει μια συλλογικότητα ανθρώπων που δημιουργούν μια “κοινωνία” με την αρετή της υιοθέτησης μιας κοινής ιδέας για το τι είναι σημαντικό στις ζωές τους (ταυτότητες), που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους κυρίως εντός αυτής της συλλογικότητας (πρακτικές) και που θα έχουν τρόπους να ρυθμίσουν τις ζωές τους από κοινού (κανόνες του πολιτεύματος)»* (Wagner, 1996). Ο Ουμπέρτο Έκο θεωρεί πως από τη στιγμή που αντιμετωπίζει κρίση η έννοια της κοινότητας, αναδύεται η αξία του ατομικισμού, όπου πλέον τα άτομα δεν είναι συνοδοιπόροι, αλλά ανταγωνιστές που πρέπει να φυλάγονται ο ένας από τον άλλον, με αποτέλεσμα -εν μέσω της ανυπαρξίας σημείων αναφοράς- να διαλύονται όλα στο πλαίσιο μιας γενικευμένης ρευστότητας, αφού το *«φαίνεσθαι»* και ο καταναλωτισμός επικρατούν ως αξίες.

Το *«κίνημα της αγανάκτησης»* που επικρατεί σε πολλές περιπτώσεις, ξέρει τι δε θέλει, αλλά όχι τι θέλει, έχοντας ως απόρροια του και τον προβληματισμό των υπευθύνων της δημόσιας τάξης ως προς την ταξινόμηση των *«αγανακτισμένων κουκουλοφόρων»*: είτε αναρχικοί, είτε φασίστες, είτε στις Ερυθρές Ταξιαρχίες, κανείς δεν ξέρει πότε και προς ποια κατεύθυνση προχωρούν σε δράση (Έκο, 2016). Η αγανάκτηση αυτή διαφαίνεται και στα κείμενα του καθηγητή Bennett· μιλώντας για τα *“anger politics”* αναφέρει πως άνθρωποι που νιώθουν αποκλεισμένοι από τις εξελίξεις, ή ακόμη και εξωστρακισμένοι από την κοινωνία, αποζητούν κοινωνική αναγνώριση και πολιτική εκπροσώπηση για τις προσωπικές τους ανησυχίες.

Ο κοινωνικός κατακερματισμός ίσως είναι η ρίζα για την προσωπική σύγχυση σχετικά με την πολιτική και τη διακυβέρνηση, και ίσως αυτές οι συνθήκες σχετίζονται και με τις ρίζες των πολιτικών της ταυτότητας (*identity politics*), όπως οι πολιτισμικές διαμάχες που έχουν διασπάσει κόμματα, έχουν πολώσει την επιστημονική κοινότητα και έχουν επιφέρει σύγχυση στην οργάνωση των κινημάτων (Bennett, 1998).

Οι Ginsberg και Shefter θεωρούν πως επειδή η ατομική ταυτότητα αντικαθιστά τη συλλογική ταυτότητα, η ουσία της πολιτικής δραστηριοποίησης έχει αλλάξει και αυτό μπορεί να γίνει πολύ έντονα αντιληπτό και στην ανάπτυξη και τη χρήση των τεχνολογιών επικοινωνίας με σκοπό τη διαμόρφωση πολιτικών αντιλήψεων και συσχετισμών (*βλέπε Twitter του Momentum*). Αντί, λοιπόν, τα κόμματα και οι εκλογικές διαδικασίες να είναι οι κύριοι μηχανισμοί συσσωμάτωσης και κινητοποίησης, αυτές οι διαδικασίες διαμορφώνονται ολοένα και περισσότερο μέσω του marketing, καμπάνιες προώθησης διάφορων ζητημάτων και δίκτυα δραστηριοποίησης (Ginsberg & Shefter, 1990). Ως αποτέλεσμα, ο Jarol Manheim αναγνωρίζει πως οι εκλογές, τα καθημερινά ζητήματα και οι καμπάνιες χρησιμοποιούν τις ίδιες επικοινωνιακές στρατηγικές ώστε να κατασκευάζουν δίκτυα ατόμων των οποίων οι ανησυχίες και οι αξίες επαναπροσδιορίζονται και επανασυναρμολογούνται στην επόμενη εκστρατεία (Manheim, 1994).

Το Μάρτιο του 1986 το περιοδικό *The Listener* δημοσίευσε απομαγνητοφωνημένη συζήτηση μεταξύ του Κορνήλιου Καστοριάδη, του Christopher Lasch και του Michael Ignatieff από την εκπομπή “*Voices*” του *BBC* σχετικά με το βιβλίο του δεύτερου «*Κουλτούρα του Ναρκισσισμού*». Ο Καστοριάδης, λοιπόν, αναφέρει στη συζήτηση πως η προαναφερόμενη αλλαγή στο άτομο έχει αρχίσει να διαφαίνεται ήδη από τη δεκαετία του '50, οπότε και σημειωνόταν μια συρρίκνωση του κινήματος της εργατικής τάξης και της επαναστατικής πρότασής του. Η ήττα των οργανωμένων εργατικών κινήματων και συνδικάτων, αλλά και η ικανότητα του καπιταλισμού να προσφέρει ένα ανερχόμενο επίπεδο ζωής παράλληλα και να μας εισαγάγει στην περίοδο του καταναλωτισμού συνεισέφεραν στην αλλαγή της δομής του ατόμου. Επίσης, διαπιστώνει πως οι άνθρωποι δε συμμετέχουν, πλέον, σε ένα δημόσιο χρονικό ορίζοντα και χώρο· στις πλατείες και στους δρόμους σε ώρες αιχμής υπάρχει συνωστισμός και πλήθος κοινωνικών αντικειμένων, ωστόσο οι άνθρωποι είναι απομονωμένοι· η δημόσια σφαίρα ξεπηδάει μέσα από τα Μέσα και όχι από το δημόσιο χώρο. Ο Lasch θεωρεί πως ο κόσμος ζει πια σε ένα πλαίσιο παραισθητικών και φευγαλέων εικόνων λόγω των Media, κάτι που μεταφράζει ως ύπαρξη σε ασταθές περιβάλλον.

Ο Ignatieff συμπληρώνοντας, δηλώνει τη συμφωνία του στη θεώρηση του Lasch και συμπληρώνει πως ο δικός μας πολιτισμός είναι η σφαίρα των Μέσων επικοινωνίας και πως αυτά προσφέρουν τη δημόσια σφαίρα, η οποία χαρακτηρίζεται από βραχείς χρονικούς ορίζοντες και κάνουν το δημόσιο βίο να μοιάζει με φαντασίωση. Συνδέοντας την παραπάνω σκέψη με την πολιτική, ο Lasch στρέφει την κουβέντα προς τον κατακερματισμό της τελευταίας σε ομάδες συμφερόντων που η κάθε μια ζητά ένα «μερίδιο» από το κράτος ευημερίας μέσω της αντιμετώπισης της θυματοποίησης ως μοναδικής αναγνωρίσιμης σταθεράς της δικαιοσύνης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ένα είδος ανταγωνισμού ανάμεσα στις ομάδες, οι οποίες διεκδικούν τη μοναδικότητα στο βίωμα και της εμπειρίας και που η ιστορία τους είναι πολύ ξεχωριστή και δεν μπορεί να γίνει κατανοητή από τις υπόλοιπες ομάδες· πρόκειται, λοιπόν, για τον κατακερματισμό του δημόσιου πολιτικού λόγου (The Listener, 1986). Στο πλαίσιο του κατακερματισμένου και ακαθόριστου πολιτικού λόγου γίνεται άξιο προς αναφορά και το παράδειγμα που οι Bennett και Segerberg εντοπίζουν στην ιστοσελίδα της οργάνωσης “*Put People First*” τον Απρίλιο του 2009· στο framing που δημιουργούν και στα μηνύματα που επικοινωνούν επικρατεί η εντύπωση πως «*δίνεται προτεραιότητα στον άνθρωπο*», ενώ η λέξη «*κρίση*» αναπαράγεται πολύ συχνά. Το πρόβλημα σε αυτήν την περίπτωση είναι πως δεν προσδιορίζεται το πρόβλημα, ούτε προσφέρεται κάποια λύση ως αντιπρόταση. Η οργάνωση απαιτεί από τον αναγνώστη να αναγνωρίσει την ύπαρξη της οικονομικής κρίσης, ωστόσο δεν υπάρχει επιχειρηματολογία υπέρ ενός άλλου οικονομικού μοντέλου (Bennett & Segerberg, 2010). Παρόμοια δείγματα framing και μηνυμάτων υπάρχουν και στην περίπτωση του κινήματος Momentum, τα οποία και θα παρατεθούν στη συνέχεια.

Για να συνδεθεί με αποτελεσματικότερο τρόπο το πεδίο των Media με την πολιτική, θα συσχετιστούν οι θεωρίες περί κατακερματισμού παρακάτω. Ο Francoise Sabbah ανέφερε το 1985 πως τα νέα Μέσα χαρακτηρίζονται από «*τεμαχισμένα*» και διαφοροποιημένα κοινά πλέον. Η έννοια των Μαζικών Μέσων δεν είναι η ίδια με την παρελθοντική όπως τη γνωρίζαμε· στην ουσία, δεν καταγράφεται η μαζική αποστολή περιορισμένων μηνυμάτων προς ένα ομογενοποιημένο μαζικό κοινό, διότι η πολλαπλότητα των μηνυμάτων και των πηγών αυτών καθιστούν το κοινό πιο επιλεκτικό. Πλέον, τα κοινά είναι πιο στοχευμένα και επιλέγουν τα μηνύματα που θα λάβουν αλλά και οι πηγές των μηνυμάτων επιλέγουν σε ποια κοινά θα επικοινωνήσουν τα μηνυματά τους, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια είδους διάδραση μεταξύ αποστολέα και λήπτη (Sabbah, 1985)· ιδίως στη σημερινή εποχή με την ύπαρξη των Μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Ο κατακερματισμός του κοινού σε πολλά κοινά, αλλά και κατ' επέκταση της ίδιας της κοινωνίας σε ομάδες με διαφορετικές ιδεολογίες, αξίες, επιλογές και τρόπους ζωής αποδίδεται από τον Youichi Ito και στην επανάσταση της χρήσης των Media. Η εξέλιξη από τη μαζική κοινωνία στη «διασπασμένη κοινωνία» (*bunshu shakai*) έρχεται ύστερα και από το ντεμπούτο των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας που εστιάζουν σε διαφοροποιημένες και εξειδικευμένες πληροφορίες που κατευθύνονται προς τα αντίστοιχα κοινά και πολώνουν (Ito, 1991). Αυτό που επισημαίνει ο Markoff είναι το γεγονός της εξατομικευμένης διαδραστικής επικοινωνίας που λαμβάνει χώρα λόγω της ύπαρξης του διαδικτύου ως εργαλείου. Το δεδομένο αυτό επέτρεψε την ομαδοποίηση των ενδιαφερόντων και των ζητημάτων που απασχολούν τα άτομα κατά έναν τρόπο πολύ πιο εύκολο και άμεσο, αποφεύγοντας τον χαοτικό τρόπο αναζήτησης πληροφοριών στην προ-διαδικτυακή εποχή: οργανισμοί και ομάδες διαδρούν, πλέον, πολύ εύκολα με το κάθε άτομο ξεχωριστά (Markoff, 1995). Από την ομαδοποίηση των ενδιαφερόντων προκύπτουν και οι διαδικτυακές – εικονικές κοινότητες και οι οποίες, σύμφωνα με τον Howard Rheingold, γίνονται αντιληπτές ως αυτοπροσδιοριζόμενα ηλεκτρονικά δίκτυα ανθρώπων που χρησιμοποιούν διαδραστική επικοινωνία που πραγματοποιείται στο πλαίσιο ενός κοινού ενδιαφέροντος ή σκοπού, παρόλο που ορισμένες φορές η επικοινωνία είναι ο ίδιος ο σκοπός της ομάδας, ενώ τα μέλη επικοινωνούν μεταξύ τους είτε ταυτόχρονα, είτε ετεροχρονισμένα (Rheingold, 1993). Βέβαια, προς αποφυγήν δαιμονοποίησης των νέων Μέσων, με τη θεώρησή τους οι Wellman και Gulia επισημαίνουν πως στις ηλεκτρονικές κοινότητες συμβαίνει ο,τι και στις δια ζώσης κοινότητες: οι δεσμοί που αναπτύσσονται είναι συγκεκριμένοι και διαφοροποιημένοι ανάλογα με την προσωπική «ατζέντα» του καθενός, αλλά και τα ενδιαφέροντα και τις αξίες του. Επίσης, τονίζουν πως από τη στιγμή που τα άτομα είναι πολυδιάστατα και έχουν πληθώρα ενδιαφερόντων, το ίδιο παρατηρείται και με τις διαδικτυακές τους συνδρομές σε κοινότητες και ομάδες. Παρά ταύτα, οι ίδιοι αναφέρουν πως οι δύο ειδών κοινότητες δεν ακολουθούν τις ίδιες διαδικασίες επικοινωνίας και διάδρασης.

Οι διαδικτυακές ομάδες είναι διαπροσωπικά κοινωνικά δίκτυα που βασίζονται σε ασθενείς δεσμούς, διαφοροποίηση και εξειδίκευση, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δε δημιουργείται τάση αμοιβαιότητας και αλληλοϋποστήριξης λόγω της συχνότητας της επικοινωνίας. Η συχνότητα αυτή, βέβαια, διακρίνεται από το συνδυασμό του στοιχείου της μαζικής διάδοσης μηνυμάτων που χαρακτηρίζουν τα μαζικά Μέσα με την προσωπική επικοινωνία μεταξύ των μελών, ενώ επιτρέπουν και την πολλαπλή παρουσία σε διαφορετικές ομάδες ταυτόχρονα (Wellman & Gulia, 1999).



Οι ομάδες αυτές που επωφελούνται από το παραπάνω φαινόμενο μπορεί να είναι διεθνή κοινωνικά κινήματα που υποστηρίζουν την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του περιβάλλοντος και πολιτικών ιδεών, καθιστώντας το διαδίκτυο ως ένα από τα πλέον σημαντικά εργαλεία για τη διάδοση πληροφοριών, για την οργάνωση των ατόμων και την κινητοποίησή τους σε τέτοιου είδους ζητήματα (Keck & Sikkink, 1998). Σε αυτή τη βάση συμπεριλαμβάνεται και το κίνημα Momentum. Σύμφωνα με τον Michael Moran και την έρευνα του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για την Ανάπτυξη των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας, η ύπαρξη ηλεκτρονικών συσκευών και συσκευών επικοινωνίας στα νοικοκυριά τα τελευταία χρόνια τα έχει οδηγήσει σε μια «οικο-κεντρική» τάση, ενώ έχει ενισχυθεί και ο ατομικισμός, αφού ο χρόνος που ξοδεύουν οι άνθρωποι εντός του σπιτιού αυξάνεται ήδη από το 1990, καθώς τα σπίτια γίνονται «αυτάρκη» και δίνεται η δυνατότητα διασύνδεσης με τον υπόλοιπο κόσμο από την εστία του καθένα (Moran, 1993). Αναφερόμενος στα πολυμεσικά Μέσα, ο Manuel Castells επισημαίνει πως με τον ερχομό τους τερμάτισαν το διαχωρισμό -ακόμη και τη διαφοροποίηση- μεταξύ των οπτικοακουστικών και έντυπων Μέσων, μεταξύ λαϊκού – pop και μη λαϊκού πολιτισμού, ψυχαγωγίας και ενημέρωσης, εκπαίδευσης και τάσεων. Όλα τα παραπάνω περιλαμβάνονται, πλέον, σε ένα γιγαντιαίο μη ιστορικό υπερκείμενο, κατασκευάζοντας έτσι ένα νέο συμβολικό περιβάλλον και κάνοντας την ενδεχομενικότητα του εικονικού, την πραγματικότητά μας. Ο Castells, επίσης, πιστεύει πως η κοινωνία του διαδικτύου είναι μια καπιταλιστική κοινωνία στον τρόπο με τον οποίο υπάρχει και εκφράζεται· το καπιταλιστικό μοντέλο παραγωγής σχηματίζει και τις κοινωνικές σχέσεις, ενώ η εργατική ιδιότητα χάνει τη συλλογική της ταυτότητα και μετατρέπεται σε ατομικιστική σε επίπεδο ισχύος, εργασιακών σχέσεων, συμφερόντων και σχεδίων. Ωστόσο, κατά τον ίδιο οι διαδικασίες αλλαγής υπό την κοινωνία του διαδικτύου δε μένουν μόνο στο κοινωνικό και τεχνικό, παρά επηρεάζουν και τον πολιτισμό και την έννοια της ισχύος επίσης. Οι πολιτισμικές αναφορές είναι πλέον αποσπασμένες από την ιστορία και τη γεωγραφία και διαμεσολαβούνται κύριως από ηλεκτρονικά επικοινωνιακά δίκτυα που διαδρούν με τα κοινά σε μια σειρά κωδίκων και αξιών που είναι ενταγμένα σε ένα πλήρως ψηφιακό και οπτικοακουστικό υπερκείμενο.

Λόγω του παρόντος περιβάλλοντος, λοιπόν, ο Castells ισχυρίζεται πως η πολιτική μεταλλάσσεται ολοένα και περισσότερο στο περιβάλλον των Media, ενώ οι ηγεσίες διέρχονται της προσωποποίησης και η διαχείριση της εικόνας ενός πολιτικού είναι πλέον διαχείριση της ισχύος. Και ανεξαρτήτως των πολιτικών δρώντων και ασχέτως της ιδεολογίας τους, υπάρχουν εντός ενός παιχνιδιού εξουσίας που λειτουργεί από και εντός των Media και περιλαμβάνει σαφώς και τη διαδικτυακή επικοινωνία των ατόμων.

Αυτό σημαίνει πως η πολιτική πρέπει να διαμορφώνεται εντός του framing μιας μιντιακής γλώσσας που υπάρχει στο ηλεκτρονικό περιβάλλον και έχει άμεσες συνέπειες για τα χαρακτηριστικά, την οργάνωση και τους στόχους των πολιτικών διαδικασιών, των πολιτικών παραγόντων – δρώντων και των πολιτικών θεσμών (Castells, 2010). Σύμφωνα με τον Christopher Lasch, οι εξελίξεις αυτές οδηγούν στον υποβιβασμό της πολιτικής σε θέαμα ενώ μεταμορφώνουν τις πολιτικές σε δημόσιες σχέσεις, αποδομούν το δημόσιο διάλογο περί πολιτικών εξελίξεων και μετατρέπουν τις εκλογικές διαδικασίες σε αθλητικά γεγονότα όπου η κάθε πλευρά διεκδικεί στιγμιαία *δυναμική (momentum)*. Και ενώ τα παιχνίδια ισχύος υπερνικούν την πραγματικότητα, η ισχύς φαίνεται να παρουσιάζεται υπό το πρόσχημα της αγαθοσύνης και της καλοβουλίας (Lasch, 1991). Υπό αυτές τις συνθήκες, το φαινόμενο του *λαϊκισμού* βρίσκει πρόσφορο έδαφος. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του λαϊκισμού όμως; Σύμφωνα με τον καθηγητή Cas Mudde, ο λαϊκισμός είναι ένας τρόπος σκέψης ο οποίος δηλώνει πίστη στη *λαϊκή σοφία* και το ιδανικό των *καθημερινών ανθρώπων (σιωπηλή πλειοψηφία)* αντί του  *διεφθαρμένου συστήματος*. Στο λαϊκισμό δηλώνεται ο κυνισμός και η απέχθεια έναντι των υπαρχόντων θεσμών, είτε είναι τραπεζικοί οργανισμοί, είτε μεγάλες εθνικές – πολυεθνικές επιχειρήσεις, είτε αναλυτές των Μέσων, είτε εκλεγμένοι πολιτικοί ή κυβερνητικά στελέχη, είτε η πνευματική ελίτ ή η επιστημονική κοινότητα, καθώς και οι ευκατάστατοι πολίτες (Mudde, 2007). Οι καθημερινοί άνθρωποι παρουσιάζονται ως ομογενώς και εγγενώς «καλοί» και «τίμιοι» σε αντίθεση με την αναξιόπιστη ελίτ (πχ. “η διεφθαρμένη Χίλλαρυ” κ.ά). Επίσης, οι λαϊκιστές συνήθως συσπειρώνονται γύρω από ένα πρόσωπο, το οποίο θεωρούν δυναμικό και χαρισματικό ηγέτη που μπορεί να εκφράσει τη λαϊκή βούληση κατά γράμμα. Μια ακόμη προτίμηση των λαϊκιστών είναι η αμεσοδημοκρατία (*δημοψηφίσματα*) και η παράβλεψη των αστικών δημοκρατικών θεσμικών οργάνων (Canovan 1981, Albertazzi & McDonnell 2008).

Επιπροσθέτως, προστατευτικές πολιτικές που ρυθμίζουν αυστηρότερα το εμπόριο, την ελεύθερη μετακίνηση ανθρώπων και οικονομικών κεφαλαίων και ισχυρή εξουσία του ηγέτη έναντι διπλωματικών σωμάτων και ευέλικτων διαπραγματεύσεων χαρακτηρίζουν τα λαϊκιστικά κινήματα· στην Ευρώπη οι παραπάνω συνθήκες έχουν τη μορφή του ευρωσκεπτικισμού (Inglehart & Norris, 2016)· συνθήκες που εντοπίζονται και στο Εργατικό Κόμμα στις σύγχρονες ημέρες υπό την ηγεσία του Jeremy Corbyn και την ιδεολογική επικράτηση του λαϊκιστικού Momentum. Η εξιδανίκευση του Corbyn ήταν κάτι που παρατηρήθηκε και στην περίπτωση της προεκλογικής εκστρατείας για το χρίσμα του Δημοκρατικού υποψηφίου προέδρου των ΗΠΑ· ο Bernie Sanders, ένας ηλικιωμένος σοσιαλιστής όπως και ο Βρετανός ηγέτης των Εργατικών, αποτέλεσαν είδωλα που θαυμάζονταν από νέους -ηλικιακά- χρήστες του διαδικτύου, οι οποίοι τους ακολουθούσαν διότι ήταν συμπαθείς και ήταν στη μόδα.

Η αριστερή ατζέντα και των δύο έχει παραμείνει στα πρότυπα της δεκαετίας του 1980 και χαρακτηρίζεται από ιδεοληπτικές εμμονές σε ορισμένα ζητήματα και αποφεύγει να έρθει αντιμέτωπη με την πραγματικότητα στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες στις οποίες εκφράζεται (Sayers, 2016). Χρησιμοποιώντας τα λόγια του Christopher Lasch για την πολιτική ως θέαμα, τα λόγια του Lance Bennett για την προσωποποιημένη πολιτική και των Canovan, Albertazzi και McDonnell για τη συσπείρωση των λαϊκιστών γύρω από ένα πρόσωπο, μπορεί να αντιληφθεί κανείς τη λεγόμενη “*Corbymania*” που αναπτύχθηκε με εργαλείο το Momentum και αποτέλεσε ένα ψηφιακό – νεανικό κίνημα που είχε απήχηση σε δύο τύπους ψηφοφόρων· των νέων που έχουν βιώσει έντονα ως άτομα τις προαναφερόμενες κοινωνικές, οικονομικές, τεχνολογικές και πολιτικές αλλαγές, αλλά και των ιδεοληπτικών – ιδεολόγων λαϊκιστών αριστερών που εμμένουν στην ατζέντα πεπερασμένων δεκαετιών που έχουν ως σημείο αναφοράς τις βιομηχανικές και όχι τις μεταβιομηχανικές κοινωνίες και τις συνθήκες που επικρατούν στις τελευταίες. Η μάχη μεταξύ των «αντισυστημικών» Corbyn και Sanders έναντι των «συστημικών» Cooper, Kendall, Burnham και Clinton είναι ενδεικτική της πολιτικής ως θέαμα, στην οποία οι πολιτικοί ως προϊόντα προς πώληση γίνονται αρεστοί με βάση προσωπικά χαρακτηριστικά, τις συνήθειές τους και την θελκτική – λαϊκιστική ατζέντα τους, παρόλο που στην πράξη είναι μη εφαρμόσιμες οι πολιτικές τους σε δύο από τις πλέον φιλελεύθερες μεταβιομηχανικές κοινωνίες (Lasch 1991, Bennett 1998, Canovan 1981, Albertazzi & McDonnell, 2008).

Θα πρέπει να σημειωθεί πως και για τον ίδιο το γράφοντα οι δύο αριστεροί υποψήφιοι αποτελούν δύο συμπαθείς προσωπικότητες και πολλές από τις σκέψεις τους φαίνονται ικανοποιητικές, ωστόσο με βάση τις συνθήκες που επικρατούν στις σύγχρονες μεταμοντέρνες κοινωνίες, η τροτσικιστική προσέγγιση φαίνεται παρωχημένη. Θα παρατεθούν κριτικές για τους πολιτικούς στόχους του Jeremy Corbyn εν συνεχεία. Πώς όμως καταφέρνουν μη λειτουργικές πολιτικές να συσπειρώνουν μέρος ψηφοφόρων και πώς ο λαϊκισμός φαίνεται να κερδίζει έδαφος σε ορισμένες περιπτώσεις; Η απάντηση είναι πολυσύνθετη, όμως μια πλευρά της απάντησης περιλαμβάνει μια λέξη σημαντική· το συναίσθημα. Οι άνθρωποι είναι θυμωμένοι με τα μέτρα λιτότητας και είναι το συναίσθημα που δίνει ώθηση σε ιδέες, ιδεολογίες, ταυτότητες και συμφέροντα για να κινητοποιούνται (Jasper, 1997). Τα κοινωνικά κινήματα από την άλλη έχουν ως χαρακτηριστικό τους και την οργή ηθικού τύπου και προσφέρουν στόχους στους οποίους μπορεί αυτή η οργή να εκτονωθεί (Gamson, 1992). Έτσι, παρόλο που επικρατεί ο ατομικισμός λόγω των σύγχρονων τεχνολογιών επικοινωνίας, στα κινήματα οι άνθρωποι κατηγοριοποιούν τους εαυτούς τους ως μέλη μιας κοινότητας, επομένως το ατομικό συναίσθημα μετατρέπεται σε ομαδικό (*νιώθω για εμάς*), επομένως οδηγούμαστε σε ομαδικές συμπεριφορές.

Σύμφωνα με τους van Troost, van Stekelenburg και Klandermans τα συναισθήματα στο λόγο διαμαρτυρίας εξαρτώνται από τις κοινωνικο-πολιτικές συνθήκες στις οποίες ένα γεγονός προκύπτει, ενώ η σχέση μεταξύ του συγκεκριμένου (*συνθηκών*) και των συναισθημάτων μεσολαβείται από τις αξιολογήσεις του εκάστοτε κοινωνικού και πολιτικού συγκεκριμένου (van Troost, van Stekelenburg & Klandermans, ). Ωστόσο, η εμπειρία του συναισθήματος επηρεάζεται από τις νόρμες, τις αξίες και την κουλτούρα· είναι κοινωνικά κατασκευασμένη. Αυτό συμβαίνει, διότι η αντίληψη του ανθρώπου είναι ανακατασκευαστική και καθορίζεται και καθορίζει την κοινωνία σε μια προσπάθεια να συμμορφωθεί ο εαυτός με τις κοινωνικές συνθήκες, αλλά και το αντίστροφο (McCarthy, 1989). Κατά τον G. H. Mead, ο νους και ο εαυτός υπάρχουν μονάχα στο πλαίσιο της συνύπαρξής τους με άλλους νέες και εαυτούς εντός μιας κοινωνικής συνθήκης. Το να γνωρίζει, επιθυμεί, πιστεύει, νιώθει κανείς είναι βιώματα σκεπτόμενων εαυτών, ενώ η σκέψη είναι μια κατασκευή των σχέσεων εντός του ανθρώπινου κόσμου (Mead, 1938). Ο ίδιος υποστηρίζει πως τα συναισθήματα δεν υπάρχουν εντός του σώματός μας, αλλά είναι καταστάσεις που τοποθετούμε στον κόσμο μας. Συμπληρωματικά, οι Solomon, Gordon και Averill υποστηρίζουν πως πληθώρα επιστημόνων θεωρούν τα συναισθήματα ως αποτελέσματα πολιτισμικών και ιστορικών συνθηκών, ενώ αλλάζουν ανάλογα με τις εκάστοτε αλλαγές στην κοινωνία· ως συλλογικοί τρόποι δράσης και ύπαρξης, τα συναισθήματα καθορίζονται από τις καταστάσεις που επικρατούν σε συγκεκριμένες κουλτούρες, κοινότητες και κοινωνίες (Solomon 1984, Gordon 1981, Averill 1980). Η McCarthy προσθέτει στην παραπάνω επιστημονική σκέψη πως τα συναισθήματα σχετίζονται και με την εκάστοτε επιστημονική θεώρηση για την ψυχολογία και την ψυχιατρική και πως δεν μπορεί να υπάρξει η έννοια του συναισθήματος δίχως να ληφθούν υπόψιν αυτές οι θεσμικές θεωρήσεις, οι κοινωνικές σχέσεις και οι τρόποι σκέψης της εκάστοτε κοινωνίας (McCarthy, 1989).

Σύμφωνα με τους Freud και Hochschild, τα συναισθήματα δεν εξυπηρετούν μόνο στην ανάπτυξη των κοινωνικών αξιών και πρακτικών, αλλά και ως ενδείξεις για το τι είμαστε, ανάλογα με το πως διαχειριζόμαστε τις καταστάσεις και έτσι παρουσιάζουμε τον εαυτό μας (Freud 1923, Hochschild 1983). Ο Vincent Crapanzano αναφέρει το 1992 πως τα συναισθήματα είναι απολύτως πολιτισμικές κατασκευές και υπόκεινται στις κοινωνικές και πολιτικές δυναμικές που τα ονοματίζουν ως «φυσικά» (Crapanzano, 1992). Ο Goodwin και η ομάδα του, προχωρώντας ένα βήμα παραπέρα, υποστήριξαν πως ορισμένα συναισθήματα είναι περισσότερο εξαρτώμενα από την κοινωνική τους κατασκευή, περιλαμβάνοντας τα πολιτικά συναισθήματα σε αυτό. Ιστορικοί και πολιτισμικοί παράγοντες κατέχουν σημαντικό ρόλο στην ερμηνεία των συναισθημάτων που ενεργοποιούνται υπό ορισμένες συνθήκες στην πολιτική.

Ο ρόλος των κινημάτων (είτε ηλεκτρονικής, είτε φυσικής υπόστασης) είναι να προσφέρουν την αίσθηση στα άτομα πως υπάρχουν και άλλοι άνθρωποι που μοιράζονται τα ίδια ιδανικά και αξίες και που ενδεχομένως φέρουν ίδια βιώματα και είναι διατεθειμένοι να εκφράσουν τα συναισθήματά τους κατά έναν παρόμοιο τρόπο (Goodwin et al., 2001). Κατά τον Jasper η αίσθηση της σύγχυσης και της οργής κάνει την εμφάνισή της όταν σε μια κινηματική διαμαρτυρία αισθάνονται οι παρευρισκόμενοι πως δε θα πετύχουν το στόχο τους (Jasper, 1998). Ακόμη, όταν υπάρχει η αίσθηση πως οι πολιτικές λιτότητας επιβάλλονται από ακαθόριστες αιτίες – συνθήκες (πχ. οικονομική κρίση), τότε οι πολίτες που αντιμάχονται αυτήν την κατάσταση αισθάνονται φόβο· όταν όμως πιστεύουν πως ευθύνεται μια κυβέρνηση ή μια άλλη ομάδα εν γένει, τότε αισθάνονται οργή (van Troost, van Stekelenburg & Klandermans 2013), κάτι που θα παρατηρήσουμε και στο λογαριασμό που διατηρεί στο Twitter το κίνημα Momentum.

Τι συμβαίνει όμως όταν με όχημα το συναίσθημα οι πολίτες προσπαθούν να λειτουργήσουν εντός κινημάτων στη σύγχρονη μεταβιομηχανική κοινωνία; Ποια είναι τα είδη των πολιτών που προχωρούν σε ενασχόληση με την πολιτική; Σύμφωνα, λοιπόν, με τους Schudson, Inglehart, Bennett και άλλους θεωρητικούς υπάρχουν δύο είδη πολιτών σε αυτήν την κατηγοριοποίηση· αφενός του ευσυνείδητου πολίτη (*dutiful citizen*)· αυτός ο τύπος πολίτη συμμετέχει σε πολιτικές οργανώσεις και κόμματα, ενημερώνεται σφαιρικά από πληθώρα Μέσων και γενικότερα συμμετέχει στα κοινά καθώς νιώθει πως έχει χρέος απέναντι στην κοινωνία. Αφετέρου είναι ο πολίτης που σκέφτεται και κρίνει πολιτικά με βάση τον τρόπο ζωής και τις προσωπικές τους επιθυμίες που εκφράζονται από τις καταναλωτικές συνήθειες έως τα κοινωνικά δίκτυα που προτάσσουν τη διαμαρτυρία δίχως κάποιο συγκεκριμένο πρόταγμα ή προτεινόμενες λύσεις (*actualizing citizen*) (Schudson 1998, Inglehart 1997, Bennett 1998, Norris 2002, Zukin, Keeter, Andolina & Jenkins, 2006).

Ο δεύτερος τύπος πολίτη εμπλέκεται σε ηλεκτρονικής μορφής κινήματα που απαιτούν μη έντονη ενασχόληση με το υπόλοιπο δίκτυο ανθρώπων και οργανώνονται και ενημερώνονται κυρίως μέσω των Μέσων κοινωνικής δικτύωσης που μεγιστοποιούν την ατομική έκφραση έναντι της ομαδικής (Jenkins 2006, Pew 2007). Η γνώση της ιστορίας, των θεσμών, των σημαντικών ανθρώπων που συνεισέφεραν στη διαμόρφωση της σύγχρονης ιστορίας είναι απαραίτητη για να αντιληφθεί κανείς πως λειτουργεί η δημοκρατία, η πολιτική και η διακυβέρνηση. Η ρητορική απαιτείται στο πλαίσιο της συνεργασίας, της πειθούς, των διπραγματευτικών ικανοτήτων και της συζήτησης, καθώς οι πολίτες ενδέχεται να κληθούν να υποστηρίξουν δημόσια τις θέσεις τους.

Η γνώση του να είναι κανείς ενεργό μέλος σε μια ομάδα χρειάζεται για να μπορεί να συνδιοργανώνει πολιτικές εκδηλώσεις, να πραγματοποιεί συναντήσεις και να συνδράμει στη συμφωνία εντός των ομάδων. Το να λαμβάνει κανείς πολιτική δράση τον τοποθετεί στα ανώτερα επίπεδα ενασχόλησης με τα κοινά, καθώς περιλαμβάνει από την ψήφο και τις διαδηλώσεις ή τα γκραφίτι πολιτικού περιεχομένου, έως τη συμμετοχή ή στήριξη κοινωνικών κινημάτων, πολιτικών δράσεων ή κομμάτων, τη συμμετοχή σε εκστρατείες αλλά και την επιθυμία για διεκδίκηση δημόσιου αξιώματος (Syvertsen, Flanagan & Stout 2007, Niemi & Chapman 1998, Gibson 2001, McDevitt & Kiousis 2004, Pasek, Feldman, Romer & Jamieson 2008, Zukin et al., 2006, Hooghe, Kavadias & Reeskens, 2006, Torney – Purta, Lehman, Oswald & Schulz, 2001). Γνωρίζοντας, επομένως, τα παραπάνω, μπορεί κανείς να κατανοήσει πως αρκετοί από τους σύγχρονους πολίτες της μεταβιομηχανικής κοινωνίας της πληροφορίας και των Νέων Μέσων που ακολουθούν διάφορες πολιτικές ή κινήματα ή επιλέγουν ένα πολιτικό πρόσωπο έναντι ενός άλλου δε διαθέτουν τις παραπάνω προϋποθέσεις λόγω των συνθηκών που επικρατούν στη δομή της σύγχρονης κοινωνίας, αλλά αρκούνται στις καταναλωτικού τύπου δράσεις, όπως το να διαλέγουν πολιτικό πρόσωπο επειδή τους είναι συμπαθές ή έχει αρκετά δυναμικό λόγο και φαίνεται να ανησυχεί για τις προσωπικές τους ανησυχίες και να είναι «ένας από εμάς», καθώς ενημέρωση και ψυχαγωγία, πολιτική και θέαμα έχουν αναμειχθεί σε βαθμό που πλέον είναι δυσδιάκριτα τα όρια κι έτσι επηρεάζεται η πολιτική συμμετοχή και συνείδηση· ιδίως με τη διαμεσολάβηση των Μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Στις συνθήκες αυτές στηρίζεται και η ρητορική του Momentum που θα εξεταστεί στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο μαζί με τον τρόπο με τον οποίο ενίσχυσε και ανέδειξε τον Jeremy Corbyn στην ηγεσία των Labours. Το framing και η ρητορική του κινήματος θα βρεθούν στο επίκεντρο της παρούσας μελέτης.

### ***Η ενδυνάμωση του Jeremy Corbyn μέσω του διαδικτύου· το framing στο λόγο του Momentum στα Νέα Μέσα***

Στα δύο προηγούμενα κεφάλαια πραγματοποιήθηκε μια πλήρης αναφορά στα ιστορικά χαρακτηριστικά του Εργατικού Κόμματος και στις αλλαγές που παρατηρούνται από μια σειρά θεωρητικούς στη δομή της ταυτότητας του σύγχρονου ατόμου. Οι αναφορές αυτές έγιναν στο πλαίσιο της αιτιολόγησης της στροφής ορισμένων πολιτών προς την υποστήριξη του τροτσικιστή Jeremy Corbyn για την ηγεσία των Βρετανών Εργατικών. Από τη μια, οι ιστορικές εξελίξεις απέδειξαν πως υπήρχε πάντοτε ένας συμψηφισμός ιδεολογικών τάσεων στο Labour Party, ωστόσο η στροφή προς το συντηρητισμό τα τελευταία χρόνια διακυβέρνησης Blair,

η οικονομική φούσκα που έσκασε στα χέρια του Gordon Brown και η απολιτίκ προσέγγιση του Ed Miliband οδήγησαν πολλούς ανθρώπους στο να αναζητήσουν μια διαφορετική -ίσως ακροαριστερή- αφήγηση στο κεντροαριστερό κόμμα του Ηνωμένου Βασιλείου. Από την άλλη, οι αλλαγές που έχουν επέλθει στη σύγχρονη μεταβιομηχανική κοινωνία και το σύγχρονο άτομο, αλλά και η εξέλιξη της τεχνολογίας στην κοινωνία της πληροφορίας με την εμφάνιση πληθώρας επιλογών μετάδοσης και λήψης μηνυμάτων, καθιστά πιο εύκολη την ιδεολογική σύγχυση των πολιτών, τις καταναλωτικού τύπου πολιτικές συμπεριφορές, την ανάδειξη της πόλωσης, της ιδεολογικής απομόνωσης και αυτοαναφορικότητας (*eco-chambers*), της προσωποποίησης της πολιτικής, αλλά και της ροπής προς την αμφισβήτηση των επικρατούντων θεσμικών διαδικασιών, προσώπων και θεσμών και στροφή προς την «αντισυστημική» ρητορική. Ωστόσο, όπως θα παρατηρηθεί στη συνέχεια του παρόντος κειμένου, οι εξελίξεις αυτές δε σημαίνουν πως υπάρχει γενική αποδοχή τέτοιου τύπου πολιτικών σε όλες τις κοινωνίες· μια από αυτές είναι η Βρετανική. Μπορεί, δηλαδή, να αναδείχθηκε ο Corbyn στην ηγεσία των Labours, ωστόσο σε αυτό συνηγόρησε η πόλωση, τα *eco-chambers* και ο λαϊκιστικός λόγος που αναπτύχθηκε από το κίνημα του Momentum προς εσωτερική κατανάλωση εντός της αριστερής κοινότητας της χώρας, δίχως την αποδοχή της πλειοψηφίας των πολιτών. Βεβαίως, όλα αυτά δε θα συνέβαιναν εάν δεν υπήρχε ένας βασικότατος παράγοντας· τα Νέα Μέσα. Ο κατακερματισμός των κοινοτήτων των ανθρώπων οδηγεί σε μια πίστη πως υπάρχει δύναμη στην ιδεολογική τους τάση, ωστόσο αυτό, όπως θα προσφέρουν οι παρακάτω ενδείξεις, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα πολλές φορές, αλλά πηγάζει ως ιδέα από τη σφαίρα του φανταστικού των μελών του Momentum.

Συνοπτικά σχετικά με το Momentum, πρόκειται για μια αριστερή οργάνωση στη Μεγάλη Βρετανία, η οποία ιδρύθηκε από το συνεργάτη του Corbyn, Jon Lansman, το 2015. Ο Lansman είχε εργαστεί και για τον αριστερό πρώην αρχηγό του Labour Party, Tony Benn κατά το παρελθόν. Κύριος σκοπός της ύπαρξης του κινήματος είναι η υποστήριξη του Corbyn, ενώ ύστερα από τον Ιανουάριο του 2017, για να είναι κανείς μέλος του, θα πρέπει παράλληλα να είναι ή να ενταχθεί στον Εργατικούς. Αριθμεί 150 τοπικές οργανώσεις και 22.000 εγγεγραμμένα μέλη (Cowburn 2017, Sabur 2016). Φέρει σοσιαλιστικές – τροτσκιστικές απόψεις και λειτουργεί στο πλαίσιο της πόλωσης και των *eco chambers*, εκμεταλλευόμενο τις ιστορικές συνθήκες που καταγράφησαν στο κόμμα της βρετανικής κεντροαριστεράς, αλλά και στον τρόπο με τον οποίο το σύγχρονο άτομο αντιλαμβάνεται την πολιτική.

Η ιδεοληψία και οι «στεγνές» ιδεολογικές αναφορές χωρίς προτάσεις για λύσεις στα προβλήματα της σύγχρονης Βρετανικής κοινωνίας ενδεικνύουν πως στο framing στο λόγο του Momentum υπάρχει η τάση για ανάδειξη συγκεκριμένων πληροφοριών και απόκρυψης άλλων, με σκοπό την ιδεολογική ενίσχυση και απήχηση του κινήματος εντός της αριστερής κοινότητας της Γηραιάς Αλβιώνας. Είναι λόγος ιδεολογικός χωρίς να συνυπολογίζει μια σειρά από δεδομένα που υπάρχουν στη σύγχρονη Βρετανική κοινωνία, ενώ οι πολιτικές που επικοινωνούνται φαντάζουν -σχεδόν- πρακτικά μη εφαρμόσιμες σε πολλές περιπτώσεις. Άρα, τα Νέα Μέσα για το Momentum λειτουργούν ως εργαλείο κινητοποίησης των πολιτών χωρίς αντίκρουσμα σε αυτούς, παρά μόνο στους λάτρεις του «αντισυστημικού» λόγου; Και αν ναι, συμβαδίζει το framing του λόγου που χρησιμοποιούν με τις αξίες του Labour Party, όπως αυτές έχουν παρατεθεί λεπτομερώς σε προηγούμενο κεφάλαιο; Είναι, δηλαδή, το Εργατικό Κόμμα μια εστία «αντισυστημικής» πολιτικής ή οι εξελίξεις αυτές είναι συνθήκες των καιρών; Μένει να διαπιστωθεί παρακάτω.

Σύμφωνα με τον Richard Seymour, η δυναμική πίσω από την υποψηφιότητα του Βρετανού πολιτικού στηρίχθηκε στη χρήση του Twitter, του Facebook και των εκστρατειών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου· ειδικά, η εκστρατεία του Corbyn δε θα είχε υπάρξει. Όπως η Marsha Jane Thomson υποστήριξε σε συνέντευξή της στο βρετανικό Τύπο, υπήρχε η αίσθηση πως λόγω της πίεσης που ασκούταν μέσω των social media και των email, οι κοινοβουλευτικοί εκπρόσωποι του κόμματος δεν μπορούσαν να αγνοήσουν τις φωνές που ζητούσαν να επιτραπεί στον τροτσκιστή πολιτικό να συμμετάσχει ως υποψήφιος αρχηγός.

Η παρουσία του υποψηφίου σε «αντισυστημικές» διαδηλώσεις, τύπου *Occupy*, το καλοκαίρι του 2015 απέδειξε στο εν λόγω κοινό πως ο ίδιος ενστερνίζεται τις προσωπικές τους ανησυχίες και είναι ένας από αυτούς, με αποτέλεσμα την απότομη αύξηση των εγγεγραμμένων μελών στο Εργατικό Κόμμα, που ωστόσο, δεν είχαν καμία πρότερη σχέση με τις πολιτικές του, αλλά στήριζαν το πρόσωπο του Corbyn. Τα κύματα υποστηρικτών προέρχονταν από το διαδίκτυο και συγκεκριμένα από τα social media, αλλά ενισχύθηκαν και από τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται στα Νέα Μέσα για να παραχθεί χιούμορ και οικειότητα με το πρόσωπο κάποιου πολιτικού. Η επίσημη σελίδα του υποψηφίου, αρκετές ημι-επίσημες, το Momentum αλλά και εύκολα «αναλώσιμα προϊόντα» του διαδικτύου, όπως κινούμενες εικόνες (*gifs*), δημιούργησαν ένα κλίμα υπέρ του πολιτικού. Οι εναλλακτικές μορφές Μέσων φαίνεται να επικράτησαν έναντι των παραδοσιακών Media, τα οποία εχθρεύονταν τον αριστερό πολιτικό, κάτι που ενίσχυε ολοένα την εικόνα του, μιας και οι «αντισυστημικοί» ψηφοφόροι εξελάμβαναν τη ρητορική τους ως εχθρική απέναντι στον ιδανικό τους υποψήφιο,



ενώ ο λόγος που παρήγαγαν ήταν «συστημικός» και χτυπούσε την αυθεντικότητα του υποψήφιου ηγέτη. Σύμφωνα με έρευνα της YouGov, το 57% των υποστηρικτών του ενημερωνόταν σχεδόν αποκλειστικά από τα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ενισχύοντας έτσι τη θεωρία των eco-chambers που θα αναφερθεί παρακάτω. Η «αυτοκρατορία» των παραδοσιακών Μέσων πληροφόρησης φαίνεται να καταρρέει και στην πράξη λοιπόν, επιβεβαιώνοντας τις θεωρίες που αναπτύχθηκαν ωρύτερα για τη σύγχρονη μεταμοντέρνα κοινωνία της πληροφορίας και τις αλλαγές στις συνήθειες των ατόμων. Η αυτοαναφορικότητα και η ιδεολογική πόλωση φανερώνονται και σε έρευνα της YouGov, κατά την οποία το 66% των μελών του κόμματος φαίνεται να υποστηρίζουν τη δουλειά που κάνει ο Corbyn (Seymour, 2016). Ο ίδιος στις εκλογές του 2015 για την ηγεσία του κόμματος κατέγραψε νίκη με ποσοστό 59.5%, ενώ ο Andy Burnham κέρδισε το 19%, η Yvette Cooper το 17% και η Liz Kendall, που βρίσκεται στην ιδεολογική ομάδα του Tony Blair, απέσπασε μόλις το 4.5% των Εργατικών ψηφοφόρων (Mason, 2015). Αξίζει να σημειωθεί πως δημοφιλείς προσωπικότητες των social media με επιρροή στους νέους, όπως ο κωμικός Russell Brand και ο αρθρογράφος Owen Jones έπιασαν τον παλμό του διαδικτύου και στήριξαν την υποψηφιότητα του Corbyn, δίνοντας του περαιτέρω ώθηση στον κυβερνοχώρο. Ακόμη, 200.000 άτομα πλήρωσαν το ελάχιστο αντίτιμο των 3 λιρών, ώστε να γίνουν μέλη και να έχουν δικαίωμα ψήφου, με τη δυνατότητα αυτή να προσφέρεται μέσω της σελίδας του Jeremy Corbyn και του Momentum με την επιλογή ενός κουμπιού στις ιστοσελίδες τους ή με τη χρήση εφαρμογής για έξυπνα κινητά.

Αυτό που θα πρέπει να σημειωθεί είναι πως υπήρχε η ανησυχία πως πολλοί ψηφοφόροι των Συντηρητικών εγγράφησαν με σκοπό να ψηφίσουν τον τροτσκιστή πολιτικό και να σαμποτάρουν το Εργατικό Κόμμα, ενώ αρκετοί προέρχονταν από το χώρο της άκρας αριστεράς και των Πρασίνων, γεγονός που θα έλεγε κανείς ότι αλλοίωνε το εκλογικό σώμα του Κεντροαριστερού κόμματος και ως κίνηση βασίζεται στην ύπαρξη των Νέων Μέσων. Ο ενθουσιασμός που υπήρξε με την υποψηφιότητά του στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό από τις διαδικτυακές ενέργειες της ομάδας του Momentum που δημιουργούσε ενημερώσεις στα social media για τις ομιλίες του κι έτσι προκλήθηκε η λεγόμενη *Corbymania*. Ιδεαλιστές νέοι, ενθουσιασμένοι από τον «αντισυστημικό» του λόγο ήθελαν οπωσδήποτε να τον αναδείξουν σε αρχηγό. Αυτό που αναφέρει κείμενο του BBC είναι πως πέραν των άλλων, το προσωπικό του στυλ ήταν αυτό που κέρδισε επιπροσθέτως πολλούς νέους, καθώς φαινόταν απλός, λιτός, «ένας από εμάς που νοιάζεται για τις προσωπικές μας ανησυχίες» (BBC, 2015). Οι αναφορές στο όνομά του έγιναν αμέτρητες με το τσιτάτο #JezWeCan να χρησιμοποιείται στο Twitter κάθε 25 δευτερόλεπτα (Heritage, 2015).

Οι υποστηρικτές του Corbyn προέρχονται από δύο ομάδες, σύμφωνα με τον Kiran Stacey· ακροαριστεροί παλαιοί υποστηρικτές του κόμματος που λόγω των ιστορικών εξελίξεων είχαν περιθωριοποιηθεί, αλλά και νέοι ακτιβιστές που γοητεύτηκαν από την «αυθεντικότητα» της προσωπικότητας του Corbyn και μέσω του διαδικτύου πολώθηκαν και στήριξαν την υποψηφιότητά του. Οι νέοι ακτιβιστές προέρχονται σε μεγάλο βαθμό από την ίδια ακτιβιστική δεξαμενή με τους *Indignados* στην Ισπανία, τους *Αγανακτισμένους* στην Ελλάδα, τους *Occupy* σε ΗΠΑ και Λονδίνο, αλλά και τους *UK Uncut* και *Climate Camp* στο Ηνωμένο Βασίλειο γενικότερα. Κινήματα δίχως συγκεκριμένα αιτήματα με κοινή επιθυμία να ανατραπεί το σύστημα και οι θεσμοί του. Είναι το σημείο που η ιδεοληψία, η προσωποποιημένη πολιτική και η χρήση των Νέων Μέσων αναδεικνύουν έναν συμπαθή τροτσικιστή ώριμης ηλικίας με αντισυστημικό λόγο σε ηγέτη ενός συστημικού κεντροαριστερού πολιτικού φορέα (Stacey, 2015). Η αμεσότητά του, η αναφορά στα καθημερινά προβλήματα των πολιτών με συμπονετική ρητορική και η φτωχική του εμφάνιση ήταν ένα μείγμα που δημιουργούσε τον ιδανικό υποψήφιο. Το Momentum είναι αυτό που τον βοήθησε να κρατηθεί υψηλά στην ατζέντα της προεκλογικής εκστρατείας και το οποίο χαρακτηρίζεται από την υποστήριξη των παλαιών ιδεολογικών παιδιών του Tony Benn από τη δεκαετία του '70 και των νέων αντισυστημικών ακτιβιστών. Αυτό που προσπαθεί το Momentum να αποδείξει είναι πως παραμένει εφικτή η επικράτηση ενός κόμματος στο οποίο θα πραγματοποιηθεί μια μεγάλη στροφή προς τα αριστερά και θα υιοθετήσει τη ρητορική των παλαιών εργατικών κομμάτων, παρόλο που η εργατική τάξη πλέον έχει συρρικνωθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό, λόγω των συνθηκών που έχουν περιγραφεί νωρίτερα.

Ενδεικτικό της ελαχιστοποιημένης εργατικής τάξης και της διαφοροποιημένης σύγχρονης μεταβιομηχανικής κοινωνίας είναι το παράδειγμα του ανατολικού λονδρέζικου προαστίου του Hackney· ενώ παλαιότερα αποτέλεσε την πηγή των εργοστασίων και των οργανωμένων εργατικών συνδικάτων, σήμερα ο μεγαλύτερος εργοδότης της περιοχής είναι το Δημοτικό Συμβούλιο της περιοχής· έπονται εργασίες που σχετίζονται με υπηρεσίες, μεταφορές, εμπόριο, χώρους εστίασης ή μικρές ανερχόμενες εταιρείες (Wainwright, 2016).

Παρόλες τις δυσκολίες, λοιπόν, η ομάδα του Jeremy Corbyn κατάφερε να χρησιμοποιήσει το διαδίκτυο ως ένα χρήσιμο εργαλείο για να διεκδικήσει την προσοχή του κοινού και να δημιουργήσει συσπείρωση. Διοργάνωνε εκστρατείες ώστε να μεταφέρει τους διαδικτυακούς υποστηρικτές και σε δια ζώσης συγκεντρώσεις, με αποτέλεσμα να το πετύχει και να δημιουργήσει το λεγόμενο φαινόμενο της «χιονοστιβάδας» (*snowball effect*) στα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Βέβαια, λόγω του φαινομένου αυτού και της απότομης αύξησης της υποστήριξης προς το πρόσωπο του Corbyn από πληθώρα νέων μελών που δεν είχαν σχέση πρωτίτερα με το Labour Party, αλλά με διάφορα αριστερά και ακροαριστερά κινήματα, οι θεσμοί των Labours αντιμετώπιζαν αυτά τα μέλη ως «εισβολείς». Το Momentum, λοιπόν, ανέλαβε το ρόλο του αντισυστημικού «ασφαλούς καταφυγίου» για τους τελευταίους εντός των Εργατικών, άρα δημιουργούταν η αίσθηση πως «είμαστε εμείς ενάντια στο κατεστημένο του κόμματος που θα εκλέξουμε τον δικό μας άνθρωπο».

Σύμφωνα με tweet της φοιτήτριας του Middlesex University, Joe Cox, η ίδια πηγαίνοντας σε διαζώσης συνάντηση του Momentum διαπίστωσε πως ο πρώτος ομιλητής προερχόταν από το τροτσκιστικό *Socialist Workers Party*, του οποίου τα μέλη δεν επιτρέπεται να συμμετέχουν στα όργανα του Εργατικού Κόμματος. Από τη μια, λοιπόν, ικανοποιώντας αυτή τη μερίδα πολιτών με ελάχιστη επιρροή στα πολιτικά πράγματα, αλλά κυρίως ειδωλοποιώντας τον Corbyn αναφέροντάς τον πλέον ως *Jeremy* στα social media, δημιουργούταν η τάση που ενισχύει τη θεωρία των lifestyle politics και της προσωποποιημένης πολιτικής που αναπτύχθηκε νωρίτερα· Jeremy όπως Madonna, Rihanna ή ο φίλος της διπλανής πόρτας. Φυσικά και η τελευταία εξέλιξη δεν αποτελούσε εμπόδιο για το κεντροαριστερό κόμμα, ωστόσο το πρόβλημα με το Momentum για το κόμμα των Εργατικών εντοπίζεται στις ακραίες θέσεις που εκφράζουν τα μέλη του· και όχι οποιαδήποτε μέλη, αλλά πέντε από τα οκτώ της Εθνικής Εκτελεστικής του Επιτροπής. Η Christine Shawcroft που αποβλήθηκε από το κόμμα, καθώς εξέφρασε υποστήριξη προς το συνδεδεμένο με διαφθορά και τον ισλαμικό εξτρεμισμό δήμαρχο της Tower Hamlets, Lutfur Rahman.

Η Marsha-Jane Thompson που δούλεψε στην καμπάνια του Jeremy Corbyn στα social media και καταδικάστηκε σε εκατό ώρες κοινωνικής εργασίας λόγω εκλογικής απάτης. Ο Michael Chessum που υποστήριξε τις φοιτητικές αναταραχές του 2010 που οδήγησαν στην καταστροφή του κεντρικού εκλογικού περιπτέρου των Συντηρητικών, ενώ όταν ήταν πρόεδρος της Ένωσης του University of London απαγόρευσε τη συμμετοχή φοιτητών και υπαλλήλων σε εκδήλωση για την Ημέρα Μνήμης για του πεσόντες του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Η Cecile Wright, από την άλλη, δικαιολόγησε έναν ταραχοποιό που κατέστρεφε καταστήματα κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων το 2011 στο Nottingham, λέγοντας πως εκείνος είχε στόχο την αστυνομία λόγω των «φιλελεύθερων οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών που εφαρμόζονται τα τελευταία τριάντα χρόνια».

Τέλος, η τροτσκίστρια Jill Mountford, μέλος της Ένωσης για την Ελευθερία των Εργατών (*Alliance for Workers' Liberty*), η οποία έχει εκδιωχθεί από τους Εργατικούς γι' αυτόν το λόγο, ενώ το 2010 υπήρξε και υποψήφια για το κοινοβούλιο με την υποστήριξη της AWL, κατηγορώντας την υπηρεσιακή ηγέτη των Labours, Harriet Harman, ως «*απαρασίτ*» του Tony Blair και προσωπικά υπεύθυνη για τις «*επιθέσεις της κυβέρνησης στην εργατική τάξη*». Και παρόλο που το Momentum κέρδιζε εντυπώσεις μεταξύ ακροαριστερών πολιτών, με το επίσημο Εργατικό Κόμμα υπήρχε χάσμα και δη με τους κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους του· το πάθος του Momentum για τον Corbyn δεν ταυτιζόταν με τους 217 από τους 231 βουλευτές που δεν υπερψήφισαν την υποψηφιότητά του. Επίσης, προκαλούσε σύγχυση το γεγονός ότι το κίνημα ξεκινούσε εκστρατείες τυχαία πόρτα – πόρτα και μοιράζοντας φυλλάδια σε σταθμούς τρένων, ενώ το κόμμα διαθέτει βάση δεδομένων που αναφέρει σε ποια σημεία και σε ποιες κατοικίες πρέπει να εστιάσουν οι καμπάνιες δια ζώσης (Wilson, 2016).

Ένα ακόμη πρόβλημα που εντοπίζεται στο κίνημα και σχετίζεται με τη γενικόλογη ρητορική που στηρίζεται σε αυστηρά ιδεολογικά σχήματα και δεν προσφέρει πρακτικές λύσεις, είναι το γεγονός της έλλειψης αναφοράς σε λεπτομέρειες στην επίσημη ιστοσελίδα. Εν γένει υπάρχει μια υποστήριξη σε όλες τις μειονότητες, πράγμα θεμιτό, ωστόσο σχετικά με την οικονομία ή την άμυνα υπάρχει μια θολή και γενική εικόνα καταγγελίας αλλά όχι σχηματισμού πολιτικών δράσεων και προτάσεων. Ένα παράδειγμα που αγγίζει τα *lifestyle politics* και τη γενικόλογη τυφλή ιδεολογική πορεία χωρίς να συνυπολογίζει άλλους πρακτικούς παράγοντες, είναι το θέμα των πυρηνικών όπλων της χώρας. Το κίνημα τάσσεται υπέρ της κατάργησής τους επειδή τα μέλη του είναι υπέρ της ειρήνης· μια πολιτική που ακολουθεί και το *lifestyle* της αντιπολεμικής – οικολογικής κουλτούρας.

Όπως υποστήριξε όμως ο Anthony Giddens, μια χώρα δεν μπορεί να κάνει τη διαφορά, ενώ δε χρειάζεται να είναι κανείς υπέρ των πολεμικών συγκρούσεων για να αντιληφθεί πως σε έναν πλανήτη εντάσεων και με εννέα άλλες χώρες να διαθέτουν πυρηνικές κεφαλές, το Ηνωμένο Βασίλειο δε θα καταφέρει τίποτα από μόνο του εάν αποσύρει μονάχα τις δικές του και οι υπόλοιπες χώρες δεν αποσύρουν τα αποθέματά τους (Giddens, 1991). Στη συγκεκριμένη περίπτωση, λοιπόν, οι πιθανότητες πολέμου δεν αυξάνονται η μειώνονται, αλλά η Βρετανία θα αποδυνάμωνε την εικόνα των Ενόπλων Δυνάμεών της στον παγκόσμιο αμυντικό χάρτη. Στον τομέα της οικονομίας, στην επίσημη ιστοσελίδα μπορεί κανείς να διαβάσει τα εξής ως στόχους: «*αναδιανομή πλούτου*», «*τέλος στις διακρίσεις και τα προνόμια με βάση την κοινωνική τάξη*», «*επενδύσεις για δημιουργία των αυριανών θέσεων εργασίας*», «*κρατικοποιήσεις*» και «*μεγάλα προγράμματα δημιουργίας εργατικών κατοικιών*».

Πουθενά, βέβαια, δεν αναφέρεται ο τρόπος με τον οποίο θα πραγματοποιηθούν τα παραπάνω, οι πηγές χρηματοδότησής τους, η θεωρητική βάση για τη συνέχιση της πίστης πως οι σύγχρονες μεταβιομηχανικές κοινωνίες χωρίζονται ταξικά, οι επενδυτές ποιοι θα είναι και πώς το κράτος θα ξαναγίνει ο μεγαλύτερος εργοδότης στη σύγχρονη βρετανική πραγματικότητα. Στο καταστατικό τους θα δει κανείς πως επιζητούν επίσης τη στήριξη ενός «σοσιαλιστικού προγράμματος που θα αλλάξει το *Labour Party*», ενώ θα γίνει η προσπάθεια να επιτευχθεί ο στόχος μιας κοινωνίας «πιο δημοκρατικής, δίκαιης και ισότιμης», δίχως να ορίζεται τι σημαίνει σοσιαλιστικό πρόγραμμα και πιο δημοκρατική, δίκαιη και ισότιμη κοινωνία, αν και εκπρόσωπος του Jeremy Corbyn είχε αναφέρει πως στοχεύουν σε μια «συμμετοχική δημοκρατία» (βλ. προηγούμενες αναφορές στο λαϊκισμό), ενώ επιθυμούν και να αλλάξουν το ίδιο το κόμμα, την κουλτούρα και τις πρακτικές του και να το στρέψουν προς τις εκστρατείες και τη συμμετοχή των πολλών και απλών μελών, κάτι που κατά πολλούς αλλάζει την ταυτότητα από ένα θεσμικό κόμμα εξουσίας σε ένα κίνημα -και δη διαμαρτυρίας- στην εν λόγω περίπτωση (Independent, 2015).

Όπως η Sharon Coen αναφέρει, ο Corbyn το 2015 μίλησε για ένα νέο είδος πολιτικής· αυτό περιλαμβάνει τη διάδοση των πολιτικών μηνυμάτων μέσω των social media, παρά μέσω των παραδοσιακών Μέσων. Ο ίδιος φαίνεται να αγκαλιάζει την πεποίθηση ορισμένων χρηστών που βλέπουν τα Νέα Μέσα ως εργαλεία δημοκρατικοποίησης· βέβαια, είναι δύσκολο να παραγνωρίσει κανείς τη λειτουργία τους -και ιδίως του Twitter- σε σημαντικά γεγονότα, όπως η εξέγερση στην Αίγυπτο το 2011, οι εκλογές του 2008 στη Μαλαισία και η εκλογική νίκη του Barack Obama το 2008 στις ΗΠΑ. Αυτό που σημειώνει η Coen στο κείμενό της είναι πως οι υποστηρικτές του Corbyn απέκτησαν μια ισχυρή αίσθηση διαδικτυακής κοινότητας, ενώ χρησιμοποιώντας το hashtag *#JezWeCan* κατάφεραν να ενισχύσουν τη δημοτικότητα του πολιτικού στους κόλπους των αριστερών ακτιβιστών (Coen, 2015). Η τελευταία εξέλιξη είναι ενδεικτική της αλλαγής που έχει επέλθει στην πολιτική ζωή της Μεγάλης Βρετανίας, λόγω των Νέων Μέσων. Οι νέες αυτές μορφές διαδικτυακής κινητοποίησης επέτρεψαν σε ανθρώπους να επικοινωνούν σχεδόν αποκλειστικά με ανθρώπους με εξαιρετικά παρόμοιες απόψεις (βλέπε προηγούμενη αναφορά σε *eco chambers*), με αποτέλεσμα η Βρετανική κεντροαριστερά να μεταμορφώνεται υπό την επικράτηση των εσωστρεφών υποστηρικτών του Corbyn (*Corbynites*) που έχουν ισχυρή παρουσία στο διαδίκτυο, όπως το απομονωμένο Tea Party κατάφερε και μετέλλαξε το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα στις ΗΠΑ. Αυτό που τονίζει, ωστόσο, ο Adam Bienkon είναι πως τα γεγονότα και η πραγματικότητα υπό τέτοιες συνθήκες δε φαίνεται να παρουσιάζονται ως σημαντικές πληροφορίες που απασχολούν τα κινήματα που λειτουργούν με τον παραπάνω τρόπο (Bienkon, 2015).

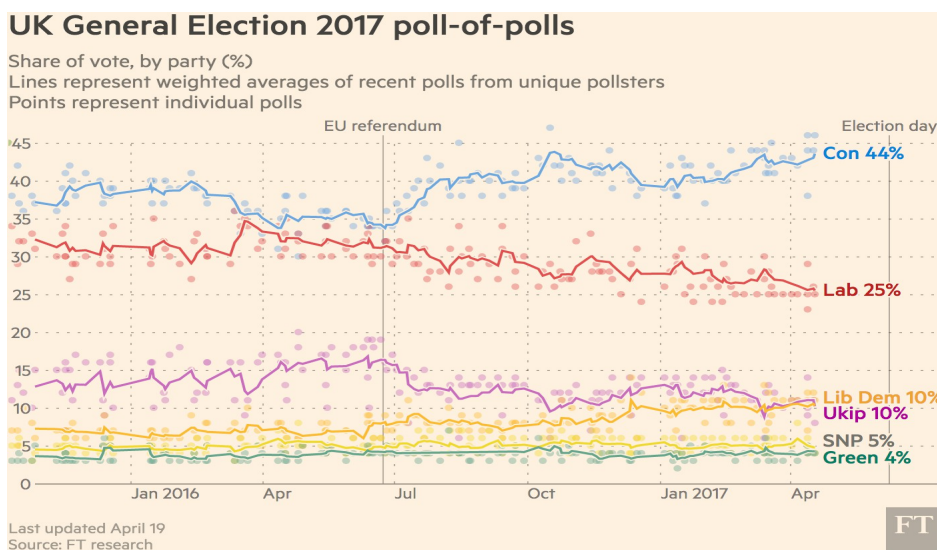
Όπως ο Cass Sunstein διαπιστώνει, η εσωστρέφεια των μελών σε προεκλογικές εκστρατείες είναι κάτι που καταγράφηκε και στην περίπτωση της υποψηφιότητας του Bernie Sanders για το χρίσμα του υποψηφίου ηγέτη των Δημοκρατικών στις ΗΠΑ. Παρά το γεγονός ότι η ανθυποψήφιά του, Hillary Clinton, κέρδιζε περισσότερες ψήφους, ο ίδιος και οι υποστηρικτές του πίστευαν πως πραγματοποιούταν μια «πολιτική επανάσταση». Αυτό συνέβαινε γιατί υπήρχε η πόλωση (*group polarization*) από την πλευρά των υποστηρικτών του, όπως ακριβώς συνέβαινε και στην περίπτωση της υποψηφιότητας του Donald Trump· άνθρωποι με ίδιες απόψεις συγκεντρώνονταν και συμφωνούσαν στο ότι έχουν δίκιο οδηγούμενοι στα άκρα και δίχως αντίλογο στα διαδικτυακά τους περιβάλλοντα. Βέβαια, με την παρουσία των Νέων Μέσων η πλειοψηφία των πολιτικών εκστρατειών καταλήγει σε πολωμένα *echo chambers*. Αυτό που ενισχύει την πόλωση εντός των ομάδων αυτών είναι και η έγνοια των ατόμων για τη φήμη τους· εάν φαίνεται πως η πλειοψηφία συμφωνεί σε μια ιδέα και κάποιος διαφωνεί, θα είναι δύσκολο να εκφράσει τη διαφωνία του, καθώς θα ρισκάρει τη θέση του και τη γνώμη των άλλων εντός της ομάδας· και όταν οι άνθρωποι δεν εκφράζουν τις διαφωνίες τους και δεν εκφράζουν την πραγματική τους άποψη, τότε οι ομάδες εν απουσία αντιλόγου, οδηγούνται στα άκρα.

Αυτό έχει και ως αποτέλεσμα τη μονόπλευρη πληροφόρηση κατά τον Sunstein· καθώς η πλειοψηφία στο Momentum, για παράδειγμα, φαίνεται να τάσσεται υπέρ της κρατικοποίησης των τρένων, τότε θα ακούγονται και περισσότερες γνώμες υπέρ αυτής της άποψης και οι αντίθετες απόψεις ή θα ακουστούν ελάχιστα ή θα αποσιωπηθούν· επομένως, η τάση που θα διαμορφωθεί θα είναι υπέρ των κρατικοποιήσεων, επειδή αυτή θα είναι η φαινομενικά επικρατούσα αντίληψη.

Η αφοσίωση στην υποψηφιότητα του Corbyn και η συνθήκη της αλληλοεπαίνεσης και της επικράτησης συγκεκριμένων απόψεων δε βοηθάει, βέβαια, στην αντιμετώπιση της πραγματικότητας έξω από τα *echo chambers* του Momentum και των αριστερών ακτιβιστών (Sunstein, 2016). Άλλωστε, ο Sunstein πολύ εύστοχα αναφέρει πως το διαδίκτυο είναι για πολλούς ένα εργαλείο τροφοδότησης του εξτρεμισμού και δη στον πολιτικό και θρησκευτικό λόγο (Sunstein, 1999). Ο Owen Jones χαρακτηρίζει τον πολιτικό διάλογο στο Ηνωμένο Βασίλειο ως τοξικό και γεμάτο οργή· μπορεί κανείς να σκεφτεί τα προαναφερόμενα και να αντιληφθεί τους λόγους. Αυτό που ο ίδιος θέτει ως ζήτημα είναι και η δυσκολία έκφρασης διαφορετικής άποψης· βλέπουμε τη θεωρία να εφαρμόζεται στην πράξη·

όταν ο ίδιος, ως δημοσιογράφος του Guardian, απηύθυνε ερώτηση προς τους υποστηρικτές του Corbyn και το Momentum, ένας του απάντησε πως δε δικαιούται να μιλάει διότι έχει «αποσυρθεί» από την Αριστερά, ενώ άλλοι του επιτέθηκαν λεκτικά, λέγοντας πως η προπαγάνδα των παραδοσιακών media ευθύνεται για τις εκλογικές νίκες των Tories (Jones, 2017). Η ένταση αυτή, ενδεικτική της πόλωσης, καταγράφεται και στο κείμενο της Rosa Prince, κατά την οποία από την άνεση των υπολογιστών τους, πολλοί Corbynites ή αλλιώς Corbynistas ενδυναμωμένοι από το Momentum άσκησαν πιέσεις -έως και επιτέθηκαν- σε πολλά θεσμικά πρόσωπα ώστε να δεχθούν την υποψηφιότητα του Corbyn και να πραγματοποιηθεί αυτό που υποστήριξε στενός συνεργάτης του· το «σοσιαλιστικό» του όραμα (Prince 2016, Ξενάκη 2017).

Βέβαια, παρόλο που στις δημοσκοπήσεις οι Εργατικοί καταστρέφονται μιας και υπολείπονται κατά 21 μονάδες των Tories, στο στρατόπεδο του Momentum φαίνεται ότι θεωρούν πως είναι εφικτή μια σοσιαλιστική αλλαγή της χώρας. Ενδεικτικός της εκλογικής επιρροής ο παρακάτω πίνακας:



Σε αυτό το σημείο της εργασίας θα πραγματοποιηθεί η εξέταση του framing στο λόγο που χρησιμοποιεί το Momentum στην πλατφόρμα του Twitter. Ως πομπός, λοιπόν, ορίζεται το Momentum, ως κείμενο προς εξέταση ορίζονται τα γραπτά τσιτάτα και οι οπτικές εικόνες που χρησιμοποιούνται, ως δέκτης το κοινό του Momentum αλλά και το ευρύτερο κοινό του Ηνωμένου Βασιλείου. Το πολιτισμικό υπόβαθρο και η κοσμοθεωρία του κινήματος έχουν καταστεί γνωστά σε προηγούμενα στάδια της εργασίας, ωστόσο θα αναφέρονται όπου αυτό θεωρηθεί αναγκαίο. Μέσω της εξέτασης των συνθημάτων – τσιτάτων, απεικονίσεων, οπτικών εικόνων, μεταφορών και προτύπων θα μας δοθεί η βάση στην οποία στηρίζεται το κίνημα για να περιγράψει δημόσια γεγονότα – events και να προσδώσει το νόημα που επιθυμεί σε αυτά.

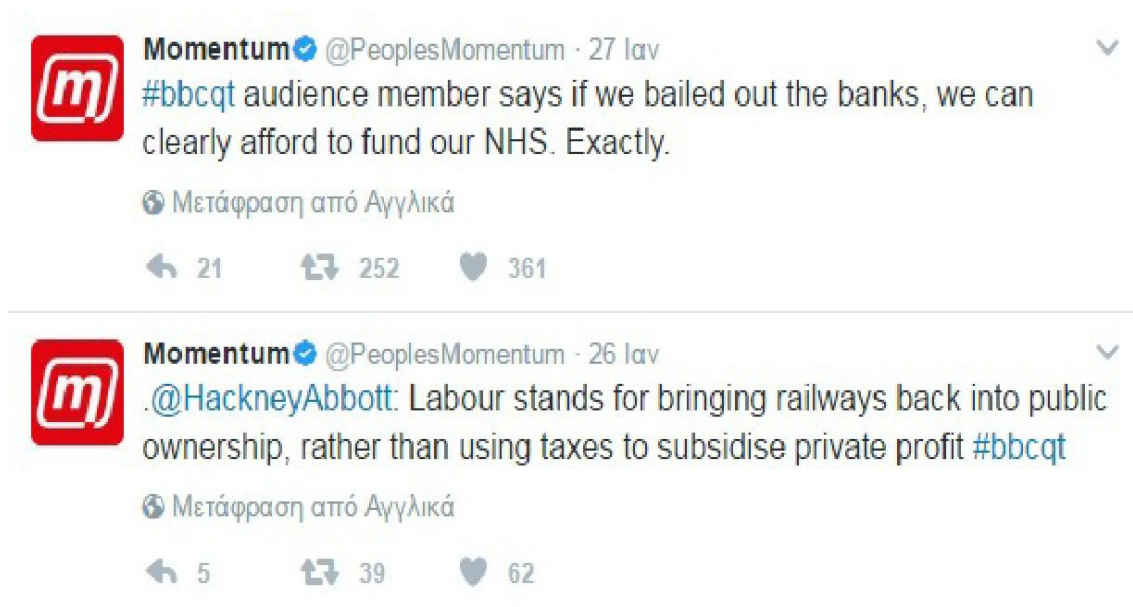
Οι δρώντες – παράγοντες σε κάθε δημόσιο γεγονός θα διευκρινίζονται, ενώ θα αναφέρονται οι αξιολογικές – ηθικές κρίσεις στη ρητορική του πομπού, όπως παράλληλα θα εντοπίζεται και το πρόβλημα – θέμα προς συζήτηση, οι προτεινόμενες λύσεις (εάν προσφέρονται) και οι πιθανές επιδράσεις αυτών.



Στο πρώτο παράδειγμα μπορεί να παρατήρει κανείς πως οι δέκτες του μηνύματος καλούνται για συσπείρωση έναντι του συστήματος και υπέρ μιας Βρετανίας για όλους. Το framing εδώ εντοπίζει ως πρόβλημα το σύστημα και ως λύση αντιτείνει τη συσπείρωση των δεκτών. Η πλαισίωση του λόγου περιλαμβάνει το «εμείς έναντι των άλλων», ενώ ο αόριστος αντισυστημικός λόγος προσδιορίζει ως την πηγή των δυσμενών συνθηκών ζωής «το σύστημα», χωρίς να συγκεκριμενοποιεί. Το σύνθημα έχει τόνο παρότρυνσης, ενώ στην οπτική εικόνα παρατηρείται ο Jeremy Corbyn να απευθύνεται σε κοινό σε μια δια ζώσης συγκέντρωση. Μεταφορές όπως το «να χτίσουμε» χρησιμοποιούνται για έμφαση. Ως δρώντες εμφανίζονται το Momentum, ο Corbyn και οι Βρετανοί που καλούνται να ανατρέψουν την επικρατούσα κοινωνικο-οικονομικο-πολιτική κατάσταση στη χώρα, ενώ οι άλλοι δρώντες που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν δεν καθορίζονται. Η ηθική αξιολόγηση θέλει το κίνημα και τον Corbyn ως σωτήρες.



Η λύση που προτείνεται είναι αόριστη και μη υπαρκτή, καθώς σκοπός είναι η απόσπαση της προσοχής και όχι η επιχειρηματολόγηση, κάτι σύνηθες στις σύγχρονες ημέρες κατά τις οποίες επικρατούν η προσωποποίηση της πολιτικής, η ταχύτητα της ροής των πληροφοριών, και η οπτική φύση των ψηφιακών Νέων Μέσων που καθιστούν ψυχαγωγία – θέαμα την πολιτική κατά τους Castells και Bennett.



Στα παραπάνω tweets εντοπίζεται ένα framing το οποίο έχει ως πολιτισμική και αξιακή βάση το σοσιαλιστικό ιδεώδες. Αντιπροβάλλονται οι τράπεζες έναντι του δημόσιου συστήματος υγείας (NHS), και πάλι υπό το πρίσμα της ηθικής κρίσης και αξιολόγησης. Χωρίς να γίνονται αναφορές σε λεπτομερείς διαδικασίες διάσωσης τραπεζικών συστημάτων υπό κατάρρευση, γίνεται μια ηθικολογική αναφορά που στοχεύει στη διέγερση του συναισθήματος και του πολιτικού πάθους, όπως αναφέρει και ο Sunstein. Η πλαισίωση γίνεται με την έλλειψη της εμπιστοσύνης απέναντι στις πρακτικές των κυβερνήσεων και των θεσμών, όπως ο Bennett παρατηρεί, ενώ η γλώσσα που χρησιμοποιείται χαρακτηρίζεται από έντονο τόνο και σύντομες φράσεις, ενώ χρησιμοποιείται και ο τύπος του hashtag (#). ο λόγος είναι μιντιακός σύμφωνα με τις θεωρίες του Castells. Στη δεύτερη δημοσίευση, το Momentum αναμεταδίδει πως οι Εργατικοί επιθυμούν να επαναφέρουν τις σιδηροδρομικές γραμμές υπό κρατική εξουσία· κάτι που χαρακτηρίζει την τροτσκιστική κοσμοθεωρία και πλαισίωση του κινήματος.

Το framing γίνεται πάλι στηριζόμενο στο δίπολο *καλό έναντι κακού*, εντάσσοντας ηθική, εγείροντας συναίσθημα, ενώ το eco-chamber και η ιδεολογική πόλωση κάνουν την εμφάνισή τους από τη στιγμή που θεωρούν πως είναι οι επικρατούσες ιδέες αυτές, όταν η πλειοψηφία των Βρετανών τάσσεται κατά των κρατικοποιήσεων ήδη από τη δεκαετία του 1950, όπως έχει παρατεθεί και προηγουμένως. Σύμφωνα και με τις προαναφερόμενες θεωρίες των Canovan, Albertazzi και McDonnell, ο λαϊκιστικός λόγος εμφανίζει ως αναξιόπιστους τους θεσμούς που «σπαταλούν» το δημόσιο χρήμα υπέρ του «κεφαλαίου και των τραπεζών», ενώ οι εγγενώς και ομογενώς «τίμιοι» υποστηρικτές του Momentum προσφέρουν λύση στο πρόβλημα που προκύπτει από το λεγόμενο σύστημα. Το δημόσιο γεγονός στην προκειμένη είναι η συζήτηση για τις κρατικοποιήσεις – ιδιωτικοποιήσεις φορέων δημοσίου συμφέροντος, ενώ ως δρώντες παρουσιάζονται οι υποστηρικτές του Momentum, το Labour Party, οι προηγούμενες κυβερνήσεις που ιδιωτικοποίησαν τις σιδηροδρομικές γραμμές και οι τράπεζες.

Στην πρώτη περίπτωση ως αιτία για την υποχρηματοδότηση της δημόσιας υγείας παρουσιάζεται η διάσωση των τραπεζικών ιδρυμάτων, χωρίς ωστόσο κάτι τέτοιο να αποδεικνύεται με κάποιον τρόπο και χωρίς επιχειρηματολογία· το framing εξακολουθεί να είναι αντισυστημικό και αρεστό στο σύγχρονο άτομο που αυτοπροσδιορίζεται ως ακτιβιστής και αντισυστημικός και ως πρόσωπο ταυτίζεται με το διαδικτυακό κίνημα που καλύπτει το lifestyle του· ένα retweet ή ένα like είναι μια μορφή δράσης σε αυτήν την περίπτωση.



Στη συγκεκριμένη δημοσίευση το framing θέλει τον Jeremy Corbyn ως τον πολιτικό που θα προσπεράσει τις «ελίτ» και θα μιλήσει άμεσα στον κόσμο. Η προσωποποίηση της πολιτικής χρησιμοποιείται ως εργαλείο έκφρασης του λογικού αυτού πλαισίου, όπου ο χαρισματικός ηγέτης είναι ένας από εμάς και επιλέγει να απευθυνθεί στον ομογενώς και εγγενώς καλό και ηθικό λαό, δαιμονοποιώντας τις ανώτερες οικονομικές ή πνευματικές τάξεις. Ο διχασμός υπάρχει στο επίπεδο της εκ προοιμίου αξιολογικής κρίσης ότι δηλαδή όποιος ανήκει στην ελίτ, βρίσκεται και εκτός συζήτησης. Και πάλι παρατηρείται η ηρωοποίηση ενός πολιτικού προσώπου χωρίς από την άλλη να προσδιορίζεται το πρόβλημα. Η άμεση απεύθυνση του πολιτικού προς τον πολίτες σχετίζεται και με τη θόλωση των ορίων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού, καθώς δημιουργείται η ιδέα πως είναι «ένας από εμας, καθημερινός και προσεγγίσιμος». Το framing διαμορφώνεται υπό την ομπρέλα των αφηρημένων εννοιών, κατά τη διατύπωση των Earl και Kimport.



Το παραπάνω μήνυμα αποτελεί αναδημοσίευση του μηνύματος του ίδιου του Jeremy Corbyn. Ο ίδιος, πολιτευόμενος με ένα κόμμα που αποτελεί μέρος του θεσμικού συστήματος, που έχει κυβερνήσει και επιθυμεί να κυβερνήσει ξανά, αναφέρει πως αντιτάσσεται στο σύστημα. Πλαισιωμένος λόγος που μοιάζει με κινηματικό ακτιβιστικό λόγο και δε θυμίζει πολιτικό που βρίσκεται στην ηγεσία της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Ο λαϊκισμός είναι το βασικό εργαλείο στο συγκεκριμένο tweet, ενώ ο ρόλος του βρίσκεται σε ασυμφωνία με αυτά που επικοινωνεί. Το πρόβλημα εντοπίζεται στο σύστημα, ενώ το frame εστιάζει την προσοχή στην σαραντάχρονη πολιτική πορεία του Corbyn. Το κίνημα κάνει αναμετάδοση του μηνύματος, εξιδανικεύοντας τον εν λόγω πολιτικό. Αναφορά στους Labours δεν υπάρχει, παρά μόνο στον πολιτικό· το μοναδικό δρόντα της συγκεκριμένης ιστορίας.



Στο εν λόγω tweet αναφέρεται ως λόγος ψήφισης του κόμματος η αντίθεση στη λιτότητα και τις ιδιωτικοποιήσεις. Το framing έχει και πάλι χαρακτήρα αντίστασης σε συνθήκες οι οποίες δεν αναλύονται ως διαδικασίες. Με τη λέξη «αντισταθείτε» προτείνεται η αντίθεση σε μια κατάσταση,

όμως και πάλι υπό την ομπρέλα των αφηρημένων εννοιών και δίχως να αντιπροτείνεται λύση. Ως προβλήματα διαγιγνώσκονται η λιτότητα και οι ιδιωτικοποιήσεις, ενώ η αναφορά αυτή γίνεται με αφορμή το δημόσιο γεγονός των εκλογών στην Εκτελεστική Επιτροπή των Εργατικών της Σκωτίας.



Σύμφωνα με τις μετρήσεις που παρατέθηκαν νωρίτερα, φαίνεται πως το Labour Party υπολείπεται είκοσι μια μονάδες των Συντηρητικών. Ωστόσο, εν μέσω φαινομένων όπως η ιδεολογική πόλωση, τα eco-chambers και το κίνημα της αγανάκτησης, η πλαισίωση του λόγου γίνεται στο σημείο που θεωρείται πως η πλειοψηφία των Βρετανών θεωρούν τις ιδέες του Corbyn και του Momentum ως κοινή λογική, ενώ το σύστημα τις φοβάται. Κάτι τέτοιο δεν αποδεικνύεται με κάποιο τρόπο, αποτελεί γενική και αφηρημένη ρητορική και λειτουργεί στο κλίμα των τεμαχισμένων κοινών, όπως και οι Sabbah και Ito αναφέρουν. Με το παραπάνω framing, καθίσταται εφικτή η απόσυρση της προσοχής από τις κακές δημοσκοπικές επιδόσεις του κόμματος υπό την ηγεσία του τροτσκιστή πολιτικού και δημιουργείται η εντύπωση πως η πολιτική του είναι κοινά αποδεκτή από όλους. Αξιοσημείωτο πως το σύστημα δεν προσδιορίζεται, αλλά παραμένει μια γενική αρνητική έννοια.

Ο χρήστης Momentum έκανε Retweet

**Andy McDonald MP** @AndyMcDonaldMP · 13 Φεβ

70% of UK Railways now run by other nations state owned companies. The UK is the only state that isn't allowed to!

Μετάφραση από Αγγλικά



**Trenitalia completes c2c acquisition**  
UK: Italian national railway FS Group has completed the first step in its plan to establish a major presence in the UK rail market, with the closing...  
[railwaygazette.com](http://railwaygazette.com)

140 1,8 χιλ. 923

Το Momentum στην παραπάνω ανάρτηση έχει αναδημοσιεύσει μια λαϊκιστική θεώρηση. Εκφράζεται οικονομικός προστατευτισμός και επίκληση στο συναίσθημα για το γεγονός της συμμετοχής ξένων επενδυτικών κεφαλαίων στην αγορά των σιδηροδρομικών μεταφορών στη Μεγάλη Βρετανία. Επιχειρείται μια επανηθικοποίηση της κοινωνικής ζωής, ενώ δαιμονοποιείται η ξένη παρουσία στην οικονομική ζωή της χώρας. Αποτελεί ένα framing που πραγματοποιείται στο πλαίσιο της τροτσικιστικής προστατευτικής προσέγγισης της οικονομίας και της έννοιας των δημόσιων φορέων.



Στην παραπάνω δημοσίευση το κίνημα επικαλείται το λόγο του Corbyn σχετικά με τη δέσμευσή του για την αναδιανομή του πλούτου με τρόπο που κανένα άλλο κόμμα δεν μπορεί να καταφέρει. Η ρητορική του βρίσκεται σε ασυμφωνία με την πραγματικότητα του κόμματός του, το οποίο δε δεσμεύεται ιστορικά για αναδιανομή του πλούτου, αλλά για κυβερνητικές πολιτικές που θα επιφέρουν ισορροπία μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών. Στο πλαίσιο του πολιτικού καταναλωτισμού και της αντισυστημικής ρητορικής, επιχειρείται επίκληση στο συναίσθημα και εμπλέκει και πάλι μια επανηθικοποίηση της ζωής, χρησιμοποιώντας ιδεολογική πόλωση σε περιβάλλον eco-chamber μιντιακής γλώσσας. Και πάλι ο λαϊκισμός χαρακτηρίζει το λόγο του πολιτικού και του κινήματος.



Η ρητορική του Corbyn στην παραπάνω αναδημοσίευση του Momentum είναι ενδεικτική του αντισυστημικού framing στον πολιτικό λόγο.

Με προστακτικό ύφος που επιζητά την αλλαγή του «*διεφθαρμένου*» συστήματος και με τη δήλωση της αγανάκτησης, πολύ πιθανώς επιχειρείται διέγερση συναισθήματος οργής προς τους χρήστες. Παραπάνω γίνεται λόγος για αλλαγή ενός συστήματος στο οποίο το Labour Party υπάρχει και δρα από την αρχή της ίδρυσής του, ο ίδιος ο πολιτικός ασκεί τα καθήκοντά του ως εκλεγμένος εκπρόσωπος των πολιτών εδώ και σαράντα χρόνια, ενώ η υπόσχεση της αναδιανομής του πλούτου τίθεται ξανά επί τάπητος. Ο λαϊκισμός επιλέγεται και πάλι ως η κύρια βάση της ρητορικής που χρησιμοποιείται. «Εμείς» με το ηθικό πλεονέκτημα θα αντιμετωπίσουμε τους «ανήθικους» και συστημικούς που βρίσκονται απέναντί μας. Ιδεολογική συσπείρωση και μη επαρκής προσδιορισμός του προβλήματος προσφέρει εύκολη λύση αντίδρασης πολιτών που βρίσκονται σε σύγχυση σχετικά με την αναγνώριση των συνθηκών της ζωής τους και επιθυμούν την ταύτιση με μια ομάδα και έναν αγώνα κατά όσων πιστεύουν πως δυσκολεύουν τη δική τους καθημερινότητα. Όλα αυτά θα πραγματοποιηθούν υπό την καθοδήγηση ενός χαρισματικού πολιτικού και ενός κινήματος που βρίσκεται δίπλα στο λαό. Το framing γίνεται και πάλι για να έχει απήχηση στο μέρος των τεμαχισμένων κοινών που εντάσσουν τον εαυτό τους στο σύγχρονο αντισυστημικό θεώρημα.



Στην παρούσα αναδημοσίευση παρατηρείται και πάλι η επιμονή του Jeremy Corbyn για τις κρατικοποιήσεις. Μια θεώρηση που βασίζεται στην ιδεολογία του, η οποία σαφώς και δεν απηχεί το σύνολο των Εργατικών ψηφοφόρων, αλλά και ούτε των Βρετανών εν γένει, όπως παρατηρήθηκε σε προηγούμενες αναφορές στην παρούσα εργασία.



Στο πεδίο των eco-chambers η ιδέα αυτή έχει απήχηση στους ακτιβιστές του Momentum και μέσω του framing που δαιμονοποιεί τις ιδιωτικές επενδύσεις στις δημόσιες μεταφορές, δημιουργείται και πάλι μια ηθική αξιολόγηση η οποία εντάσσεται στο πολιτισμικό υπόβαθρο της τροτσκιστικής προσέγγισης του Corbyn και του Momentum. Οι διαδικτυακοί ακόλουθοι του κινήματος αναδημοσιεύουν με τη σειρά τους, συμμετέχοντας στην ιδεολογική πόλωση και την απουσία του διαλόγου για το εν λόγω θέμα. Βέβαια, όπως προαναφέρθηκε, το φαινόμενο αυτό εντοπίζεται σε κάθε πολιτική καμπάνια η οποία στο περιβάλλον των Νέων Μέσων χρησιμοποιεί τακτικές πολιτικού καταναλωτισμού, χρησιμοποιώντας τα social media ως εργαλεία κινητοποίησης και στεγανοποίησης της ιδεολογίας μέσω της απεύθυνσης σε τεμαχισμένα κοινά.



Στο παραπάνω tweet και πάλι το Momentum χρησιμοποιεί ηθικολογικού χαρακτήρα λόγο, αναφερόμενο σε μια γενική και αόριστη έννοια, όπως είναι η «ελίτ», και που ο Corbyn θα «κυνηγήσει» και γι' αυτό στοχοποιείται από αυτήν. Το συγκεκριμένο λαϊκιστικό framing δε συνδέεται αποκλειστικά με την τροτσκιστική προσέγγιση, αλλά γενικά με τον λαϊκιστικό αντισυστημικό λόγο που δεν οριοθετείται και δεν προσδιορίζεται με τους όρους του άξονα αριστεράς και δεξιάς πλέον (Βενιζέλος, 2017). Η ακροδεξιά εθνικολαϊκίστρια υποψήφια για την προεδρεία της Γαλλίας, Μαρίν Λε Πεν, χρησιμοποιεί τσιτάτα που διαμηνύουν την «απελευθέρωση των Γάλλων από τις ελίτ» (Acton, 2017). Παρατηρείται λοιπόν η ίδια ρητορική από διαφορετική σκοπιά· κοινός παρονομαστής ο λαϊκισμός που με τη χρήση της μιντιακής γλώσσας επανηθικοποιεί, εγείρει συναισθήματα, πολώνει και επικοινωνεί την προσπάθεια για ανατροπή της δύναμης των θεσμών και της Πολιτείας.



Σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις και τις εκλογικές αναμετρήσεις σε τοπικό επίπεδο (βλέπε *Copeland* και *Stoke* που θα αναλυθούν εν συνεχεία), το Εργατικό Κόμμα υπό την ηγεσία του Jeremy Corbyn χάνει συνεχώς έδαφος, με τις είκοσι μια μονάδες να μεσολαβούν μεταξύ εκείνων και των προπορευόμενων Συντηρητικών. Το κόμμα βρίσκεται σε ιστορικά χαμηλά, που λόγω και των ιστορικών εξελίξεων στις ίδιες του τις δομές αλλά και της ιδιομορφίας του σύγχρονου ατόμου στο σύγχρονο φιλελεύθερο περιβάλλον, καθιστούν τη ρητορική Corbyn και Momentum μη αποτελεσματική, επομένως καταγράφεται μια ασυμφωνία μεταξύ της φράσης «ή ώρα των πολιτικών μας ιδεών έχει φτάσει» και των εκλογικών τάσεων, όπως αυτές καταγράφονται από τις δημοσκοπήσεις.



**Momentum** @PeoplesMomentum · 7 Δεκ 2016

"The way the Jobcentre treat people, it is no surprise people commit suicide." Truly tragic and appalling.

Μετάφραση από Αγγλικά



**Teen desperate for work took his life after being 'belittled' by Jobce...**

David Brown, 18 was under 'immense pressure' from the Department of Work and Pensions who were going to stop benefits unless he did more t...

[mirror.co.uk](http://mirror.co.uk)



6



88



50

Στην παραπάνω περίπτωση το framing του λόγου του κινήματος στηριζόμενο σε ηθική αξιολόγηση, εστιάζει στη συμπόνια και το θυμό. Προκαλεί θλίψη και θυμό στους αναγνώστες, αναδεικνύοντας εικόνα από μια ευχάριστη στιγμή του ατόμου που οδηγήθηκε στην αυτοκτονία. Δίχως να συνυπολογίζονται σειρά αιτιών που μπορεί να οδηγήσουν έναν άνθρωπο στις σύγχρονες κοινωνίες σε απόπειρα αυτοκτονίας, το Momentum χρησιμοποιώντας τακτική πολιτικού καταναλωτισμού και eco-chambers, εννοεί πως αποκλειστικός λόγος για την πράξη του νεαρού Βρετανού ήταν η συμπεριφορά του γραφείου ευρέσεως εργασίας.

Επίσης, αναδημοσιεύει ένα τραγικό γεγονός και καταγγέλει μια συμπεριφορά, συσχετίζοντάς τη με το θεσμικό σύστημα που οδηγεί τους πολίτες στην αυτοκτονία και για άλλη μια φορά δεν προσφέρει λύσεις. Λαϊκίζοντας και γενικεύοντας υπομονεύει τους θεσμούς και αμφισβητεί την αξιοπιστία των κοινωνικών μηχανισμών, ενώ υπόσχεται εμμέσως ανατροπή της δύναμης των θεσμικών οργάνων. Θα πρέπει να σημειωθεί πως η αναδημοσίευση προέρχεται από την tabloid εφημερίδα *Mirror* της Βρετανίας.



Σε ένα ακόμη παράδειγμα, εκμεταλλεζόμενο το κίνημα τη δυσμενή κατάσταση μιας γυναίκας που προχωρά σε αυτοκτονία, επιχειρεί τη διεκδίκηση πολιτικού οφέλους από το γεγονός αυτό. Επίκληση στο συναίσθημα και πρόκληση πάθους και οργής αντί πολιτικής επιχειρηματολογίας, εστιάζοντας σε μια ιστορία που κανείς δε γνωρίζει τις συνθήκες υπό τις οποίες η γυναίκα αυτή ζούσε και σκεφτόταν. Πολιτικοποιώντας το ανθρώπινο δράμα και χρησιμοποιώντας τα social media ως πλατφόρμα κινητοποίησης, ενισχύει το «κίνημα της αγανάκτησης» υπό την ομπρέλα των αφηρημένων εννοιών. Το δράμα αντικαθιστά τον πολιτικό λόγο και δημιουργούνται συνθήκες θεάματος που γοητεύουν το σύγχρονο άτομο σύμφωνα με τις θεωρίες που έχουν παρατεθεί και αναλυθεί σε προηγούμενο στάδιο του κειμένου.



Στην συγκεκριμένη δημοσίευση χρησιμοποιείται μια εικόνα ενός μικρού παιδιού που βρίσκεται εκτός κρεβατιού σε δημόσιο νοσοκομείο. Ήταν μια εξέλιξη που έκανε το γύρο των media και πήρε μεγάλες διαστάσεις· ακριβώς γι' αυτό όμως σημαίνει πως ήταν ένα μεμονωμένο γεγονός που δε συνηθίζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το Momentum επιχειρώντας να προκαλέσει πάθος, οργή και γενικότερα συναισθήματα στους χρήστες του διαδικτύου, προσπαθεί να αντιπολιτευτεί με όρους επικοινωνιακής ισχύος των εικόνων που δημοσιεύει. Γνωρίζοντας πως στον ηθικό κώδικα τα μικρά παιδιά καθίστανται ως τα πλέον ευάλωτα άτομα των κοινωνιών, προωθεί την εικόνα της πλήρους εγκατάλειψης ενός μωρού, στοχοποιώντας το δημόσιο σύστημα υγείας. Στην παρούσα φάση δε θα γίνει αξιολόγηση της κατάστασης του δημοσίου συστήματος υγείας της Βρετανίας, ωστόσο γίνεται η προσπάθεια για την αποκάλυψη των τεχνικών του framing της εικόνας του tweet. Και πάλι η προσφορά λύσεων απουσιάζει, ενώ ο καταγγελτικός λόγος κατέχει εξέχουσα θέση.



Στο εν λόγω κείμενο παρουσιάζεται και πάλι ο καταγγελτικός λόγος κατά ενός αμφιλεγόμενου πολιτικού του προέδρου των ΗΠΑ, Donald Trump. Ωστόσο, το γεγονός ότι ο συγκεκριμένος άνθρωπος είναι πρόεδρος ενός παραδοσιακού συμμάχου της Βρετανίας, καθιστά αδύνατη την απαγόρευση εισόδου του στη χώρα και τη διακοπή διπλωματικών σχέσεων με το κράτος που κυβερνά. Χωρίς να αξιολογηθεί η ποιότητα της πολιτικής του Trump, σκοπός είναι η διαπίστωση πως ο Corbyn ως αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης υιοθετεί λαϊκιστικό λόγο που δεν μπορεί να έχει εφαρμογή. Παρόλο που η παγκόσμια πολιτική σκηνή υπέστη σοκ από τη νίκη του Αμερικανού επιχειρηματία, γίνεται αποδεκτό από τους υπόλοιπους ηγέτες και διπλωμάτες πως θα πρέπει να προσαρμοστούν και να συνεχίσουν τις διπλωματικές σχέσεις με μια από τις ισχυρότερες χώρες του πλανήτη, διότι αυτή είναι η νέα πραγματικότητα. Είναι διαφορετικό να διατυπώνονται ενστάσεις, και διαφορετικό να τίθεται θέμα εισόδου του προέδρου των ΗΠΑ στη χώρα.

Momentum @PeoplesMomentum · 29 Jan  
ABSOLUTELY!

Act now:  
Petition [petition.parliament.uk/petitions/1719...](https://petition.parliament.uk/petitions/1719...)

Demos:  
London [facebook.com/events/3597328...](https://facebook.com/events/3597328...)  
Manchester [facebook.com/events/1178903...](https://facebook.com/events/1178903...)

Μετάφραση από Αγγλικά

*Donald Trump should **not** be welcomed to Britain while he **abuses** our shared values*

momentum

Jeremy Corbyn MP

13 112 96

Στο συγκεκριμένο tweet γίνεται λόγος πάλι για απαγόρευση εισόδου του Αμερικανού προέδρου στη Μεγάλη Βρετανία. Εδώ χρησιμοποιούνται τα εργαλεία των Νέων Μέσων σε υπερθετικό βαθμό. Παρατίθενται σύνδεσμοι (links) που οδηγούν σε ηλεκτρονική υπογραφή του αιτήματος αυτού, ενώ προσφέρονται και πληροφορίες για δια ζώσης διαδηλώσεις κατά της επίσκεψης Trump, οι οποίες οργανώνονται διαδικτυακά μέσω της πλατφόρμας του Facebook. Το framing διαμαρτυρίας που διαμορφώνεται στη ρητορική του κινήματος και του Jeremy Corbyn δημιουργεί μια σύγχυση σχετικά με την ταυτότητα του Labour Party, το οποίο από κόμμα εξουσίας και διακυβέρνησης μετατρέπεται σε ένα κίνημα διαμαρτυρίας. Χωρίς να επιχειρείται αξιολόγηση της επιθυμίας για διαμαρτυρία απέναντι στον Donald Trump, θα μπορούσε να αντιληφθεί κανείς πως το ρόλο αυτό αναλαμβάνουν συνήθως κινήματα ακτιβιστικά που δε σχετίζονται με κόμματα εξουσίας· τα τελευταία χρησιμοποιούν συνήθως θεσμικό λόγο για αμφισβήτηση άλλων πολιτικών πράξεων, ενώ ασκούν πιέσεις σε υψηλότερο πολιτικό επίπεδο για αλλαγές και διπλωματικές συζητήσεις και όχι ακτιβιστικές δράσεις τέτοιου τύπου.



Συνεχίζοντας στο θέμα της επίσκεψης του Donald Trump, το κίνημα αναδημοσιεύει μια χιουμοριστική προσέγγιση που προτείνει την παραμονή του Αμερικανού προέδρου στο αεροδρόμιο, μιας και προέρχεται από «*χώρα που προωθεί την τρομοκρατία*». Αφενός, πρόκειται για μια μη πολιτική πράξη, η οποία δε σχετίζεται με το Labour Party και το θεσμικό του ρόλο, αλλά ούτε και τον τρόπο με τον οποίο το Ηνωμένο Βασίλειο θα αντιμετώπιζε τον ηγέτη μιας οποιασδήποτε χώρας· οποιοσδήποτε και αν ήταν αυτός. Από τη στιγμή που ο ίδιος ο Jeremy Corbyn αρνείται την αντιμετώπιση του αρχηγού του ISIS με στοχευμένη επίθεση με τη χρήση drones (Swinford, Farmer, Maidment 2017), ενώ παράλληλα χρησιμοποιείται από το Momentum η ρητορική αυτή για τις ΗΠΑ, παρατηρείται πως καταγράφεται και πάλι μια ασυμφωνία μεταξύ του ρόλου των Labours ως αξιωματική αντιπολίτευση και της κινηματικής ρητορικής του Momentum που επιδιώκει την ιδεολογική επικράτηση εντός του κόμματος.

Ιδίως από τη στιγμή που υιοθετείται η παραπάνω άποψη που θέλει τις ΗΠΑ να προωθούν την τρομοκρατία, εμπλέκεται ο «αντισυστημικός» αντιδυτικός λόγος στη διαμόρφωση της πολιτικής του δεύτερου μεγαλύτερου κόμματος της Μεγάλης Βρετανίας, κάτι που έρχεται σε αντίθεση με την παράδοση του Κεντροαριστερού φορέα.

Η προσωπική αντιπάθεια για τον Αμερικανό πολιτικό βρίσκεται στο πλαίσιο του θεμιτού, ωστόσο δεν μπορεί ένα θεσμικό όργανο να οδηγείται σε γενικεύσεις και λόγο διαμαρτυρίας που θυμίζει προσωποποιημένη και εξατομικευμένη πολιτική δράση που τοποθετείται στη σφαίρα του γενικού και αφηρημένου λόγου διαμαρτυρίας και έλλειψης εμπιστοσύνης στους θεσμούς, όπως στην περίπτωση του Occupy, των Indignados, του Tea Party ή των «αγανακτισμένων».



Στο παραπάνω tweet εντοπίζουμε την προσωποποιημένη πολιτική επικοινωνία. Η φωτογραφία με ένα άλλο δημόσιο πρόσωπο μέσα σε ένα τρένο μας επικοινωνεί δύο μηνύματα. Αφενός τη στήριξη από ένα δημόσιο πρόσωπο και αφετέρου η μετακίνηση Corbyn με ένα «λαϊκό» μέσο μεταφοράς.



Η δεύτερη διαπίστωση δε μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως ο Corbyn επέλεξε το τρένο για επικοινωνιακούς λόγους, ωστόσο η αντίληψη του «ένας από εμάς» επικρατεί στο εν λόγω framing. Επίσης, η φράση του δημοσίου προσώπου «ένας από τους πιο αληθινούς πολιτικούς» ενισχύει την τακτική της προσωποποιημένης πολιτικής· ένας αληθινός, απλός και λαϊκός πολιτικός που λειτουργεί σαν εμάς· η ταύτιση των χρηστών με το πρόσωπο του Corbyn θα μπορούσε να ήταν ένας από τους στόχους του Momentum, δεδομένων των θεωριών περί προσωποποίησης της πολιτικής που παρατέθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο. Η πολιτική ως θέαμα με πρόκληση συναισθημάτων και όρους reality show βρίσκεται στο προσκήνιο σε αυτό το σημείο.



Χωρίς να υπάρχει πρόθεση για δαιμονοποίηση μιας ανθρώπινης κατάστασης, θα προχωρήσουμε στην ανάλυση ενός tweet που σχετίζεται και πάλι με την πολιτική ως θέαμα. Οι ακτιβιστές της φωτογραφίας μόλις έχουν παραγγείλει φαγητό και αυτό εντάσσεται στο framing της ταύτισης του χρήστη – θεατή με τους ανθρώπους του κινήματος. Οι πολιτικοί ακτιβιστές είναι «κάποιοι από εμάς που πείνασαν και θα αγοράσουν το φαγητό που αγοράζουμε κι εμείς όταν βρισκόμαστε σε μεγάλες παρέες και έχουμε πεινάσει» και αυτό επαναφέρει τη θεωρία του lifestyle politics. Η πολιτική ως θέαμα που προκαλεί την ταύτιση σε μια εποχή που η ταύτιση ως διαδικασία είναι δύσκολη για το σύγχρονο άτομο, όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενο στάδιο του παρόντος κειμένου.

Το πλαίσιο της ανάρτησης προβάλλει μια χαλαρή ατμόσφαιρα όπου οι ακτιβιστές δε διαφέρουν από απλούς πολίτες που δημοσιεύουν στα social media φωτογραφίες και καταστάσεις στις οποίες βρίσκονται· μια δραστηριότητα που δίχως την ύπαρξη των Νέων Μέσων δε θα υπήρχε ως σκέψη και ως τακτική πολιτικής επικοινωνίας.

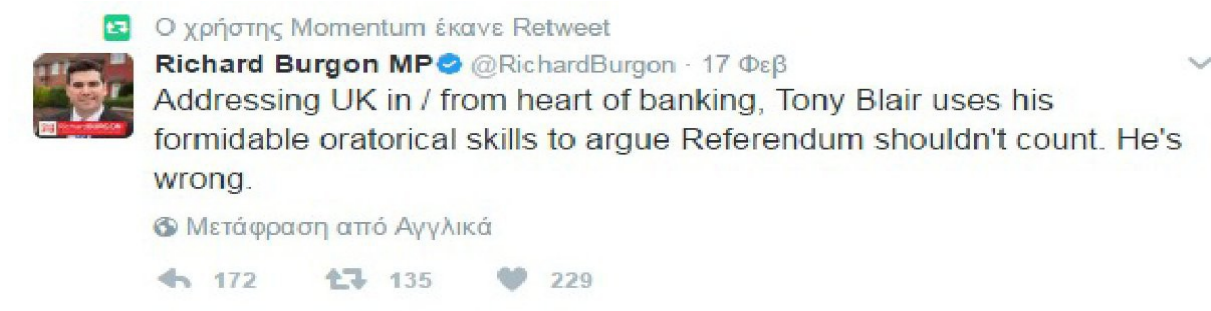


Στο εν λόγω tweet διαφαίνεται η ιδεολογική ασυνέπεια του Jeremy Corbyn και του Momentum σε σχέση με το Labour Party. Το τελευταίο υπήρξε ένα ανέκαθεν φιλοευρωπαϊκό κόμμα, ενώ υπό την ηγεσία του Corbyn η τάση αυτή άρχισε να φθίνει. Το κίνημα δεν έλαβε ποτέ ξεκάθαρη θέση υπέρ της παραμονής της Βρετανίας στην Ενωμένη Ευρώπη, τηρώντας μια ουδέτερη στάση και τονίζοντας πως στόχος είναι οι τοπικές εκλογές στην Ουαλία, τη Σκωτία, το Λονδίνο, το Μπρίστολ και άλλες περιοχές. Παρόλο που ο Κεντροαριστερός φορέας τασσόταν ανέκαθεν υπέρ των ευρωπαϊκών πολιτικών και των ενισχυμένων δεσμών μεταξύ της χώρας τους και της Ένωσης, η νέα ηγεσία ακολουθεί την ευρωσκεπτικιστική οπτική των τροτσικιστών Βρετανών (Mason, 2016). Ο Jeremy Corbyn απουσίαζε πολιτικά από το δημοψήφισμα σχετικά με την παραμονή ή μη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κάτι που φανέρωσε την αμφισβήτησή του απέναντι στην Ενωμένη Ευρώπη. Ύστερα από το δημοψήφισμα, υποστήριξε πως το Ηνωμένο Βασίλειο μπορεί να είναι και καλύτερα εκτός της Ένωσης, ενώ διεμήνυσε πως το κόμμα του δε δεσμεύεται για την ελεύθερη μετακίνηση των Ευρωπαίων πολιτών στη χώρα. Ο ίδιος και το Momentum υποστηρίζουν πως θα πρέπει να διεκδικηθούν ευμενέστεροι όροι για τη συμμετοχή της Γηραιάς Αλβιώνας στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, όμως να μην ισχύουν και τα αντίστοιχα προνόμια για τους Ευρωπαίους που θέλουν να ζουν και να εργάζονται στο νησί (Asthana, 2017). Επίσης, η νέα ηγεσία των Εργατικών μιλάει για «επαναπατρισμό της ισχύος» από τις Βρυξέλλες. Μια άποψη που βρίσκεται ενάντια στις αξίες και τα ιδανικά του Εργατικού κόμματος, του οποίου τις ευρωπαϊκές αξίες προσπάθησαν να υπερασπιστούν οι David Miliband, Tony Blair και Gordon Brown.

Οι τρεις επιφανείς Εργατικοί ξεκαθάρριζαν πως το Brexit θα αποτελεί μια μίζερη επιλογή «αυτοκτονίας» για τη χώρα, ενώ ο Blair καλούσε τους πολίτες σε ξεσηκωμό εναντίον της εξέλιξης αυτής. Ο Miliband εξήγησε πως αυτή η πράξη θα σήμαινε την απομάκρυνση από τους συμμάχους, ενδεχόμενη πρόκληση παγκόσμιας σύγχυσης και καταστροφή (Mason, 2016).

Ο Blair υποστήριξε πως είναι χρέος του να αλλάξει τη γνώμη των συμπολιτών του σχετικά με το ζήτημα της εξόδου της χώρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ τόνισε πως οι πολίτες οδηγήθηκαν σε ένα δημοψήφισμα δίχως να γνωρίζουν τους πραγματικούς όρους και τις συνέπειες του Brexit. Ο ίδιος χαρακτήρισε τη διαδικασία εξόδου επίπονη και για τις δύο πλευρές (Ευρώπη – Βρετανία), ενώ τα ευνοϊκά αποτελέσματα που προμηνύουν όσοι στάθηκαν υπέρ της εξόδου είναι απατηλά, σύμφωνα με τον ίδιο (BBC Politics, 2017). Ο Brown με τη σειρά του χαρακτήρισε πατριωτική την ψήφο υπέρ της παραμονής, καθώς σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον δεν υπάρχει άλλη επιλογή από τη συνεργασία με τις χώρες που συνορεύει το Ηνωμένο Βασίλειο για να ενισχυθεί το εμπόριο, η αγορά εργασίας, η προστασία του περιβάλλοντος και η αποτελεσματική αντιμετώπιση των αναδυόμενων ασιατικών και άλλων αγορών. Η επιλογή του Brexit χαρακτηρίστηκε από τον πρώην καγκελάριο και πρωθυπουργό της χώρας ως μια κίνηση απομόνωσης που ενισχύει τις αντιδραστικές δυνάμεις και οδηγεί στον οικονομικό προστατευτισμό, τον ξενοφοβικό απομονωτισμό και τον αντιμεταναστευτικό ρατσισμό (The Scotsman, 2016). Το παραπάνω tweet, λοιπόν, εντάσσεται στο event του δημοψηφίσματος για την παραμονή ή μη της Βρετανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι παράγοντες – δρώντες είναι οι πολίτες, οι πολιτικοί που τάσσονται υπέρ ή κατά της παραμονής, οι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα για το Labour Party υπό τη σκοπιά της παρούσας εργασίας είναι η νέα ηγεσία και το Momentum έναντι των τριών επιφανών Εργατικών που εξέφρασαν δημοσίως την άποψή τους επί του θέματος. Το framing του Momentum διατηρεί αποστάσεις από την ένθερμη υποστήριξη της παραμονής, στηρίζοντας την ευρωσκεπτικιστική οπτική του Corbyn, η οποία είναι σύμφωνη με τον προστατευτισμό που εκφράζει η τροτσικιστική αριστερά της χώρας, αλλά αντίθετη με την επικρατούσα πεποίθηση των σύγχρονων σοσιαλδημοκρατικών τάσεων των Labours.

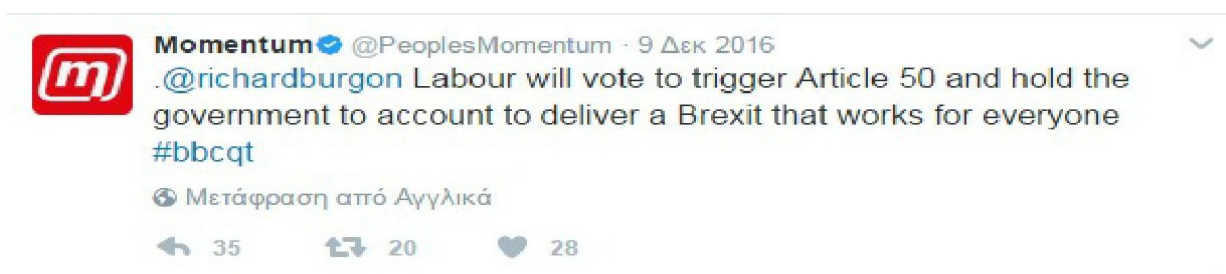
Ο λαϊκισμός που πλαισιώνει τη ρητορική «εμείς έναντι των άλλων» δε διαφέρει επί της ουσίας από την ευρωσκεπτικιστική και ξενοφοβική προσέγγιση των ακροδεξιών του UKIP και των υπερ-συντηρητικών αντιευρωπαϊστών βουλευτών των Συντηρητικών (Payne, 2016).



Στο παραπάνω retweet του Momentum, υπάρχει ειρωνική διάθεση έναντι του Tony Blair και της θέσης του υπέρ της παραμονής της χώρας στην Ένωση. Ως «συστημικός» που «απευθύνεται στους πολίτες μέσα από την καρδιά των τραπεζών» εμφανίζεται ως μια κακή φιγούρα -εντός ενός ηθικοποιημένου πλαισίου- που αξιολογείται αρνητικά για τη στάση του. Η επίθεση που εξαπολύεται κατά του πρώην ηγέτη των Εργατικών χρησιμοποιεί ως επιχείρημα το μέρος στο οποίο βρίσκεται ο ίδιος, κινητοποιώντας αρνητικά συναισθήματα και πάθος ενάντια στον ίδιο προσωπικά, αλλά αμφισβητώντας και το μήνυμά του παράλληλα. Αυτό συμβαίνει διότι στη σύγχρονη λαϊκιστική προσέγγιση το τραπεζικό σύστημα ισούται εκ των πραγμάτων με την ελίτ που εκμεταλλεύεται τους πολίτες. Χρησιμοποιώντας, λοιπόν, τις τακτικές του πολιτικού καταναλωτισμού (*political consumerism*), αξιοποιείται η ηθικολογική ιδεολογική πόλωση με σκοπό να χρησιμοποιηθούν με κατάλληλο τρόπο τα μηνύματα που απευθύνονται στο κοινό και να αποσπαστεί πολιτικό κέρδος από την πλευρά του Momentum· με άλλα λόγια πρόκειται για μια λαϊκιστική προσέγγιση που λειτουργεί στο ψηφιακό περιβάλλον των Νέων Μέσων και έχει ως κοινό στόχευση το μέρος του κατακερματισμένου κοινού που βρίσκεται σε σύγχυση σχετικά με την ιδεολογική του κατεύθυνση και τα αποτελέσματα των πολιτικών του επιλογών, αφού δεν εμπλέκεται σε μεγάλο βαθμό στις πολιτικές διαδικασίες και δεν ενημερώνεται σφαιρικά από πολλές και διαφορετικού τύπου πηγές, αλλά επιλέγει τη μονομερή και πολωμένη ενημέρωση που προσφέρει το Momentum, σύμφωνα με τις μετρήσεις που έχουν παρατεθεί σε πρωτότερο σημείο της εργασίας.



Στο εν λόγω retweet γίνεται εμφανής και πάλι η ασυνέπεια μεταξύ της πολιτικής στάσης των Εργατικών και της ηγετικής ομάδας. Αυτό που γίνεται ξεκάθαρο είναι πως η ηγετική ομάδα τηρεί στάση υπέρ του Brexit και δεν πρόκειται να εμποδίσει την ενεργοποίηση του Άρθρου 50 για τις διαδικασίες εξόδου. Το framing του λόγου εντάσσει τους Εργατικούς σε μια διαδικασία ως υπερασπιστές αυτής, ωστόσο με τη φράση «όμως δε θα παραδώσουμε στην κυβέρνηση λευκή επιταγή» δίδεται η εντύπωση πως οι Βρετανοί σοσιαλδημοκράτες θα χαράζουν τη δική τους πορεία, πάντοτε προς την κατεύθυνση της έγκρισης της διαδικασίας της εξόδου της χώρας.



Υπό τη χρήση της ομπρέλας των γενικών και αφηρημένων εννοιών, το Momentum αναμεταδίδει πως οι Εργατικοί θα «ελέγχουν την κυβέρνηση για να προχωρήσει σε ένα Brexit που θα δουλεύει για όλους». Λαϊκιστική και γενικευμένη πρόταση που συνεχίζει να καθιστά την ηγετική ομάδα των Labours συνοδοιπόρους των Conservatives και του UKIP που τάσσονται υπέρ της εξόδου της χώρας. Το Brexit ως πράξη απομονωτισμού χαρακτηρίζει το ξενοφοβικό UKIP, τους υπερσυντηρητικούς πολιτευτές των Tories, αλλά και την τροτσικιστική ομάδα των Εργατικών. Το framing που καθιστά τους Ευρωπαίους ως τους κακούς τεχνοκράτες που «αποφασίζουν για εμάς» χαρακτηρίζει και την ακροδεξιά, αλλά και την ακροαριστερά στη συγκεκριμένη περίπτωση. Η τάση αυτή χαρακτηρίζει τη νέα εποχή στην πολιτική έκφραση, όπου ο άξονας αριστεράς – δεξιάς παύει να έχει ισχυρή αξία και περνάμε στη φάση «αντισυστημικών - συστημικών»· ουσιαστικά πρόκειται για το νέο δίπολο λαϊκιστών και μη (Βενιζέλος, 2017).



Στο παραπάνω retweet παρατηρούμε και πάλι μια ασυνέπεια στη ρητορική του Jeremy Corbyn, την οποία υπερασπίζεται το κίνημα του Momentum. Ο Corbyn θεωρεί ευχάριστα νέα την ήττα που υπέστη η κυβέρνηση σχετικά με το ζήτημα των ευρωπαϊών πολιτών που διαβιούν στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ο ίδιος επικαλείται καλύτερους όρους και διασφάλιση των δικαιωμάτων των Ευρωπαίων της χώρας, ωστόσο σε δηλώσεις του που παρατέθηκαν νωρίτερα ο δε φαίνεται να έχει τον ίδιο ζήλο για το εν λόγω θέμα.

Στις δηλώσεις του μιλάει για περιορισμό της ελεύθερης μετακίνησης και πως το κόμμα του δε θα επιμείνει στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης που ζουν κι εργάζονται στη χώρα, ενώ στο tweet χρησιμοποιεί διαφορετική ρητορική.

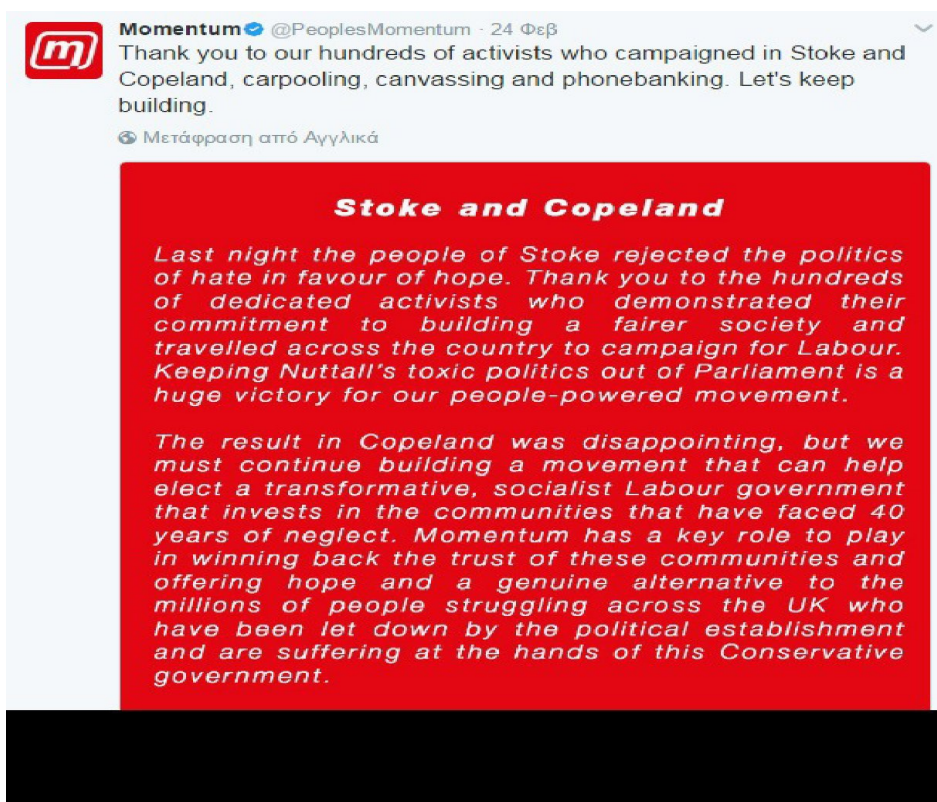
Στο παρόν framing η συντηρητική κυβέρνηση εμφανίζεται ως ηττημένη σε ένα παιχνίδι ισχύος, από το οποίο το Momentum και ο Corbyn προσπαθούν να επωφεληθούν, παρόλο που διατηρούν την ίδια στάση με τους Συντηρητικούς. Με όρους νικητή και ηττημένου, η πολιτική ως θέαμα βρίσκεται και πάλι στο προσκήνιο (Lasch, 1991). Σύμφωνα με έρευνα του ινστιτούτου YouGov, το 45% των ψηφοφόρων των Εργατικών θα προτιμούσαν το κόμμα τους να υποσχόταν μια αποτροπή του Brexit, ενώ το 61% υποστήριξε την παραμονή της χώρας έναντι του 33% που υποστήριξε την έξοδο. Μεγάλο ποσοστό του 33% αποδίδεται στη θολή στάση του Corbyn σχετικά με τη στάση που θα έπρεπε να κρατήσουν οι ψηφοφόροι του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος (Kentish, 2017).

Τα επόμενα tweets αφορούν το event των τοπικών εκλογών του Stoke και του Copeland. Δύο τοπικές εκλογές στις οποίες διαφάνηκε η μείωση των Εργατικών ψηφοφόρων, η οποία συνοδεύτηκε από στοχευμένο framing από την πλευρά του Momentum, και με βάση το οποίο επιχειρήθηκε μια επικοινωνιακή διαχείριση που στηρίχθηκε στα eco-chambers, στην επίκληση στο συναίσθημα και τον «αντισυστημικό» λαϊκιστικό λόγο. Στο Copeland οι Εργατικοί σημείωσαν την πρώτη τους ήττα από το 1935, ενώ στο Stoke, που διατηρούν από το 1950, επικράτησαν με μειωμένα ποσοστά κατά 2,2% και αρκετές χιλιάδες λιγότερες ψήφους.

Το Copeland, λοιπόν, ως ένα παραδοσιακά Εργατικό προπύργιο χάνει την εμπιστοσύνη του προς την ηγεσία των σοσιαλδημοκρατών, αφού ο επικεφαλής έχει εκφράσει αντιρρήσεις σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα της χώρας, την ίδια ώρα που στην περιοχή απασχολούνται περί τις 10.000 εργαζόμενοι σε πυρηνικό εργοστάσιο (Personnel Today, 2010). Στο Stoke η επικράτηση του Labour Party έγινε πραγματικότητα για δύο λόγους: αφενός η περιοχή χαρακτηρίστηκε ως η πρωτεύουσα του Brexit, αφού σημειώθηκε το μεγαλύτερο ποσοστό υπέρ της αποχώρησης. Δεδομένου ότι ο

ηγέτης των Labours διατήρησε θολή στάση με τάση προς υπεράσπιση της εξόδου της χώρας από την Ένωση, απέσπασε ψήφους διαμαρτυρίας που στην περιοχή πλειοψήφησαν και στο δημοψήφισμα. Αφετέρου, η προεκλογική εκστρατεία του φανατικά υπερασπιζόμενου της εξόδου, UKIP, ήταν κάκιστη αφού σημειώθηκαν επικοινωνιακά λάθη από τον τοπικό εκπρόσωπο και ηγέτη του κόμματος, Paul Nuttall, αμφισβητήθηκε η αξιοπιστία του κόμματος από βασικό χρηματοδότη του, ενώ σημειώθηκαν και δύο παραιτήσεις τοπικών συμβούλων (Cordon, 2017).

Παρά τη ρητορική του Jeremy Corbyn και του Momentum σχετικά με τη δυναμική του κόμματος και την αγανάκτηση του κόσμου με το σύστημα και τη στροφή των ψηφοφόρων προς τη ριζοσπαστική Αριστερά, κάτι τέτοιο φαίνεται να μην ισχύει, αφού και σύμφωνα με τα λόγια του Keir Starmer, υπευθύνου των Εργατικών για το Brexit, δεν υπάρχει σαφήνεια ως προς το τι διεκδικεί το κόμμα εν τέλει (Stewart, 2017). Παράγοντες – δρώντες στις συγκεκριμένες τοπικές εκλογές είναι οι τοπικοί υποψήφιοι των κομμάτων, τα ίδια τα κόμματα και οι πολιτικές που προωθούν, καθώς και οι ψηφοφόροι· στην προβολή του θέματος από το Twitter του Momentum, οι δρώντες είναι ο Jeremy Corbyn, το Momentum, οι χρήστες του Twitter και οι ψηφοφόροι.



Στη συγκεκριμένη ανακοίνωση του Momentum παρατηρεί κανείς πως το framing του λόγου τους είναι πλήρως στοχευμένο και σχηματοποιημένο με βάση το σύστημα αξιών και το γενικόλογη «αντισυστημική» τους προσέγγιση. Σχετικά με το Stoke, αναφέρουν πως οι πολίτες «*απέρριψαν τις πολιτικές του μίσους για χάρη της ελπίδας*». Σαφώς και η καμπάνια του ξενοφοβικού UKIP χαρακτηρίζεται από στοιχεία μίσους, ωστόσο η παρούσα εργασία δεν αξιολογεί το ακροδεξιό αυτό κόμμα, αλλά τους Εργατικούς του Corbyn και το κίνημα Momentum. Η «*δικαιότερη κοινωνία*» απηχεί την αντίληψή τους για τη μη δίκαιη κατάσταση που επικρατεί στη χώρα, ενώ εννοείται πως οι ίδιοι θα μπορέσουν να φέρουν μια τόσο δυναμική και ριζοσπαστική αλλαγή που θα καταστήσει τη Μεγάλη Βρετανία μια «*δίκαιη*» χώρα που εγγυάται την απόλυτη ισορροπία για όλους. Βεβαίως, πέρα από το δυνητικό τους λόγο, κανείς δεν μπορεί να εντοπίσει στα social media και την ιστοσελίδα του κινήματος με ποιούς τρόπους και πολιτικές θα γίνει κάτι τέτοιο πραγματικότητα. Με τη χρήση των συνθημάτων αυτών και μέσω των μεταφορών (βλ. «*χτίσιμο δικαιότερης κοινωνίας*») το κίνημα εστιάζει την προσοχή του αναγνώστη σε ο,τι θα μπορούσε να σημαίνει θρίαμβο για το κόμμα και τις ριζοσπαστικές πολιτικές που ευαγγελίζεται ο ηγέτης του, ενώ αποσιωπάται το γεγονός ότι τα ποσοστά των κεντροαριστερών μειώθηκαν κατά 2,2% και οι ψηφοφόροι που τους εμπιστεύθηκαν ήταν πολύ λιγότεροι. Επίσης, για προφανείς λόγους δε γίνεται αναφορά στις φτωχές πολιτικές εκστρατείες του UKIP και των Συντηρητικών. Θα πρέπει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο πως δεν παραγνωρίζεται η νίκη του κόμματος, ωστόσο γίνεται προσπάθεια να αντιληφθούμε τι προωθεί και τι αποκρύπτει το κίνημα μέσω του framing που κάνει στο λόγο του στα Νέα Μέσα. Σχετικά με το παραδοσιακά Εργατικό Copeland, το κίνημα εστιάζει στην «*περιφρόνηση των κατοίκων εδώ και σαράντα χρόνια*», ενώ στοχοποιείται το «*πολιτικό σύστημα*» για την απογοήτευση των κατοίκων. Επιπροσθέτως επιμένουν πως είναι η ώρα για να προωθηθεί μια «*μεταμορφωτική σοσιαλιστική κυβέρνηση Εργατικών*». Το παράδοξο που επισημαίνει την ιδεολογική προσήλωσή τους αλλά και τη σύγχυση σε σχέση με την πραγματικότητα στη βρετανική κοινωνία είναι πως δεν αναγνωρίζουν λάθη στη ρητορική, το framing και τη στρατηγική των ίδιων και του Corbyn. Αποσιωπούν το γεγονός της ήττας του κόμματος για πρώτη φορά από το 1935 στην περιοχή, ενώ εστιάζουν σε ένα γενικό «*αντισυστημικό*» λόγο που επικαλείται τις δυσμένειες στην καθημερινότητα των κατοίκων, προσπαθώντας να προκαλέσουν συναισθήματα οργής αλλά και συμπόνιας για τους τελευταίους. Με βάση τις θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί σε προηγούμενα στάδια της εργασίας, μπορεί κανείς να εντοπίσει το eco-chamber περιβάλλον στο οποίο επικοινωνούνται τα παραπάνω μηνύματα, η ιδεολογική πόλωση που απορρίπτει τα πραγματικά γεγονότα και που στηρίζεται στο φαντασιακό των μελών του κινήματος, ενώ παρατηρείται και το ναρκισσιστικό στοιχείο, σύμφωνα με τη θεωρία του Christopher Lasch.



Επικοινωνώντας συνεχώς πως επιθυμούν να «μεταμορφώσουν» τους Εργατικούς και να προωθήσουν αποκλειστικά μια σοσιαλιστική πολιτική, δίχως να συνυπολογίζουν τους ιδεολογικούς πυλώνες της σύγχρονης σοσιαλδημοκρατίας και της κεντροαριστεράς, δείχνουν να έχουν ισχνή αφοσίωση στις αξίες και τα ιδανικά του κόμματος που θέλουν να εκπροσωπήσουν. Κατά την ανοδική τους πορεία χρησιμοποιούν τους ίδιους τους ψηφοφόρους των Εργατικών για να καταστρέψουν τις δομές του φορέα που εκπροσωπούν, ώστε να καταφέρουν μεγαλύτερη επιρροή και επικράτηση έναντι των άλλων τάσεων στον πολυσυλλεκτικό θεσμό των Labours (Lasch, 1991).

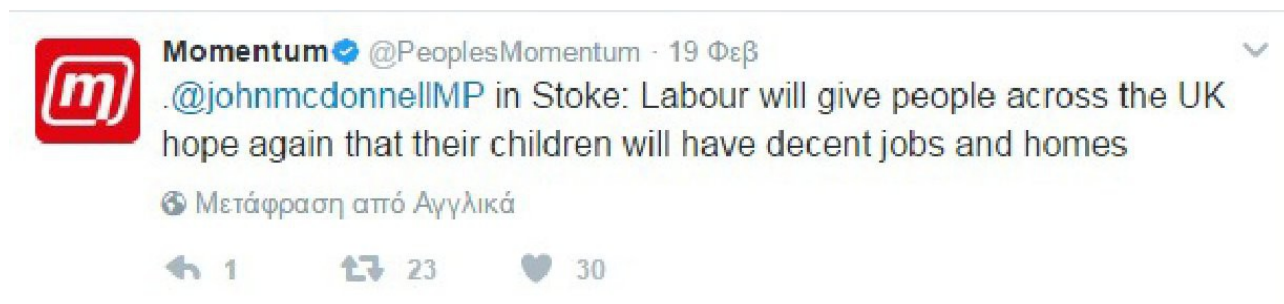


Στην παραπάνω αναδημοσίευση από το λογαριασμό του επικεφαλής, το Momentum υπενθυμίζει πως στο Stoke οι Labours σημείωσαν εκλογική επικράτηση. Και πάλι, αναλογιζόμενοι τις προηγούμενες αναφορές και το συγκεκριμένο, το framing εστιάζει στο «θρίαμβο» χωρίς να αξιολογούνται τα δεδομένα των εκλογικών αποτελεσμάτων και η μείωση των ποσοστών του κόμματος. Σύμφωνα με τον Christopher Lasch, όταν η διαμόρφωση πολιτικών σχετίζεται με την πρόκληση εντυπώσεων και θαυμασμού, τότε οι εντυπώσεις υπερκαλύπτουν τα πραγματικά επιτεύγματα, ενώ χάνεται η προσέγγιση της αντικειμενικότητας και επικρατεί η επισφάλεια· φαινόμενο που παρατηρείται στα eco-chambers, στην προσωποποιημένη πολιτική και στην ιδεολογική πόλωση που ενισχύονται από τη χρήση των Νέων Μέσων. Ο ίδιος υποστηρίζει πως τα δημόσια πρόσωπα στις σύγχρονες κοινωνίες της πληροφορίας και της σύγχυσης, λόγω και της συνθήκης που θέλει την πολιτική να είναι ένα θέαμα πια, ασχολούνται με την προβολή ενός εαυτού αποφασιστικού που κατέχει ισχύ και μπορεί να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε κρίση, εστιάζοντας στην προβολή παρά στην επαφή με την πραγματικότητα (Lasch, 1991).



Και σε αυτήν την περίπτωση το Momentum αλλά και ο Jeremy Corbyn συνεχίζουν να επικαλούνται τις προηγούμενες ηγεσίες και κυβερνήσεις για την εκλογική τους ήττα. Αποδίδοντας ευθύνες στις προηγούμενες πολιτικές, αποφεύγουν να αντιμετωπίσουν την πραγματικότητα· η γενικόλογη «αντισυστημική» ατζέντα δεν απέφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα. Εφόσον, λοιπόν, οι ριζοσπαστικές πολιτικές του νέου επικεφαλής έχουν απήχηση στους πολίτες και εφόσον διαφέρουν σε τόσο μεγάλο βαθμό από τις προηγούμενες που εφαρμόστηκαν από το Εργατικό κόμμα, τίθεται το ζήτημα της αποτυχίας για πρώτη φορά από το 1935. Αφού οι καταστροφικές πολιτικές ήταν αυτές των προηγούμενων ηγεσιών, η νέα οπτική που επικαλείται ο Corbyn θα έπρεπε να σημειώσει μεγάλα ποσοστά αποδοχής και να σημειωθεί εκλογική νίκη. Παρατηρεί κανείς και πάλι πως το framing των tweets λειτουργεί στο πεδίο των eco-chambers και της ιδεολογικής εμμονής που απορρίπτει την πραγματικότητα, όπως αυτή καταγράφηκε στις εκλογές. Η επίθεση στους θεσμούς και το πολιτικό σύστημα από την αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης της Βρετανίας δε συνάδει με τη θέση του, καθώς ο ίδιος καταλαμβάνει μια θεσμική και «συστημική» θέση του δεύτερου μεγαλύτερου πολιτικού οργανισμού της χώρας, ο οποίος έχει κυβερνήσει για πολλά χρόνια και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρείται «αντισυστημική» δύναμη. Στο πλαίσιο του λαϊκισμού ο Corbyn και το Momentum αποδίδουν μια ταυτότητα στο κόμμα, ξένη προς τις ίδιες του τις αξίες και τη ρητορική που ακολουθούσε έως τώρα.

Η σοσιαλδημοκρατική προσέγγιση ενός δυνητικά κυβερνώντος κόμματος δε σχετίζεται με τις κινηματικού τύπου δηλώσεις διαμαρτυρίας· ουσιαστικά ένας συστημικός θεσμός επιτίθεται στο «σύστημα» εντός του οποίου υπάρχει και δρα. Σε αυτήν την περίπτωση οι σχηματικές αξιολογήσεις του πομπού δεν επικοινωνούν με το σύστημα αξιών των πολιτών, αλλά στοχεύουν στη συσπείρωση των κομματικών μελών, λειτουργώντας σε περιβάλλον απομόνωσης από τις εξελίξεις στο ευρύτερο εκλογικό σώμα. Οι στερεοτυπικές αναφορές και η χρήση συγκεκριμένων μεταφορών και φράσεων αποτελούν τα εργαλεία της πλαισίωσης του λόγου στα παραπάνω tweets.



Στην παραπάνω ανάρτηση το κίνημα αναμεταδίδει την άποψη του βουλευτή John McDonnell που διαμηνύει -στηριζόμενος στα εκλογικά αποτελέσματα του Stoke- πως οι Εργατικοί θα «επαναφέρουν την ελπίδα πως τα παιδιά των πολιτών θα έχουν και πάλι αξιοπρεπείς δουλειές και σπίτια». Μια διατύπωση γενικευμένης ελπίδας που δε σχετίζεται με την καταγεγραμμένη εκλογική επιρροή του κόμματος και που δε στηρίζεται στην πραγματικότητα της σύγχρονης μεταμοντέρνας βρετανικής κοινωνίας. Υπό την ομπρέλα των αφηρημένων εννοιών, κατά Earl και Kimport, επιχειρείται η δημιουργία της εντύπωσης της σωτήριας επέμβασης της νέας ηγεσίας των Labours, οι οποία μπορεί να ανατρέψει τη σύγχρονη πραγματικότητα. Σε μια εποχή που επικρατεί ο επαγγελματικός ανταγωνισμός και η πληθώρα εργασιακών ευκαιριών αλλά και αυξημένες απαιτήσεις σχετικά με τα προσόντα των νέων εργαζομένων, το σύνθημα αυτό φαίνεται να αποσυνδέεται από τη σύγχρονη μεταμοντέρνα κατάσταση όπου η εξατομικευμένη εμπειρία και ο ατομικισμός έχουν δεσπόζουσα θέση στη διαδικασία διαμόρφωσης της ταυτότητας του σύγχρονου ανθρώπου, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία του παρόντος κειμένου.

## Περιορισμοί

Σε αυτό το σημείο κρίνεται θεμιτό να παρουσιαστούν οι περιορισμοί που χαρακτηρίζουν το παρόν κείμενο. Αρχικά, θα πρέπει να τονιστεί πως μέσω του εν λόγω συγγράματος δεν επιχειρείται η καταγραφή μιας γενικής και απόλυτης αλήθειας, καθώς το κείμενο αποτελεί μια κατάθεση της οπτικής γωνίας του συγγραφέα που βασίζεται σε μια σειρά θεωριών. Επιχειρήθηκε η μελέτη του framing του λόγου του κινήματος αποκλειστικά στο Twitter για λόγους φύσης της πλατφόρμας αλλά και οικονομίας λέξεων και χρόνου, μιας και πρόκειται για διπλωματική εργασία μεταπτυχιακού προγράμματος και όχι διδακτορική διατριβή ή άλλου είδους σύγγραμμα. Για τους ίδιους λόγους εξετάστηκαν χίλια tweets εκ των οποίων αξιοποιήθηκαν τα τριανταδύο, μιας και θεωρήθηκε πως ήταν πιο αξιοποιήσιμα σε σχέση με τα υπόλοιπα, ενώ ήταν πρακτικά αδύνατο να συμπεριληφθούν παραπάνω αντικείμενα προς αξιολόγηση λόγω έκτασης της εργασίας. Επιπροσθέτως, την εργασία διαπνέει μια κριτική σκοπιά καθώς κρίθηκε ως πιο ενδιαφέρουσα στάση να μην παρατεθεί μια στεγνή και ουδέτερη καταγραφή γεγονότων, αλλά να γίνεται η ανάληψη της ευθύνης από τον γράφοντα για όσα αναφέρονται στο κείμενο και για τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν. Ακόμη, αξίζει να τονιστεί πως ο Jeremy Corbyn και τα μέλη του Momentum κρίνονται σε επίπεδο θεσμικό σε σχέση με τη θέση που κατέχουν σε συγκεκριμένο πολιτικό οργανισμό. Η εργασία δεν έχει ως στόχο την απαξίωση της αριστερής ή οποιασδήποτε ιδεολογίας ούτε και του προσώπου του πολιτικού και των μελών του κινήματος, αλλά την ανάδειξη της μη συσχέτισης των αξιών του Momentum και του Corbyn με το θεσμό που εκπροσωπούν. Θα πρέπει να συμπεριληφθεί στους περιορισμούς πως και ο ίδιος ο γράφων φέρει τις δικές του απόψεις, ιδέες, αξίες, framing, κοσμοαντίληψη και προσεγγίσεις που σε καμία περίπτωση δε σημαίνει πως αυτές είναι εγγενώς ιδανικές και εξαιρετικές για την κοινωνία των πολιτών. Ακόμη, η δομή της εργασίας ήταν με τέτοιο τρόπο καταμερισμένη, εφόσον κρίθηκε πως δεν υπήρχε αποτελεσματικότερος τρόπος να παρατεθούν τα ιστορικά στοιχεία και οι συνθήκες που επικρατούν σε σχέση με το σύγχρονο άτομο, την ταυτότητά του και τις πολιτικές του πρακτικές σε συνδυασμό και παράλληλα με την κατά περίπτωση μελέτη των δειγμάτων. Τέλος, σημειώνεται πως όροι που αναφέρονται σε ιδεολογικές προσεγγίσεις και τάσεις, όπως «τροτσκισμός», «κεντροαριστερά», «σοσιαλδημοκρατία», «νεοφιλελευθερισμός», «κομμουνισμός» θεωρούνται εκ προοιμίου γνωστές, καθώς για λόγους οικονομίας λέξεων δεν υπάρχει η δυνατότητα για ανάλυση της κάθε ιδεολογίας από τις παραπάνω, ενώ πρόκειται και για κείμενο που απευθύνεται σε γνώστες των βασικών πολιτικών όρων.

## Συμπεράσματα

Με βάση τη βιβλιογραφική επισκόπηση και τη μελέτη των αναρτήσεων του κινήματος Momentum στο Twitter, θα μπορούσε κανείς να αντιληφθεί πως πλέον στην πολιτική οι επικοινωνιακές στρατηγικές είναι πλήρως συμμορφωμένες με τις τάσεις που επικρατούν λόγω της ανάδειξης των Νέων Μέσων. Σύμφωνα με τις θεωρίες που χρησιμοποιήθηκαν αρκετοί πολίτες αντιμετωπίζουν δυσκολία διευκρίνησης των στόχων και των κινήτρων της πολιτικής τους δράσης, ενώ στο χώρο της εργατικής κεντροαριστεράς το πρόβλημα φαίνεται να είναι μείζον λόγω της εντυπωσιακής μείωσης της εργατικής τάξης και των αξιών αυτής. Στο σύγχρονο μεταμοντέρνο περιβάλλον είναι δυσδιάκριτος ο ιδεολογικός διαχωρισμός με βάση τις κοινωνικές τάξεις, ενώ θα μπορούσε να πει κανείς πως τα εργατικά ιδεώδη βρίσκονται σε φθίνουσα πορεία ήδη εδώ και πενήντα χρόνια, λόγω της μεταβολής των δυτικών κοινωνιών από βιομηχανικές σε μεταβιομηχανικές. Το νεοφιλελεύθερο οικονομικό μοντέλο έχει επηρεάσει τη διαδικασία διαμόρφωσης ταυτότητας του ατόμου με τον ατομικισμό και την εξατομικευμένη εμπειρία να ενισχύονται και με την παρουσία των ψηφιακών Νέων Μέσων, ενώ ο καταναλωτισμός παρατηρείται σε διάφορες εκφάνσεις της σύγχρονης ζωής· μεταξύ αυτών και στην πολιτική, εξ' ου και ο όρος που χρησιμοποιήθηκε· *πολιτικός καταναλωτισμός*. Φαίνεται πως το Momentum ως ένα κοινωνικο-πολιτικό κίνημα επιχειρεί να κινεί τα πάθη για να επιτύχει τους πολιτικούς του στόχους, δίχως αυτό να σημαίνει πως ξεφεύγει από το σύγχρονο πρόταγμα που ακολουθούν οι πολιτικές ομάδες πλέον. Η αξιοποίηση του συναισθήματος και η εξατομικευμένη συλλογική δράση είναι δύο χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν την πολιτική δράση των σύγχρονων πολιτών. Σε πολωμένα περιβάλλοντα με χαρακτηριστικά eco-chambers και εκμεταλλεζόμενα την καταναλωτική κουλτούρα, κινήματα όπως το Momentum προχωρούν σε αξιοποίηση μεθόδων στοχευμένης επικοινωνίας μηνυμάτων μέσω της χρήσης των νέων τεχνολογιών, επιβεβαιώνοντας την κουλτούρα της προσωποποιημένης επικοινωνίας που αγγίζει και το πεδίο της πολιτικής συνείδησης. Σε επίπεδο περιεχομένου και framing των αναρτήσεων του κινήματος στο Twitter, παρατηρήθηκε μια ασυνέπεια σε σχέση με τις προβαλλόμενες πραγματικότητες και την επικρατούσα κατάσταση. Εξετάζοντας τα μηνύματα που παρουσιάζουν τον Jeremy Corbyn και τις πολιτικές του ιδέες ως επικρατούσες στο Ηνωμένο Βασίλειο, θα μπορούσε κανείς να έρθει αντιμέτωπος με τη διάσταση που υπάρχει μεταξύ αυτής της θεώρησης και της πραγματικότητας όπως αυτή διαμορφώνεται από τις δημοσκοπήσεις. Οι ακτιβιστές του κινήματος χρησιμοποιώντας το γενικό και αφηρημένο πρόταγμα του αντισυστήματος προσπαθούν να έχουν επιρροή επί των κινηματικών αριστερών που μέσω των σύγχρονων τεχνολογιών επικοινωνίας βρίσκονται σε μια φαντασίωση, η οποία τους οδηγεί στη σκέψη πως οι ιδέες τους είναι γενικώς αποδεκτές και εφαρμόσιμες.

Θα πρέπει σε αυτό το σημείο να τονιστεί πως το φαινόμενο αυτό παρατηρείται σε όλες τις καμπάνιες των σύγχρονων πολιτικών κομμάτων και προσώπων και πως δε χαρακτηρίζει μονάχα την αριστερή προσέγγιση του Momentum, αλλά όλες τις ιδεολογίες και τάσεις. Το ψηφιακό περιβάλλον λειτουργεί ως εργαλείο κινητοποίησης για πολιτικούς, θρησκευτικούς, κοινωνικούς και άλλους λόγους. Ωστόσο, επειδή στην παρούσα εργασία μελετήθηκε το framing στο λόγο του Momentum και πώς αυτό λειτουργεί και επηρεάζει και επηρεάζεται από την πολιτική δράση των σύγχρονων πολιτών, υπήρξε εστίαση μονάχα στη συγκεκριμένη περίπτωση. Πέραν, όμως, των εξελίξεων στις μεταμοντέρνες κοινωνίες και στον τρόπο που εκφράζονται οι πολιτικές και άλλες ταυτότητες των ατόμων, ένας ακόμη λόγος ιδεολογικής επικράτησης του τροτσκιστή Corbyn και του Momentum στους Labours ήταν τα λάθη των Tony Blair και Gordon Brown που συνέδεσαν το όνομά τους με συντηρητικές πολιτικές και πολεμικές συγκρούσεις αφενός και οικονομική αποτυχία αφετέρου. Επιπροσθέτως, οι κακές πολιτικές επιλογές σε συνδυασμό με την εχθρικήτητα των τελευταίων προς τις πιο αριστερές φωνές του κόμματος, δημιούργησε μια τάση αμφισβήτησης των κεντροαριστερών και κεντρώων τάσεων και υποστήριξη πιο ριζοσπαστικών ιδεών που είχαν περιθωριοποιηθεί τα τελευταία χρόνια και επανέκαμψαν με σχεδόν εκδικητικές προθέσεις. Παρόλα αυτά, η ακραία αριστερή ρητορική του Momentum και του Corbyn, ο λαϊκισμός, αλλά και ο ευρωσκεπτισμός που τους χαρακτηρίζει, έρχονται σε αντίθεση με τις αξίες, την ιστορία και το ευρύ κοινό -πέραν των μελών- των Labours. Εάν οι νέοι υποστηρικτές του κινήματος και του τροτσκιστή επικεφαλής γνώριζαν την ιστορία του κόμματος, θα γνώριζαν πως κάθε προσπάθεια για ριζοσπαστική πολιτική από το Labour Party οδηγήθηκε στο κενό και προκάλεσε καταστροφικά εκλογικά αποτελέσματα. Τα προσωπικά κριτήρια που στηρίζονται στην προσωποποίηση της πολιτικής δεν επιτρέπουν στους υποστηρικτές του Corbyn και του Momentum να αντιληφθούν πως το κεντροαριστερό Εργατικό κόμμα είναι ένας συστημικός φορέας εξουσίας που κυβερνά εν' αλλάξ με τους Tories μια συντηρητική χώρα με παραδοσιακές αξίες και έντονη τραπεζική και επιχειρηματική δραστηριότητα που κατατάσσει τον τόπο αυτό ανάμεσα στους πλέον φιλελεύθερους του πλανήτη, όπου κάθε προσπάθεια προστατευτισμού και κομμουνιστικής κοσμοαντίληψης δε βρίσκει σημεία εφαρμογής με την πραγματικότητα. Τα χαρακτηριστικά της σύγχρονης εμπλοκής με την πολιτική που στηρίζονται στα Νέα Μέσα επιτρέπουν μια θόλωση της αντίληψης της γενικής πραγματικότητας, λόγω της πόλωσης και των κλειστών κυκλωμάτων επικοινωνίας, παρόλο που το διαδίκτυο αποτελεί ένα εργαλείο που μπορεί να διευρύνει τους ορίζοντες. Σύμφωνα με τις παραπάνω θεωρίες και τη μελέτη των παραδειγμάτων, πολλές φορές παρατηρούνται αντίθετα αποτελέσματα όπου αναδεικνύουν πολιτικά πρόσωπα των οποίων οι ατζέντες είναι γενικές και αόριστες, αλλά επικοινωνούν πως βρίσκονται απέναντι στο «σύστημα» κινητοποιώντας πάθη και προσωπικά κριτήρια εμπλοκής στις πολιτικές εξελίξεις.

## Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Ξενάκη, Κ., *Η «αυλή» του Κόρμπιν τον κρατά ζωντανό*. Αθήνα: Τα Νέα.

Acton, G., (2017). *Le Pen says it's time to free French people from 'arrogant elite'*. CNBC (έγγραφο επισκεφθέν 24/04/2017).

Albertazzi & D. McDonnell (Eds.), *Twenty-first century populism: The spectre of Western European democracy*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.

Asthana, A., Mason, R., Stewart, H., (2016). *Tony Blair: 'I express more sorrow, regret and apology than you can ever believe'*. The Guardian (έγγραφο επισκεφθέν 22/09/2016).

Asthana, A., (2017). *Corbyn on Brexit: UK can be better off out of the EU*. The Guardian (έγγραφο επισκεφθέν 15/01/2017).

Barsalou, L. (1992a) 'Frames, concepts and conceptual fields', in A. Lehrer and E. Kittay (eds), *Frames, Fields and Contrasts*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, pp. 21–74.

Barsalou, L. (1992b) *Cognitive Psychology: An Overview for Cognitive Scientists*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Beck, U. (2006). *Power in the global age: A new global political economy*. Cambridge: Polity.

Bennett, W. L. (1998). *The uncivic culture: Communication, identity, and the rise of lifestyle politics*. PS: Political Science & Politics 31 (4): 740–61.

Bennett, W. L., & Xenos, M. (2004). *Young voters and the Web of politics: Pathways to participation in the youth engagement and electoral campaign Web spheres*. CIRCLE Working Paper 20, August 2004.

Bennett, L. & Segerberg, A., (2011). *Digital Media and the Personalization of Collective Action*. UK: Routledge.

Bennett, W. L., Wells, C., & Freelon, D. (2011). *Communicating civic engagement: Contrasting models of citizenship in the youth web sphere*. Journal of Communication, 61(5), 835-856.

Bennett, W. L. (2012). "The personalization of politics political identity, social media, and changing patterns of participation". in *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 644(1), 20-39.

Bennett, W. L. and Segerberg, A. (2012). *The logic of connective action*. *Information, Communication & Society* 15 (5): 739–68.

Bienkov, A., (2015). *The social media bubble behind the rise of Jeremy Corbyn*. Politics.co.uk (έγγραφο επισκεφθέν 09/04/2017).

Bimber, B., Flanagin, A. J., & Stohl, C. (2005). *Reconceptualizing collective action in the contemporary media environment*. *Communication Theory*, 15(4), 365-388.

- Bimber, B., Flanagin, A. and Stohl, C. (2012). *Collective action in organizations: Interaction and engagement in an era of technological change*. New York, NY: Cambridge University Press.
- Bluestone, B. & Rose S., (1997). "Overworked and Underemployed", *The American Prospect* 31 (March – April): 58-69.
- Blumler, J. G., & Kavanagh, D. (1999). *The third age of political communication: Influences and features*. *Political communication*, 16(3), 209-230.
- Canovan, M., (1981). 'Populism'. Harcourt, Brace, Jovanovich; Robert Barr., ed., 2009. in *Populists, outsiders and anti-establishment politics*. New York: Party Politics 15(1): 29-48.
- Cappella, J. N., & Jamieson, K. H. (1997). *Spiral of cynicism: The press and the public good*. New York: Oxford University Press.
- Carnavale, A. P. (1995). 'Introduction' in *Declining Job Security and the Professionalization of Opportunity*, Stephen J. Rose. Research Report 95-04 (May). Washington, DC: National Commission for Employment Policy.
- Cassidy, J. (1998). *The Triumphalist*. New York: The New Yorker, July, 6, 54-60.
- Castells, M. (1996). *The information age: The rise of the network society*. Vol. 1. Malden, MA: Blackwell.
- Castells, M. (2010). *The power of identity: The information Age: Economy, society and culture*. Volume II, USA: Blackwell.
- Coen, S., (2015). *After #JezWeCan: Corbyn plots a social media course to grow Labour movement*, The Conversation (έγγραφο επισκεφθέν 27/04/2017).
- Coleman, S. (2007). *From big brother to Big Brother: two faces of interactive engagement*. *Young citizens and new media: Learning and democratic engagement*, New York: Routledge, 21-40.
- Corbyn, J. (2016). 'Building a Social Movement'. in Tom Unterrainer, ed., *Corbyn's Campaign*, Nottingham: Spokesman Books, 2016. p.10.
- Cordon, G., (2017). *Labour faces tough test in Stoke Central and Copeland by-elections as voters go to the polls*. Independent (έγγραφο επισκεφθέν 27/02/2017).
- Cowburn, A., (2017). *Momentum pushes activists to join Labour party to retain membership under new constitution*. Independent (έγγραφο επισκεφθέν 02/02/2017).
- Curran, J. P., & Gurevitch, M. (2005). *Mass Media and Society*, 4th edition, London: Arnold.
- Earl, J. and Kimport. K, (2011). *Digitally enabled social change: Activism in the Internet age*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Edelman, M. J. (1993). *Contestable categories and public opinion*. *Political Communication*, 10(3), 231-242.



- Elliott, G. (1993). *Labourism and the English genius: the strange death of Labour England?*. London: Verso.
- Emmott, B., (2007). *The Failure of Tony Blair*. Italy: Corriere della Sera.
- Entman, R. M. (1993). *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm* in *Journal of Communication*, Levy, R. M., 43(4), pp. 51-58.
- Farmer, B., Maidment, J., Swinford, S., (2017). *Jeremy Corbyn condemned by military chiefs and own Labour MPs over defence policy shambles*. The Telegraph (έγγραφο επισκεφθέν 25/04/2017).
- Fillmore, C. (1982) 'Frame semantics', in Linguistic Society of Korea (ed.), *Linguistics in the Morning Calm*. Seoul: Hanshin Publishing, pp. 111–37.
- Fiske, S. T., & Taylor, S. E. (1991). *Social cognition*. New York: McGraw-Hill.
- Flett, K. (2006). *Chartism after 1848: The working class and the politics of radical education*. Pontypool: Merlin Press.
- Floss, D., & Marcinkowski, F. (2008). *Do Media News Frames Reflect a Nation's Political Culture?*. National Centre of Competence in Research (NCCR).
- Freud, S., (1923). *The Ego and the Id*. Vienna: Internationaler Psychoanalytischer Verlag – W.W. Norton & Company
- Fromm, E. (1942). *The fear of freedom*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Gamson, W. A., & Modigliani, A. (1989). *Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructionist approach*. USA: American journal of sociology, 95(1), 1-37.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self identity*. Cambridge: Polity.
- Ginsberg, B., & Shefter, M. (1990). *Politics by other means: The declining importance of elections in America*. New York: Basic Books.
- Gitlin, T. (1980). *The whole world is watching: Mass media in the making & unmaking of the new left*. Berkeley & LA: University of California Press.
- Goffman, E., (1986). *Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience*. New York: Harper & Row.
- Graber, D.A. (1988). *Processing the news: How people tame the information tide* (2nd ed.). New York: Longman.
- Green, V. E. M., & Evans, V. (2006). *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh.
- Gurevitch, M., & Levy, M. R. (Eds.). (1985). *Mass communication review yearbook* (Vol. 5). Beverly Hills: Sage Publications, Inc.
- Harris, J., (2017). *This Copeland disaster shows just how big Labour's problems are*. The Guardian

(έγγραφο επισκεφθέν 17/03/2017).

Heritage, S., (2015). *#JezWeCan: why Jeremy Corbyn gets the social media vote*. The Guardian (έγγραφο επισκεφθέν 15/02/2017).

Hirsh, M., (2016). *Why Trump and Sanders were inevitable*. Politico Magazine (έγγραφο επισκεφθέν 12/01/2017).

Hochschild, A., (1983). *The managed heart: Commercialization of human feeling*. Berkeley: University of California Press.

Inglehart, R. (1997). *Modernization and postmodernization: Cultural, economic, and political change in 43 societies*. NJ: Princeton University Press.

Inglehart, R. F., Pippa, N., (2016). *Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash*, USA: Harvard Kennedy School.

Inglehart, R., (1971). *The silent revolution in Europe: Intergenerational change in post-industrial societies*. American Political Science Review 65(4): 991-1017.

Inglehart, R., (1990). *Culture shift in advanced industrial society*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Inglehart, R., (2008). *Changing Values among Western Publics, 1970-2006: Post-materialist Values and the Shift from Survival Values to Self- Expression Values*. West European Politics 31(1-2): 130-46.

Ito, Y. (1991). *Birth of Joho Shakai and Johoka concepts in Japan and their diffusion outside Japan'*. Japan: Keio Communication Review, 13, 3-12.

Jamieson, K. H. (1993). *Dirty politics: Deception, distraction, and democracy*. New York: Oxford University Press on Demand.

Jasper, J. M. (1998). *The emotions of protest: Affective and reactive emotions in and around social movements*. In Sociological forum (Vol. 13, No. 3, pp. 397-424). Springer Netherlands.

Jasper, J. M. (2008). *The art of moral protest: Culture, biography, and creativity in social movements*. Chicago: University of Chicago Press.

Jones, O., (2017). *Jeremy Corbyn says he's staying. That's not good enough*. The Guardian (έγγραφο επισκεφθέν 26/03/2017).

Kahneman, D., & Tversky, A. (1984). *Choice, values, and frames*. American Psychologist. 39, 341-350.

Kaletsky, A., *Η τυραννία της πλειοψηφίας και η εξέγερση του Μπλερ*. Αθήνα: Τα Νέα.

Keck Margaret, E., & Sikkink, K. (1998). *Activists beyond borders: advocacy networks in international politics*. Ithaca & London: Cornell University Press.

- Kepplinger, M. H., Kohler, C., Post, S., (2015). “Do Political Events Change National Views” in *The Euro Crisis in the Media*, Robert G. Picard, NY & London: I.B Tauris.
- Lakoff, G. (2004). *Don't Think of an Elephant! Know Your Values and Frame the Debate. the Essential Guide for Progressives*, Vermont: Chelsea Green Publishing.
- Lasch, C. (1991). *The culture of narcissism: American life in an age of diminishing expectations*. NY & London: WW Norton & Company.
- MacAskill, E., (2016). *At home with Momentum: the rise of 'Corbyn's shock troops'*. The Guardian (έγγραφο επισκεφθέν 24/12/2016).
- Manheim, J. B. (1994). “Strategic Public Diplomacy: Managing Kuwait's Image During the Gulf Conflict” in *Taken by Storm: The Media, Public Opinion and U.S. Foreign Policy in the Gulf War*, ed. W. Lance Bennett and David L. Paletz. Chicago: University of Chicago.
- Marx, K. (1958). 'On the Jewish question'. in T.B. Bottomore, ed., *Karl Marx, Early Writings*. New York: McGraw-Hill.
- Mason, R., (2015). *Labour leadership: Jeremy Corbyn elected with huge mandate*. The Guardian (έγγραφο επισκεφθέν 07/01/2017).
- Mason, R., (2016a). *Momentum not campaigning in EU referendum*. The Guardian (έγγραφο επισκεφθέν 12/03/2017).
- Mason, R., (2016b). *Brexit would be political arson, says David Miliband*. The Guardian (έγγραφο επισκεφθέν 19/04/2017).
- McCarthy, E. D. (1989). *Emotions are Social Things: An Essay in the Sociology of Emotions*, NY: Sociology Faculty Publications, 5.
- McCarthy, E. D. (1994). *The social construction of emotions: New directions from culture theory*. NY: Sociology Faculty Publications, 4.
- Melucci, A. (1989). *Nomads of the present: Social movements and individual needs in contemporary society*. London: Vintage.
- Mény, Y., and Surel, Y., (2002). *Democracies and the populist challenge*. Basingstoke, UK: Palgrave.
- Micheletti, M. (2003). *Political virtue and shopping: Individuals, consumerism and collective action*. New York, NY: Palgrave-Macmillan.
- Miliband, R. (1972). *Parliamentary socialism: A study in the politics of labour* (Vol. 9). London: Merlin Press.
- Mudde, C., (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe*. NY: Cambridge University Press.
- Neveu, E., Quéré, L., & Libbrecht, L. (1997). *The age of events. The spume of history-or an information master-frame?*. Réseaux. The French journal of communication, 5(1), 9-25.

- Norris, P., (2011a). *Critical Citizens*. New York: Oxford University Press.
- Norris, P., (2011b). *Democratic Deficit*. New York: Cambridge University Press.
- Payne, A., (2016). *The Tories are on the brink of warfare over Brexit*. Business Insider UK (έγγραφο επισκεφθέν 14/12/2016).
- Phillips, G. (2006). *The rise of the Labour Party 1893-1931*. London: Routledge.
- Prince, R., *How Did Social Media Help Corbyn Win The Labour Leadership*. London: LSE.
- Pugh, M. (2010). *Speak for Britain!: a new history of the Labour Party*. London: Vintage.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York, NY: Simon & Schuster.
- Sabbah, F. (1985). "The new media". In *High Technology, Space and Society*, Manuel Castells, Beverly Hills, CA: Sage.
- Sabur, R., (2016). *What is Momentum and will it cause the death of the Labour Party?*. The Telegraph (έγγραφο επισκεφθέν 14/03/2017).
- Sayers, F., (2016). *Bernie Sanders, Jeremy Corbyn and their new coalitions on the left*. The Guardian (έγγραφο επισκεφθέν 20/04/2017).
- Schneider, J., (2015). *What the Corbyn campaign did next: meet Momentum*. Red Pepper (έγγραφο επισκεφθέν 26/12/2016).
- Schudson, M. (2007). *The anarchy of events and the anxiety of story telling*. London: Routledge.
- Scocpol, T. and Williamson, V. (2012). *The Tea Party and the remaking of Republican conservatism*. New York, NY: Oxford University Press.
- Seidon, A., (2015). *Why is Tony Blair so unpopular?*. BBC (έγγραφο επισκεφθέν 17/03/2017).
- Sellers, B., (2015). *#JezWeCan: The Jeremy Corbyn social media campaign*. The World Turned Upside Down (έγγραφο επισκεφθέν 25/01/2017).
- Seymour, R. (2016). *Corbyn: The Strange Rebirth of Radical Politics*. NY & London: Verso Books.
- Sichtermann, B. (1986). *Femininity, the Politics of the Personal*. Cambridge: Polity.
- Sniderman, P. M., Brody, R. A., & Tetlock, P. E. (1991). *Reasoning and choice: Explorations in political psychology*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Spence, A., (2015). *Corbyn's social media tsunami*. POLITICO (έγγραφο επισκεφθέν 28/09/2016).
- Stacey, K., (2015). *Labour veterans and young activists in the mix at 'Team Corbyn'*. Financial

Times (έγγραφο επισκεφθέν 15/03/2017).

Sunstein, C. (2016). *Sanders is a classic example of echo chamber: Bloomberg View*. Oregon Live (έγγραφο επισκεφθέν 03/10/2016).

Sunstein, R. C. (1999). *The Law of Group Polarization*. University of Chicago (έγγραφο επισκεφθέν 26/02/2017).

Swidler, A. (1986). *Culture in action: Symbols and strategies*. USA: American sociological review, 273-286.

Tilly, C. (2002). *Stories, identities, and political change*. Toronto: Rowman & Littlefield Publishers.

Turner, S. P. (1996). *Social Theory and Sociology the Classics and Beyond*. Oxford: Blackwell/

Wagner, P. (1996). 'Crisis of Modernity: Political Sociology' in *Historical Context. Social Theory and Sociology*, ed. Stephen P. Turner. Oxford: Blackwell.

Wainwright, H., (2016). *The Making of Jeremy Corbyn*. Jacobin Magazine (έγγραφο επισκεφθέν 25/09/2016).

Wellman, B., & Gulia, M. (1999). 'Net surfers don't ride alone: Virtual communities as communities'. in *Networks in the global village*, Barry Wellman (ed.), Boulder, CO: Westview Press, 331-366.

Wilson, J., (2016). *MOMENTUM: The inside story of how Jeremy Corbyn took control of the Labour Party*. Business Insider UK (έγγραφο επισκεφθέν 27/09/2016).

Zaslove, A., (2008). *Here to stay? Populism as a new party type*. European Review 16: 319-336.

Άγνωστος Συντάκτης – BBC Newsroom, (2015). *Election results: Conservatives win majority*. BBC (έγγραφο επισκεφθέν 27/11/2016).

Άγνωστος Συντάκτης – BBC Newsroom, (2015). *Jeremy Corbyn elected Labour leader: How did he win?*. BBC (έγγραφο επισκεφθέν 09/03/2017).

Άγνωστος Συντάκτης – BBC Newsroom, (2017). *Tony Blair calls for people to 'rise up' against Brexit*. BBC (έγγραφο επισκεφθέν 04/03/2017).

Άγνωστος Συντάκτης – Equal Times Newsroom, (2015). *Corbyn's 'Youthquake': Labour's Frontrunner Energises Young Voters, But Can He Win?*. Equal Times (έγγραφο επισκεφθέν 16/01/2017).

Άγνωστος Συντάκτης – Personnel Today Newsroom, (2010). *Cumbrian employers supporting staff after multiple shooting*. Personnel Today (έγγραφο επισκεφθέν 27/04/2017).

Άγνωστος Συντάκτης - Press Association, (2014). *Tony Blair named as one of top gay icons of past 30 years*. The Guardian (έγγραφο επισκεφθέν 10/11/2016).

Άγνωστος Συντάκτης – The Economist Newsroom (2005). *Gordon Brown and the economy*. The Economist (έγγραφο επισκεφθέν 22/10/2016).

Άγνωστος Συντάκτης - The Economist Newsroom, (2016). *European Social Democracy: Rose thou art sick*. The Economist (έγγραφο επισκεφθέν 12/01/2017).

Άγνωστος Συντάκτης – The Scotsman, (2016). *Gordon Brown: Don't choose 'future of misery' with Brexit*. The Scotsman (έγγραφο επισκεφθέν 24/04/2017).